

Debrecen Megyei Jogú Város

KULTURÁLIS STRATÉGIA 2018–2030

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ	4
A KULTURÁLIS STRATÉGIA ALAPELVEI	8
KIHÍVÁSOK.....	10
CÉLOK	16
ITT ÉS MOST (ÁLTALÁNOS HELYZETKÉP).....	23
Kulturális kapcsolatrendszer	23
Debrecen kulturális profilja	25
Az önkormányzat és intézményrendszere.....	27
A kulturális stratégiát alátámasztó hazai és nemzetközi dokumentumok	29
A kulturális intézményrendszer SWOT-elemzése	31
KULCSPROJEKTEK	32
Fejlesztések, nagyberuházások.....	34
A közgyűteményi rendszer bővítése – új kiállítóhelyek.....	36
Új kulturális csomópontok	37
Debrecen mint fesztiválváros.....	39
Kulturális decentralizáció.....	41
A láthatóság növelése.....	42
Digitális kultúra	43
Szemléletformálás	45
EURÓPA KULTURÁLIS FŐVÁROSA 2023 PÁLYÁZAT	46
INTÉZMÉNYI STRATÉGIÁK	52
FORRÁSOK.....	118

„Debrece[n] [...] Egyik arca a múltba pillant,
a másik szembenéz velem,
a harmadik előre, figyeli a jövőt.
Mindet vállalom, de egyiket sem a másik kettő nélkül.”

Szabó Magda

BEVEZETŐ

Debrecen jelképe ma is a *főnixmadár*, mely képes arra, hogy mindig, minden körülmények között *megújulva* újjászülessen. Történelme során erre gyakran volt módja ennek a 13. században már írásos emlékek által emlegetett városnak, amelyet a kezdetektől a *maradandóság és a modernség kettőssége, egymásnak feszülő dinamikája* jellemez; ragaszkodás a hagyományokhoz, értékekhez és örökös keresése az új utaknak. Debrecen, az 1361-ben mezővárosi, 1693-ban szabad királyi rangot kapott település a magyar polgárosodás identikus és emblematisztikus közössége volt. A város már 1538-ban iskolát alapított, ahol az elemitől az akadémiai szintig folyt az oktatás. 1561-től nyomda szolgáltatta a magyar művelődés és tudomány ügyét, 1567-ben pedig Debrecen a *kálvinizmus és az önrendelkezés* útjára lépett. Amit másutt várfalakkal sem tudtak elérni, arra a szorgalmas, gyarapodó civis közösség képes volt, a szükségből kovácsolva erényt. Megfontolt és ügyes politikával, nemritkán komoly anyagi áldozatokkal: ellenállt a török, tatár, német dúlásnak, és a viharos időkben sem hagyta szétesni, eltűnni a föld színéről a várost.

Debrecen kulturális értékei és rétegei évszázadokon keresztül halmozódtak fel, rakódtak egymásra. Az egymást követő nemzedékek mind hozzáadtak valamit, átalakították és megőrizték mindazt, amit fontosnak és értékesnek tartottak városuk számára. Ezeknek a felhalmozott kulturális értékeknek köszönhetően válhatott Debrecen és *a debreceni műveltség* hosszú időn keresztül zsinórmértékké hazánk kultúrájában. Debrecen ezt a szerepét generációkon át képes volt megőrizni, és folyamatosan gazdagítani. Sokszínűvé vált, de mindig ragaszkodott hagyományaihoz, ugyanakkor nyitott volt az innovációra és a változásra, ha érdekei úgy kívánták. Mindezt úgy tette, hogy közben kulturálisan integrálta a környező kisebb-nagyobb településeket, amelyek a vonzáskörzetébe kerültek. A város szerves viszonyrendszert alakított ki saját környezetével, egyedülálló gazdasági-kulturális ökoszisztémát teremtve, tengelyében a kulturális világörökséggé vált Debrecen–Hortobágy szimbiózissal.

Debrecen a magyarság polgári fejlődésének egyik jellegzetes példája. A civis polgár hitt [ma is hisz] munkája, gazdálkodása hatékonysága, vallása és műveltsége erejében. A *civis meczenatúra* természetes közösség iránti elkötelezettségként alakult ki: aki tehette, áldozott a vagyonából arra, hogy felépítse a tudomány, a kultúra intézményeit. Elsőként a református kollégiumot, amelynek erkölcsi és szellemi hatása alapjaiban befolyásolta a város fejlődését. A kollégium falai között indult útjára több mint száz éve a Debreceni Egyetem is, amely az ország kétségtelenül legszélesebb képzési és kutatási központja. A város a 16. századtól a régió tudásközpontja. Ma sincs ez másként: műveltsége, az ipari parkokban működő cégek know-how-ja és a Debreceni Egyetem szellemisége együttesen teszik a várost *21. századi tudásközponttá*.

Debrecen Magyarország egyik legkiemelkedőbb gazdasági potenciállal rendelkező városa, a tudás és az innováció hazai központja. Oktatási, gazdasági, kulturális teljesítménye alapján dinamikus fejlődő, országhatárokon átívelő kapcsolatokkal rendelkező megyeszékhely, *többszintű régióközponti funkciókat ellátó európai középváros*.

A főnix mai újrászárnyalását, a város mai fejlődését a 2004-ben meghirdetett és az azóta megvalósított Főnix Terv alapozta meg. A sikeres városfejlesztés kulcsa az olyan, vonzó gazdasági és társadalmi környezet kialakítása volt, amely lehetővé tette, hogy a már meglévő hagyományos iparágak mellett a magas hozzáadott értéket képviselő technológiai iparágak is megjelenjenek a városban.

A tizenöt évvel ezelőtt indított komplex városfejlesztési programnak köszönhetően több új kulturális és sportlétesítmény jött létre: a Főnix Csarnok, a Kölcsey Központ, a MODEM, az Aquaticum Mediterrán Élményfürdő, a Jégcsarnok, a Nagyerdei Stadion, amelyek ma már a város kiemelt jelentőségű intézményeinek számítanak.

Az Új Főnix Terv keretében több mint 200 milliárd forintból fejlődik tovább Debrecen. A gazdaságfejlesztés és a munkahelyteremtés a program meghatározó pillérei. Olyan közlekedési centrummá válik Debrecen, melynek jövőjét a tudásra és a magas hozzáadott értékű iparra építi. Ennek a programnak a megvalósítása 2021-ig tart, de a város életére gyakorolt hatása generációkon keresztül érvényesülni fog. Az elkövetkező évtizedekben – gazdasági, oktatási, kulturális értelemben és a közszolgáltatásokat tekintve egyaránt – szándékaink szerint egy 3 milliós lélekszámú nemzetközi régió központjává alakul a város.

A változás átjárja társadalmi életünk valamennyi területét, így kulturális életünket is. Újra kell értelmezni a hagyományainkat, a helyi kulturális értékeket. A kulturális intézményrendszernek válaszolnia kell a gazdasági, társadalmi lépték-, illetve lépésváltás kihívásaira, segítenie kell a fejlődésből eredő társadalmi hatásokat harmonizálni, feszültségeket oldani, a kihívásokhoz alkalmazkodó szemléletmódot generálni.

Debrecen története többször is igazolta, hogy a kultúra maga is várost épít, a kultúraalapú városfejlesztés hozzájárul az életminőség javításához, az élhető város feltételeinek biztosításához egy dinamikus városfejlődés mellett. Így történt ez a nagy háborúk és a forradalmak után is, a város ekkor történelmi hagyományainak egyik legmeghatározóbb tanulságára támaszkodott: a legnehezebb időkben az iskolára és a kultúrára alapozta a fejlődését. Átadták a Déri Múzeum épületét, a városi múzeum gyűjteménye kiegészült Déri Frigyes gazdag hagyatékával. A Nagyerdőn már felépültek a Klinikák épületei, s elkezdte működését a korszak egyik legmodernebb gyógyászati központja. 1932-ben átadták a Tisza István Tudományegyetem főépületét, mely a Klinikákkal, a Tanárképző Intézettel, a csillagvizsgálóval és a professzori villákkal az ország egyik legnagyobb egyetemévé vált. A várost élénk irodalmi, művészeti és társadalmi élet jellemezte.

A kultúra nem létezhet társadalmi szerepvállalás nélkül. Debrecen élő hagyományai közé tartozik – a református kollégiumból eredően – a fiatal tehetségek felkarolása, a szegény diákok istápolása, ahogy megtalálható történelmében a mecenatúra, az adakozás ma is mintát adó példája. Több mint százötven évvel ezelőtt a vidéki színjátszás sorsa a helyi közösségek, a települések felelősségvállalásától függött. Így volt ez Debrecenben is, ahol az állandó kőszínház a városi hatóság és a közönség áldozatvállalásából épült. Ma is felelősséggel tartozunk egymásért, különösen a hátrányos helyzetben vagy szegénységben élőkért. A kultúra eszközei elősegíthetik az esélyegyenlőség megteremtését, a társadalmi felzárkóztatást, a diszkrimináció felszámolását, a közösségi összetartás erősítését. Az egész életen át tartó tanulás rendszerének fejlesztéséhez, az informális és a nem formális tanulás lehetőségeinek bővítéséhez a kulturális szolgáltatórendszer is hozzá tud járulni, ezzel erősítve a gazdasági versenyképességünket és javítva a helyi társadalom életminőségét.

A Debrecen történetében folyamatosan jelentkező politikai és gazdasági kihívások többnyire eredményes válaszokra kényszerítették a város társadalmát. Világunk folyamatos változásban van, nemcsak a kulturális szokások és igények változnak, hanem a kultúrához való hozzáférés módja, technikája is átalakul. Az információs társadalom újabb és

újabb kihívásokat támaszt. A gazdaságban rohamosan bővül a kulturális és kreatív ipar, ezen belül a startup vállalkozások szerepe, ami szoros kölcsönhatásban van a kultúrával. A hagyományos kulturális ágazatok között a határok egyre inkább elmosódnak.

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata, érzékelve a kihívásokat, a helyi társadalom elvárásait, kulturális stratégia alkotásába kezdett. A stratégia épít a hagyományainkra, felméri a jelent, és lehetőségeket kíván adni a jövőnek. A kulturális stratégiát önkormányzatunk olyan társadalomfejlesztő, közösségépítő programként fogalmazza meg, amely figyelembe veszi helyi társadalmunk érdekeit, épít polgáraink tevékeny szerepvállalására, és nem hagyja figyelmen kívül Debrecen megyei, illetve regionális szerepköréből adódó feladatait sem. A stratégia akkor éri el a célját, ha összefogásra és aktivitásra serkent.

Kulturális stratégiánk általános célja, hogy keretet adjon és közös célt határozzon meg a városi kulturális szolgáltatórendszer valamennyi intézményének és közösségének, függetlenül attól, hogy ezek önkormányzati fenntartásban vagy más formában működnek-e. Azt gondoljuk, hogy ez a szolgáltatórendszer nem lehet hatékony a szereplők együttműködése nélkül, amely az érdekek és eredmények kölcsönös elfogadásán alapul. A kulturális közfeladatok ellátásának első számú feltételrendszere az önkormányzat által fenntartott és az állam által támogatott intézményrendszer. Stratégiánk alapvető célja ennek fejlesztése, szolgáltatásainak bővítése, a fenntarthatóság mindenkor szem előtt tartásával, annak érdekében, hogy városunk polgárai és szűkebb-tágabb régióink lakói azonos lehetőségeket kapjanak a kultúrafogyasztás terén. Ennek érdekében önkormányzatunk fenntartói magatartását is hatékonyabbá kell tenni, mérhető, reális célokat kell meghatározni, racionalizálni kell az erőforrásokat, képesnek kell lennünk új módszerek kidolgozására, elsajátítására és egy átlátható irányítási modell működtetésére.

Debrecen város kulturális stratégiája, összhangban Magyarország törvényi és jogszabályi kereteivel, a kulturális alapellátás kiterjesztését tűzi ki feladatául. Cél, hogy minden magyar ember hozzáférjen a kulturális értékekhez, ezzel erősödjön a magyar identitás, kibontakozzanak a kultúra jóléti, társadalomfejlesztő és gazdasági teljesítményt fokozó hatásai. Mindezek mellett a stratégiánk igazodik az Európai Unió által elfogadott Kreatív Európa programhoz és azokhoz a nemzetpolitikai programokhoz is, amelyek az „Európa Kulturális Fővárosai” kezdeményezésben rögzített kritériumokat tartalmazzák.

Jelen dokumentum a fenti irányelvek mentén, Debrecen fejlesztési stratégiáját figyelembe véve készült, helyi szakemberek, a városban működő intézmények és civil szervezetek széles körű bevonásával. A keretdokumentum olyan célokat jelöl ki, amelyek lehetőséget biztosítanak a város kulturális életében részt vevő polgárok számára, hogy aktív részesei legyenek Debrecen kultúrájának.

A KULTURÁLIS STRATÉGIA ALAPELVEI

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata úgy határozza meg az alapelveit, hogy Debrecen kulturális életének minden szereplője azonosulni tudjon velük, és hogy azok biztos alapot adjanak a kijelölt célok megvalósításához.

Az alapelvek a stratégia gerincét alkotják, valamennyi elemük levezethető Debrecen művelődéstörténetének hagyományaiból. Meghatározásuk során az önkormányzat figyelembe veszi Magyarország Alaptörvényét, valamint a múltjában és jelenében fellelhető, a helyi közösség által létrehozott kulturális értékeit.

Az alapelvek irányítúként szolgálnak a célok kijelöléséhez, annak érdekében, hogy a stratégia képes legyen hatékony válaszokat adni a 21. század kihívásaira.

- 1.** „Vállaljuk, hogy örökségünket, egyedülálló nyelvünket, a magyar kultúrát, a magyarországi nemzetiségek nyelvét és kultúráját, a Kárpát-medence természet adta és ember alkotta értékeit ápoljuk és megóvjuk. Felelősséget viselünk utódainkért, ezért anyagi, szellemi és természeti erőforrásaink gondos használatával védelmezzük az utánunk jövő nemzedékek életfeltételeit.” – Magyarország Alaptörvénye, nemzeti hitvallás
- 2.** „Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez.” – Magyarország Alaptörvénye, XI. cikk [1]
- 3.** A kultúra a közösségépítés, a társadalmi felzárkóztatás és az esélyegyenlőség-teremtés eszköze.
- 4.** Szervesen fejlődő és hosszú távon fenntartható kultúrát kell teremteni.
- 5.** A kulturális innováció ösztönzése stratégiai jelentőségű Debrecen fejlődésében.
- 6.** Debrecen Megyei Jogú Város felelősséget érez a környező települések, falvak és kisvárosok kulturális fejlődéséért és kulturális értékeik megőrzéséért.
- 7.** Debrecen vezető szerepet vállal a határokon túl élő, Kárpát-medencei magyarság kulturális identitásának megerősítésében.
- 8.** A város kulturális sokszínűsége és európai párbeszédre törekszik.

KIHÍVÁSOK

- Léptékváltás – lépésváltás
- Általános digitalizáció, a virtuális valóság térnyerése
- Az innováció szerepének növekedése
- Az internet világába beleszületett generációk kulturális igényei és fogyasztási szokásai
- A kanonizált tudás és az értékek relativizálódása
- Tartalmak szabad és ingyenes elérhetősége, a tudás többé nem exkluzív
- A forprofit kulturális szolgáltatók dinamikus fejlődése
- Humán erőforrás-hiány, kapacitásproblémák
- A kultúrafinanszírozás zárt, közpénzekre épülő rendszere
- Tudásalapú gazdaság

LÉPTÉKVÁLTÁS – LÉPÉSVÁLTÁS

A város egészére hagyományosan inkább egyfajta zártság és lassúság jellemző – aki megérkezik Debrecenbe, egyből megtapasztalja az úgynevezett *slow life* életérzést és attitűdöt. A lassúság kultúrája Európa nyüzsgő nagyvárosaiban egy vágyott életstílus, míg Debrecenben adottság. A városnak meg kell őriznie a „lassúság” kínálta előnyöket és értékeket, azonban a gazdasági fejlesztési folyamatok magasabb fokozatra kapcsolásával kulturális léptékváltásra is szüksége van. Mindemellett a „kulturális centrum” szerep elérése számos tanulási feladatot és frusztráló helyzetet eredményez, hiszen aki modellszerepben van, annak számos lépéssel a többiek előtt kell járnia, jövőorientáltan kell gondolkodnia, gyorsan kell reagálnia. Rugalmasan kell alkalmazkodnia a megváltozott körülményekhez és helyzetekhez, működését az innovációs törekvések kell hogy jellemezzék.

ÁLTALÁNOS DIGITALIZÁCIÓ, A VIRTUÁLIS VALÓSÁG TÉRNYERÉSE

A jövőt kutató szakemberek egyként úgy vélekednek, hogy lesznek olyan technológiai kihívások, amelyek megváltoztatják a következő korszak információs rendszereit. Ezek közül a három legvalószínűbb: a mesterséges intelligencia fejlődése, az új adattárolási és kommunikációs eszközök térnyerése és a virtuális valóság.

A *mesterséges intelligencia* fejlődése, különösen a neurális hálók és a mélytanulási algoritmusok alkalmazása, teljesen át fogja alakítani az adatok tárolásának, rendszerezésének és feldolgozásának ismert módszereit – ráadásul ezeknek már ma is fontos szerepük van a prediktív analízisben, így például a kulturális javak fogyasztásában.

Az *új adattárolási rendszerek* között két terület jelenthet a közgyűjtemények szempontjából komoly változást: az első a kvantumszámítógépek megjelenése, a második pedig a bioinformatika fejlődése. Az előbbi az adattárolásnak és a számítási kapacitásoknak olyan léptékű növekedéséhez vezethet, ami teljesen új alapokra helyezheti eddigi rendszereinket. A bioinformatika fejlődése pedig lehetővé teheti azt, hogy az ismereteinket a sejtjeinkben, DNS-láncokhoz hasonló formában tároljuk, és szintetikus organizmusok segítségével olvassuk be a magunk számára.

A *virtuális valóság* fejlődése a kulturális terek újraformálását teszi lehetővé, hiszen nemcsak a látásra és a hallásra, hanem valamennyi érzékszervre képes lesz hatni. A cél az, hogy a virtuális térbe valós kulturális terek és programok kapcsolódjanak be.

AZ INNOVÁCIÓ SZEREPÉNEK NÖVEKEDÉSE

A kulturális innováció és a kreatív ipar jelenléte nagyon alacsony a városban. A kulturális innovációhoz szellemi tőke szükséges, valamint a városnak növelnie kell a humánerőforrás-megtartó képességét, s minden eszközzel ösztönöznie kell a kreatív gondolkodást, az innovációs fókuszú működést. Ha a város felismeri a kultúra urbanisztikai, gazdasági, szociális jelentőségét, és tudatosan, magabiztosan, stratégiai eszközként alkalmazza azt a fejlesztései során, valamint ezzel párhuzamosan új szervezeti, intézményi modelleket vezet be, akkor tovább növelheti a versenyképességét. A kulturális innováció a város gazdasági fejlődésének hozzáadott értéke.

AZ INTERNET VILÁGÁBA BELESZÜLETETT GENERÁCIÓK KULTURÁLIS IGÉNYEI ÉS FOGYASZTÁSI SZOKÁSAI

Az úgynevezett Y [1981–1995], Z [1996–2010] és 'alfa' [2010 után születettek] generáció tagjait a hagyományos módszerekkel és csatornákon egyre kevésbé lehet megszólítani; de illúzió azt hinni, hogy a saját közegükben – a virtuális térben – könnyen elérhetők, és a kultúra irányába fordíthatók. A jövő fiataljai, a digitális generáció tagjai nagymértékben különböznek a korábbiaktól, ők a „dotcom” gyerekek, akik beleszülettek a digitalizált világba [digitális nomádok], így minden digitális eszközt magától értetődő természetességgel használnak, a mindennapok szerves részeként kezelik azokat. Virtuális közösségekben élnek, a világhálón töltik szabadidejük nagy részét, és kapcsolataikat is az internetes közösségi oldalakon építik ki. Meg kell találni az utakat ehhez a generációhoz is, tereket kell nyitnunk nekik, hiszen ők is kultúraalakítók és kultúrateremtők.

A KANONIZÁLT TUDÁS ÉS AZ ÉRTÉKEK RELATIVIZÁLÓDÁSA

A digitális eszközök biztosította lehetőségek és az online, közösségi felületek nagy értékformáló erővel bírnak. Új műfajokat hoznak létre, elmoszák a határokat a magas kultúra és a populáris kultúra, laikus és szakember között. Az applikációknak, a desktop eszközöknek és a szabadon elérhető tudásnak köszönhetően mindenki alkotóvá válhat, ami által aktív részese és formálója lehet a saját kulturális közegének, de ez ugyanakkor veszélyeket is rejt magában, ha nem ismeri azokat a kulturális viszonyítási pontokat, kanonizált, egyetemes értékeket, amelyekhez igazodhat, amelyeket érdemes normaként kezelnie. Olyan biztos információkat kell közvetíteni a kultúrafogyasztók és az alkotók irányába, amelyek egyértelművé teszik, hogy milyen kulturális értékekkel és tudással rendelkezik a város.

TARTALMAK SZABAD ÉS INGYENES ELÉRHETŐSÉGE, A TUDÁS TÖBBÉ NEM EXKLUZÍV

Az interneten fellelhető kulturális javak mennyisége hatalmas, és folyamatosan gyarapszik. A világ vezető kulturális intézményei eddig exkluzív és féltve őrzött tudásukat, gyűjteményeiket, értékeiket a világhálón ingyenesen hozzáférhetővé teszik mindenki számára, mivel megértették, hogy egy ádáz verseny szereplő, s ha nem cselekednek így, mások láthatóbbá válnak, magukra vonják a figyelmet, azaz versenyelőnyhöz jutnak. A kulturális intézményeknek olyan digitális szolgáltatásokat kell nyújtaniuk, amelyek amellest, hogy elérhetővé teszik az információt, arra készítetik a felhasználókat, hogy igényeikkel, ötleteikkel segítsenek a digitális tartalmak és szolgáltatások fejlesztésében. Ezek a digitális kulturális tartalmak szórakoztatnak és tanítanak, de további kulturális érték létrehozására is inspirálnak, ezzel is erősítve a társadalom értékteremtő képességét.

A FORPROFIT KULTURÁLIS SZOLGÁLTATÓK DINAMIKUS FEJLŐDÉSE

A kultúrát szolgáltató szereplők között egyre hangsúlyosabbak a forprofit módon működő formák, amelyek folyamatosan, rugalmasan és gyorsan képesek alkalmazkodni a kulturális fogyasztói szokások változásaihoz. Sikereik e téren nem hagyhatók figyelmen kívül, hiszen jelentős hozzáadott és innovációs értéket képviselnek a kulturális szolgáltatói piacon. Olyan know-how-val, szemlélettel és működési modellekkel rendelkeznek, amelyek részben vagy egészben átvehetők és hasznosíthatók a kulturális közszolgáltatók rendszerében is.

HUMÁNERŐFORRÁS-HIÁNY, KAPACITÁSPROBLÉMÁK

A kulturális közszolgáltató rendszerben a humán erőforrás több szempontú megerősítése szükséges. A piaci szektorhoz képest nincsenek versenyképes és teljesítményarányos bérek, nagy a leterheltség; a szakemberek nem érdekeltek a kimagasló egyéni teljesítmény nyújtásában. A fiatal kulturális szakemberek számára szűkös a város által kínált szakmai perspektíva, ezért érvényesülhet a főváros elszívó hatása. A felkészült és motivált humán erőforrás nélkülözhetetlen feltétele egy jól működő kulturális szolgáltatórendszernek; ennek a problémának a kezelése és hosszú távú megoldása komplex és sokrétű feladat, amely a legnagyobb kihívást jelenti a város számára.

A KULTÚRAFINANSZÍROZÁS ZÁRT, KÖZPÉNZEKRE ÉPÜLŐ RENDSZERE

A város kulturális szolgáltatórendszere többszereplős; jelen van benne az önkormányzati, az állami, a forprofit és a nonprofit szektor. Kétségtelen, hogy az önkormányzat az egyik legnagyobb fenntartója és tulajdonosa a város kulturális intézményeinek. Az, hogy egyfajta koordinációs szerepet lát el, és katalizátora a különféle szereplők együttműködésének, nem jelenti feltétlenül azt is, hogy a kultúra finanszírozása és a kulturális élet megteremtése kizárólag az ő felelőssége lenne. De abban, hogy milyen forrásokat mozgósít annak érdekében, hogy erős és stabil kultúrafinanszírozás működjön a városban, nagy a felelőssége. Fontos, hogy erősítse a gazdasági szektor szereplőiben a társadalmi felelősségvállalás lehetőségét, és ugyanilyen fontos, hogy koordinálja és ösztönözze a nonprofit és a forprofit szektor közötti párbeszédet a kultúrafinanszírozás területén.

TUDÁSALAPÚ GAZDASÁG

Korszerű képzésekkel lehetővé válik, hogy a város aktív részese legyen azoknak a nemzetközi szakmai diskurzusoknak, amelyek az aktuális problémákról és az azokra adott válaszokról szólnak. Módszertani sokszínűsége van szükség a kihívások innovatív megválaszolásához. Ezt segítheti az alkotók, a művészek differenciákat oldó, esélyegyenlőséget teremtő, segítő hozzáállása és felelősségvállalása.

CÉLOK

- Debrecen a „másik” főváros a kultúra területén
- 2030-ig „regionális centrum” szerep elérése a kultúra területén
- Debrecen kulturális identitásának korszerűsítése, hagyományainak dinamikussá tétele
- A kreatív ipar jelenlétének és súlyának növelése a város életében
- Demokratikus kultúra – széles körű hozzáférés és elérés biztosítása a kulturális javak és szolgáltatások területén
- Decentralizált kultúra – a kultúrához való hozzáférés esélyének kiegyenlítése a város területén
- Debrecen kulturális értékeinek láthatóvá tétele nemzetközi szinten
- Kultúrán keresztül történő tudatos városimázs-építés
- Régi és új fesztiváljaink erős brandekké fejlesztése
- Fenntartható és szervesen fejlődő kulturális élet
- Szemléletformálás, új módszerek elsajátítása
- A projektalapú működést támogató szervezeti modell(ek) kialakítása

DEBRECEN A „MÁSİK” FŐVÁROS A KULTÚRA TERÜLETÉN

Debrecen igénye az, hogy az ország második legnagyobb városaként és a keleti országrész potenciális kulturális fővárosaként olyan intézményi kapcsolatrendszerrel és kulturális innovációval rendelkezzen, amely nem pusztán régiós, de országos szinten is versenyképes, és bekapcsolja a várost a nemzetközi kulturális vérkeringésbe. Kulturális jelentősége túlmutat a határain, 100-150 kilométeres körzetben képes megszólítani a régió lakóit. Ezt a szerepkört erősíteni, hatókörét bővíteni szükséges. A nemzetközi kapcsolatok terén dinamizálni kell a testvérvárosi hálózatot, elsősorban a közép- és kelet-európai térségben, valamint új kulturális és tudományos együttműködések indokolt kiépíteni önkormányzati és intézményi szinten egyaránt.

2030-IG „REGIONÁLIS CENTRUM” SZEREP ELÉRÉSE A KULTÚRA TERÜLETÉN

Debrecen gazdasági súlya, geopolitikai helyzete, történelmi öröksége, kulturális potenciálja és szellemi tőkéje a „regionális és interregionális központ” szerepére predesztinálja. 2030-ra a város a mintegy 2,5-3 millió embert magában foglaló régió központjává válhat, gazdasági, oktatási és kulturális értelemben egyaránt. Debrecen az elmúlt évtizedben nem pusztán a megye, de a teljes régió kulturális életére jelentős hatással bírt. Cél, hogy a jövőben ez a jelenlét és kisugárzás tovább erősödjön, illetve egyértelműen érzékelhetővé váljon a határon átvágó bi- és multilaterális együttműködésekben, különösen Románia [Partium], Ukrajna [Kárpátalja] és Szlovákia [a Felvidék keleti része] szomszédos [nagy]városaiban és településeiben.

DEBRECEN KULTURÁLIS IDENTITÁSÁNAK KORSZERŰSÍTÉSE, HAGYOMÁNYAINAK DINAMIKUSSÁ TÉTELE

Debrecen történetét sajátos kettősség jellemzi. Egyfelől sokan csak a vidékies, maradi nagyalföldi mezőgazdasági központot látták benne, s a külső szemlélő még ma is kulturálisan konzervatív, zárt világnak érzékeli a várost. Másfelől viszont több szempontból is éppen ez a település volt a 16. századtól az európai megújulás magyar fellegvára. A korunk kihívásaira adott helyes válaszok az állandóság és a megújulás, hagyomány és modernség egyensúlyának megteremtésében rejlenek. A tradíciókon, a debreceni műveltségen és értékkonzervativizmuson alapuló, de mindemellett innovatív szemlélet erőssé, dinamikussá teszi a város fejlődését. Jelenleg a helyi kulturális szcénában zárványállapotokkal és különféle idősíkokkal találkozhatunk, ezért fontos a hagyományőrző attitűdöket dinamizálni és a hagyományról, a kulturális identitásról korszerű módon, reflektíven gondolkodni. Ugyanakkor a város identitása esetenként klisékben, kiüresedett fogalmakban vagy közhelyekben nyilvánul meg. A közösségnek meg kell vizsgálnia, hogy ezekből mi érvényes egy 21. századi, „regionális centrum” szerepet betöltő nagyvárosra.

A KREATÍV IPAR JELENLÉTÉNEK ÉS SÚLYÁNAK NÖVELESE A VÁROS ÉLETÉBEN

Debrecenben a dinamikus gazdasági növekedés nincs szinkronban a kulturális szektor modernizációjával, a gazdaságban a kreatív ipar nem játszik jelentős szerepet. A kreatív iparágak gyökere az egyéni kreativitásban, képzettségben és képességekben rejlik, amelyek a szellemi tulajdon létrehozásán és felhasználásán keresztül jólétet és munkahelyeket teremthetnek. Cél, hogy a kreatív szakmákban dolgozók minél inkább képessé váljanak arra, hogy önfoglalkoztatók legyenek, illetve mikrovállalkozásokat működtessenek. A megszerzett szakmai tudás, az új technológiák megismerése, az együttműködési készségek elsajátítása, a piaci és vállalkozási ismeretek meghatározó kompetenciák, amelyek megszerzését Debrecenben az alapfokú, a középfokú és a felsőfokú oktatás is támogatja.

DEMOKRATIKUS KULTÚRA – SZÉLES KÖRŰ HOZZÁFÉRÉS ÉS ELÉRÉS BIZTOSÍTÁSA A KULTU- RÁLIS JAVAK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK TERÜLETÉN

A következő években a kulturális decentralizációval egyidejűleg történik majd meg a kultúra demokratizálása is. Már megnyert EU-s pályázatokon keresztül a kulturális szakemberek és a város polgárai szemléletformáló képzésekben, projektekben vesznek majd részt, hogy megtapasztalják és megtanulják, a kultúra miként lehet a közösségépítés eszköze. Debrecen polgárai passzív kultúrafogyasztókból proaktív kultúratehermentőkké válnak. Új narratívák, új működési formák megnyitásával [közösségi színház, alkotóműhelyek, összművészeti fesztiválok] a régió lakóinak széles rétege válik érdekeltté a kultúra társadalmasításának folyamatában, összhangban a város Helyi Esélyegyenlőségi Programjával. Ha az emberek nem térnek be a kultúra hagyományos intézményeibe, akkor az intézményi falakat elhagyva közel kell lépni hozzájuk, valós kapcsolódásokkal, virtuális lehetőségekkel, új dimenziók nyitásával. A város egy olyan nyílt adatplatformot kíván létrehozni, amely középtávon megduplázza, hosszú távon pedig megnégyszerezi az itt lévő kulturális intézmények által szolgáltatott információk mennyiségét.

DECENTRALIZÁLT KULTÚRA – A KULTÚRÁHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS ESÉLYÉNEK KIEGYENLÍTÉSE A VÁROS TERÜLETÉN

A stratégia tudatosítja azt, hogy a kultúra számos eszközt és módszert tud kínálni a társadalmi problémák kezelésére. Debrecen kulturális élete részint a belvárosban összpontosul, másrészt a Méliusz Juhász Péter Könyvtár és Debreceni Művelődési Központ egységeinek köszönhetően hálózatos struktúrát is mutat. A jövőben minden szempontból optimalizálni kell ezeknek a fiókintézményeknek az elhelyezkedését és szolgáltatási körét. A kulturális decentralizáció jegyében a város területén új kulturális csomópontok létesülnek, hogy a kultúrához való hozzáférés a lehető legdemokratikusabb legyen. A kulturális esélyegyenlőség céljával történik a lakótelepek revitalizációja. A „Zöld város” program keretében az Újkert, a Vénkert, a Sestakert, a Tócoskert, a Tócovölgy, a Sóház és a Dobozi lakótelep zöldfelületei, köztéri parkjai újulnak meg, közösségépítő programok kíséretében. A hátrányos helyzetű, peremkerületen élő, szegregációval érintett területek lakosaihoz is közel visszük a kultúrát úgy, hogy az adott helyszínen integrált szolgáltatóhelyeket alakítunk ki, amelyek a közösségi művelődés tevékenységeinek is befogadó helyszínei. A város továbbra is segíti

az alulról jövő kezdeményezéseket, európai mintára úgynevezett „mini grant” pályázatokat indít, hogy proaktivitásra ösztönözze a civil társadalmat. Debrecen kulturális élete így színesebbé, harmonikusabbá, kiegyenlítettebbé és demokratikusabbá válik; a kultúra eszközeivel megteremtődik a valós tartalmakról szóló, egymásra figyelő társadalmi párbeszéd.

DEBRECEN KULTURÁLIS ÉRTÉKEINEK LÁTHATÓVÁ TÉTELE NEMZETKÖZI SZINTEN

A város kultúráját – értékeit számba véve, tudatos és professzionális kommunikációval, valamint marketingeszközökkel – meg kell mutatni a határon belül és azon túl is. Használni kell minden olyan korszerű eszközt és tudást, amelyet a digitális kor biztosít. Debrecen a léptékváltással, a „regionális centrum” szerepkörrel egyértelműen a határokon túlra tekint, azaz kulturális teljesítménye egy nemzetközi versenyhelyzetben is megmérettetik. Ez minden eddiginél nagyobb tudatosságot, professzionálisabb tartalmakat és kommunikációt kíván.

KULTÚRÁN KERESZTÜL TÖRTÉNŐ TUDATOS VÁROSIMÁZS-ÉPÍTÉS

Az Európa Kulturális Fővárosa 2023 cím elnyerése kitűnő lehetőség arra, hogy Debrecen növelje nemzetközi párbeszédképességét a kultúra területén, illetve számos intézménye és kulturális brandje láthatóvá váljon. Ugyanakkor a városnak egy esetleg sikertelen EKF esetén is meg kell teremtenie a modern nagyvárosokra jellemző imázst és vonzerőt, amely szisztematikus kreatív munkával és kommunikációval tud felépülni.

RÉGI ÉS ÚJ FESZTIVÁLJAINK ERŐS BRANDEKKÉ FEJLESZTÉSE

Debrecen fesztiválvárosként nemcsak országosan, de nemzetközi szinten is jól pozicionálható, hiszen fesztiváljainak zöme nemzetközi közönséghez is szól. Láthatóságot teremteni leghatékonyabban és leggyorsabban a fesztiválok révén lehet; részben újak elindításával, részben a meglévők újragondolásával, tartalmaik korszerűsítésével. A város a következő években több új, ösztönző fesztivált is indít, széles intézményi összefogással, kimonodottan a nagyközönség megszólításának igényével.

FENNTARTHATÓ ÉS SZERVESEN FEJLŐDŐ KULTURÁLIS ÉLET

A kulturális stratégia alapvetően indukciós elvek alapján íródott, megértve, figyelembe véve a városfejlesztés eddigi folyamatát és eredményeit. A kulcsprojektek területén javarészt az intézmények felől jövő igényekre összpontosít, hiányokat, elmaradásokat rendez. A város a kulturális innovációt stratégiai eszközként kívánja alkalmazni a fejlesztései során. Olyan szervezeti, intézményi modellek bevezetését kezdeményezi, amelyek Debrecen versenyképességét támogatják. A város 2004-ben Főnix Terv néven gazdaságfejlesztési programot indított,

amelynek meghatározó elemei voltak azok a kulturális nagyberuházások, melyek részben bővítették, részben pedig fejlesztették a jelenlegi kulturális intézményi infrastruktúrát. Mára a debreceni önkormányzat képessé vált ennek az infrastruktúrának a stabil fenntartására és üzemeltetésére. Ennek folytatásaként, az Új Főnix Terv célja a kultúra területén elsősorban a meglévő stabil infrastruktúra korszerűsítése és horizontális fejlesztése, hozzájárulva ahhoz, hogy a lakosok minél szélesebb körben hozzáférjenek a kultúrához. A kulturális stratégiában megfogalmazott célok szinergiában vannak a gazdaságfejlesztési programmal, alátámasztják és erősítik azokat az innovatív elképzeléseket, amelyek léptékváltásra készítetik a várost. Az önkormányzat működési és felhalmozási költségvetéséből 9%-ot fordít a kulturális területre, azaz kulturális költségvetési szervekre és gazdasági társaságokra. Az elmúlt öt évet alapul véve, nominálisan és százalékosan is folyamatos, évenkénti emelkedés várható. Ez a tendencia garanciát jelent arra, hogy a város képes a stabil és fenntartható kultúrafinanszírozásra.

SZEMLÉLETFORMÁLÁS, ÚJ MÓDSZEREK ELSAJÁTÍTÁSA

Szemléletformálás nélkül nincs fejlődés. Ezért a kulturális szakemberek és a laikus nagyközönség képzésével külön kiemelt rész foglalkozik a stratégiában. A már elnyert TOP-pályázati források a következő években lehetőséget biztosítanak a szakemberek számára, hogy korszerű módszereket sajátítsanak el, megismerkedjenek a közösségi tervezéssel, újrachasznosítási technikákkal vagy éppen a közösségi felmérés módszertanával. Mivel a város kulturálisan is léptéket vált, 2018-tól szupervizori szerepkörrel egy projektiroda segíti kulturális intézményeinek munkáját a láthatóság fokozásában, a nagyesemények kommunikációs és marketingtevékenységében, a vizuális arculatok megújításában, a több évtizede létező fesztiválok márkaépítésében.

A PROJEKTALAPÚ MŰKÖDÉST TÁMOGATÓ SZERVEZETI MODELL(EK) KIALAKÍTÁSA

A forprofit típusú szolgáltatók hatékonysága és kimutatható sikerei arra motiválják a közszolgáltatást biztosító fenntartót, hogy a hatályos jogszabályi feltételek keretein belül jól működő szolgáltatómodelleket dolgozzon ki, s olyan helyi működési modelleket alkalmazzon, amelyek több saját bevételre és hatékony gazdálkodásra ösztönzik az intézményeket. A kulturális innováció elképzelhetetlen szervezeti és működési innováció nélkül. Vagyis az új módszertanok elsajátításán és a szemléletváltáson túl elengedhetetlen az intézményi működési modellek átgondolása. Ez nem pusztán kapacitásbővítést és humánerőforrás-fejlesztést jelent – bár mindez létkérdés –, hanem a jelenlegi, hierarchikus és bürokratikus struktúrák, működési és finanszírozási modellek szervezetfejlesztő szakemberekkel történő felülvizsgálását és újragondolását. A kulturális intézmények a jövőben egyértelműen projektalapon fognak működni [a pályázatok, a célkitűzések, a külföldi-belföldi együttműködések multiplikálása és a változó környezet miatt]; ezért fontos, hogy gyorsan tudjanak reagálni a külső [társadalmi-gazdasági] környezet elvárásaira, változásaira. A kulturális intézmények képesek magasabb szintű teljesítményre, de ennek jelenleg éppen a város által fenntartott működési modell a legnagyobb gátja. Szükségessé válik olyan megoldások, modellek bevezetése, amelyek ezt a szemléletet erősítik. A rugalmas intézményi modell valós versenyelőnyt jelent; egy hatékony, motiváló érdekeltségi rendszer itt tudja tartani a szakembereket, kisebb lenne az elvándorlás és a fluktuáció. A hivatalnak mindemellett hatékony és gyors adminisztrációra kell törekednie.

ITT ÉS MOST

[ÁLTALÁNOS HELYZETKÉP]

A Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési koncepció és Országos Területfejlesztési koncepcióról szóló dokumentum szerint a város a térség fejlődésének központjaként a gazdasági-technológiai innovációs eredmények terjedéséhez „stepping stone”-ként szolgál. A Szak- és területpolitikai fejlesztési irányok fejezetben olvasható, hogy Debrecen feladatai közé tartozik, hogy kisugárzó hatásával közvetítse a fejlődést – innovációs, technikai, gazdasági és kulturális értelemben egyaránt – tágabb, több megye határán túlmutató térsége és a környező nagyvárosok felé. Maga is generáljon autonóm fejlődést, és magas szintű feladatokat lásson el a szolgáltatások, a kultúra, az oktatás és a közigazgatás területén. Teljesítménye elsősorban a kutatásfejlesztési funkciók és ezen a téren a gazdasági szférával való együttműködés, valamint a kulturális és ehhez kapcsolódó kreatív ipar esetében fokozható. Bár a város mérete, lakosságának száma nem feltétlenül felel meg a klasszikus „inter-regionális centrum” szerep követelményeinek, kulturális gyökereiből, szellemi kapacitásából és dinamikus, nagy léptékű fejlődéséből szervesen következik ennek a pozíciónak a betöltése. Az elmúlt évtizedben megállt a város lakosságszámának a rendszerváltás utáni időszakban tapasztalható csökkenése; kismértékű növekedés figyelhető meg. A tényleges szaporodást befolyásoló két tényező közül a természetes népesedési folyamatokat tekintve természetes fogyás, míg a vándorlási különbözetet tekintve vándorlási pozitívum tapasztalható.

KULTURÁLIS KAPCSOLATRENDSZER

Debrecen régiója három települési viszonyrendszerben és körben rajzolható meg, aminek egyrészt történelmi gyökerei vannak, másrészt ma is érvényes tartalmi együttműködések, szolgáltatórendszerekre épül, harmadrészt pedig Debrecen jelenlegi geopolitikai helyzetéből következik.

Története során a város a mainál lényegesen nagyobb területen feküdt és gazdálkodott. Mint-hogy az olyan, ma már önálló települések, mint Hortobágy, Derecske, Nyíradony, Mikepércs, Vámospércs, régen Debrecen gazdálkodásának részét képezték, így természetes volt, hogy a civis elkötelezettség feléjük is irányult. Ez oktatási, szociális és gazdasági szerepvállalást is jelentett – és jelent ma is. A város alapvető kulturális szolgáltatórendszerét ezeknek a kb. 30-40 kilométeres körben található településeknek a lakói, illetve közösségei is igénybe veszik. Mind e miatt a régió kisebb településeire jellemző problémák – a munkaerő elvándorlása vagy a kisebbségek szegregációja – érintik Debrecent. Különleges szerepet játszik e közvetlen régiós kiterjesztésben a Hortobágy, amely nemcsak a települést jelenti, hanem a Hortobágyi Nemzeti Parkot is mint Magyarország első nemzeti parkját, kiemelt természeti területét. Ebben a térségben a városban hivatalosan lakó 204 ezer lakossal együtt összesen mintegy 300 ezer ember él, akikre mint lehetséges kultúrafogyasztókra, kultúrát alkotókra, kultúrát megtartókra tekintünk.

A Tiszától keletre elterülő északkeleti megyék (Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Jász-Nagykun-Szolnok, Borsod-Abaúj-Zemplén) és településeik képezik Debrecen tágabb, országhatáron belüli térségét. Az itt élő emberek számára a város már ma is jelentős gazdasági, oktatási, egészségügyi és kulturális vonzerővel jelentkezik. Ebből a kapcsolatrendszerből ki kell emelni, hogy a magyar állam Hajdú-Bihar megyében kötelezi Debrecen mint megyei jogú várost állami feladatok ellátására.

Kiemelt jelentőséggel bír a szomszéd megyeszékhellyel, Nyíregyházával kiépült kapcsolatrendszer, hiszen Nyíregyháza nemcsak közel fekszik, hanem országos szinten is jelentős lakosságszámmal és gazdasági erővel rendelkező város.

Debrecen határokon átvélő régiójának meghatározása visszavezethető a Debreceni Református Kollégium partikularendszerére. A város rendkívül erős kulturális, oktatási és vallási kapcsolatokat ápol a régió településeivel a kollégium partikularendszerén keresztül. Ez a ma már határon átvélő, kb. 100-150 kilométeres kapcsolati kör – Törökszentmiklóstól Margitáig és Makótól Szatmáruddig – eleven szellemi kapcsolatban állt Debrecenel. Különösen erős kulturális együttműködés alakult ki Nagyváraddal. További szintet jelent a kapcsolatrendszerben a Kárpátok eurórégió, amely 1993-ban alakult meg Debrecenben Lengyelország, Magyarország (az Észak-alföldi régió), Szlovákia és Ukrajna, majd 1997-től Románia részvételével. Ez az első olyan eurórégió, amely a korábbi keleti blokk országainak határ menti együttműködését fogta keretbe.

Szélesebb európai kapcsolatot alapoz meg Debrecen meglévő testvérvárosi hálózata. Ezt a kapcsolatrendszert a kultúra területén az esetlegesség jellemezi. A legszorosabb az 1992-ben Debrecen–Nagyvárad között megkötött testvérvárosi kapcsolat. Ennek köszönhetően a két város együttműködése a kultúra, az oktatás, az idegenforgalom és a gazdaság területén egyként nagyon jó. A két megyeszékhely intézményei (kulturális intézmények, iskolák, egyetemek, kereskedelmi és iparkamarák, hőszolgáltatók) között rendszeres az érintkezés. A Magyarország–Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007–2013 keretében számos közös projekt megvalósítására került sor, elsősorban város- és gazdaságfejlesztési témákban.

Jóval szerteágazóbb és intenzívebb intézményi kapcsolatok jellemzik a város kulturális életét. A Debreceni Egyetem és az egyházi fenntartású intézmények kiemelkedő nemzetközi kapcsolatrendszerrel bírnak. A kiterjedt tudományos, szakmai kapcsolatok mellett az európai országokkal való együttműködésben nemzetközi csereprogramok, elsősorban az Erasmus+ és a CEEPUS programok nyújtanak lehetőséget interkulturális tapasztalatok szerzésére a százöt országból Debrecenbe látogató oktatók és hallgatók számára. A Debreceni Egyetemnek az Erasmus+ program keretében gyakorlatilag az összes EU-s tagországgal vannak szerződésai, a partnerintézmények száma megközelíti a négyszázat. A megállapodások kulturális együttműködések is tartalmazznak. Zeneművészeti Karának köszönhetően, illetve egyetemi és nemzeti könyvtári profiljából adódóan az egyetemnek valamennyi együttműködési megállapodása kulturális vonatkozású is. A Debreceni Campus Nonprofit Közhasznú Kft. révén nemzetközi együttműködő partnereink, szakmai kapcsolataink listája a balti országoktól egészen Belgiumig terjed.

Az önkormányzat kulturális intézményeinek kapcsolatai kiérlelt, szakmai előnyöket jelentő szervezeti stratégiák mentén alakultak ki, és így működnek a mai napig. Több intézményünk nemzetközi szervezetek aktív szereplője. A Főnix Rendezvényszervező Közhasznú Nonprofit Kft. nemzetközi kapcsolatai közül kiemelendő a Konferencia-központok Nemzetközi Szövetsége és a European Grand Prix for Choral Singing (Arezzo, Maribor, Tolosa, Tours, Várna). A Nagyerdei Kultúrpark az EAZA és más nemzetközi szervezetek aktív tagja. Az Agóra Tudományos Élményközpont indulása óta tagja a Tudományos Ipari és Technológiai Kiállítások Európai Együttműködésének. A Csokonai Színház a Magdalena Project és a TRANS/MISSIONS nemzetközi fesztiválok résztvevője. A Déri Múzeum együttműködési hálójá Bukaresttől Münchenen át Højbjergig, Sumentől Krakkón át Lublinig terjed.

Előadó-művészeti szervezeteink országhatáron túli vendégszereplése a művészeti évadok természetes része. Ezek intenzív kapcsolatot ápolnak a tágabb régió meghatározó városaival, illetve társulataival Szabadkától Szatmárnémetin át egészen Kassáig.

DEBRECEN KULTURÁLIS PROFILJA

Debrecen kulturális intézményrendszere kellően strukturált és sokszínű ahhoz, hogy teljes körűen biztosítsa az önkormányzatról szóló törvénynek megfelelően az állam által kötelezővé tett és a helyi igényeket önként felvállaló kulturális szolgáltatásokat, különösen a nyilvános könyvtári ellátást, a filmszínház, az előadó-művészeti szervezetek támogatását, a kulturális örökség helyi védelmét és a lokális közművelődési tevékenység támogatását.

Debrecen kulturális szolgáltatórendszere hálózatos jellegű struktúrájával hozzájárul ahhoz, hogy a társadalmi felzárkóztatás, a közösségi összetartozás tudata és a társadalmi esélyegyenlőség erősödjön.

A kultúra egyes területei változó módon és mértékben vannak jelen a város életében. Így a zene erős tradicionális alapokon nyugvó, intézményi struktúráját tekintve szerteágazó, profi és amatőr szinten is jelen lévő, többféle képzési struktúra teljes spektrumát (az alapfoktól a felsőfokig) felölelő kulturális ágazat. Kiemelendő még a közgyűjteményi rendszer, hiszen a parlamenti könyvtár kivételével jelen van a felsőoktatási, köznevelési és egyházi, valamint közkönyvtári funkció is. A debreceni múzeumok gyűjteményei pedig több területen is országos jelentőségűek. A város nagyvárosi kulturális életének jellege mellett erős a szakrális és a népi műveltség jelenléte. Kiemelendő a néptáncművészet és a magyar hagyományokra épülő organikus művészet. A magyar gyökerű szellemi kulturális örökség tovább élésének és újratemetésének páratlan hagyatékát gondolja Debrecen.

Ez a kulturális intézményrendszer hatókörét tekintve túlmutat a város közigazgatási határain. A kulturális szolgáltatások egy része megyei, illetve regionális hatókörű. Ennek keretében Debrecen ellátja az állam által kötelezően előírt, elsősorban a kistélepülések számára nyújtott feladatokat is. Közgyűjteményei és előadó-művészeti szervezetei közül több nemzeti státuszú. Kulturális nagyrendezvényei igazoltan 100-150 kilométeres körben szórják meg a határon inneni és túli régió lakosságát.

A város kulturális szolgáltatórendszere a fenntartás tekintetében is több pillérre épül: az állam, az önkormányzat, valamint a magánszféra szereplői működtetnek kulturális intézményeket Debrecenben. Az önkormányzat által fenntartott intézmények és nonprofit gazdasági társaságok mellett az állami finanszírozású egyetemi intézményi szolgáltatórendszer és az egyházi fenntartású intézményrendszer is markánsan meghatározza Debrecen kulturális életét, együttműködve és kiegészítve egymás tevékenységét. A mindenki számára egyenlő eséllyel hozzáférhető kulturális alapellátás biztosításának legfőbb letéteményese mégis elsősorban a helyi önkormányzat.

Az állam fenntartóként és támogatóként is megjelenik a város kulturális szervezetei életében. Fenntartóként több intézményt működtet, amelyek közül a legnagyobb jelentőséggel az ország második nemzeti könyvtára, a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtára bír. Az állam azonban nem is annyira intézményfenntartóként, mint inkább a kulturális és művészeti szervezetek támogatójaként vesz részt a kulturális életben. A közgyűjteményeket és a művészeti szervezeteket kiszámítható támogatásban részesíti, és világosan meghatározza feladataikat.

Debrecen kulturális intézményei és rendezvényei között meghatározó szerepük van a Debreceni Egyetem tudományos műhelyeinek, művészeti együtteseinek, közművelődési programjainak. Egyedülálló városi és azon túl növekvő kulturális vállalkozássá nőtte ki magát a Debreceni Campus Nonprofit Közhasznú Kft., amely először csupán hallgatói programokra szerveződött, majd elkezdte működtetni a Lovarda Hallgatói, Kulturális és Konferencia Központot. Ezt követte a régió ma már legnagyobb, fiataloknak szóló programja, a mintegy 100 ezer fős látogatószámú Campus Fesztivál. 2014 óta az új Nagyerdei Stadion nézőtere alatt kialakított klubját, a Hallt is útjára indította a cég. Ezzel együtt a nagyerdei Viztorony felújítása következett, és a kft. elkezdte ennek a helyszínnek is a sikeres programozását, amely mára Debrecen egyik legpezsgőbb és leginkább csodált kulturális attrakciójává nőtte ki magát.

Debrecen nem üzemeltet levéltárat. A megyei levéltár fenntartója az állam, illetékességi és gyűjtőköre Debrecennél lényegesen szélesebb területet ölel fel, Hajdú-Bihar megye egésze tartozik ide. Ezenkívül két további levéltár működik a városban: a Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltára és a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Levéltára. A levéltárak mindegyike olyan állománnyal rendelkezik, amelyek Debrecen történetének meghatározó periódusait dokumentálják az alapításától napjainkig. A város elemi érdeke, hogy az itt működő levéltárak által szolgáltatott információkat saját rendszerén belül gyűjtse és rendszerezze. Ezért Debrecen mindkét intézménnyel a lehető legszélesebb körű együttműködésre törekszik annak érdekében, hogy integrált közgyűjteményi rendszerébe bevonja őket, és közös, korszerű digitális tartalomszolgáltatást alakítson ki.

A magánszektornak két nagy csoportja is említést érdemel akkor, amikor Debrecen kulturális életéről beszélünk: az első az egyházaké – mindenekelőtt a református, a katolikus, a görögkatolikus és a zsidó felekezeteké –, míg a második a magánszemélyeké, az alapítványoké és az egyesületeké.

A város kulturális életében eleven, meghatározó súlyú az egyházak szerepvállalása, a történelmi egyházaktól a legkisebb felekezetekig. Intézményeket tartanak fenn, művészeti csoportokat, kulturális kisközösségeket működtetnek, gondoznak és támogatnak. Az egyházi fenntartásban lévő kulturális szervezetek közül ki kell emelni a Debreceni Református Kollégium közgyűjteményeit, amelyek elsők voltak a városban. A helyi nyomda működése és a kollégium szerteágazó európai kapcsolatrendszere csodálatos gyűjteményt halmozott fel, amely egy építészeti szempontból is izgalmas térben foglal helyet.

A statisztikai hivatal és a törvényszék adatbázisa mellett a polgármesteri hivatal is rendelkezik civil adatbázissal, amelyben mintegy félezer civil szervezet található; jelentős részük kulturális tevékenységet végez. A civil szervezetek a város társadalmi, kulturális életének fontos szereplői, emellett politikai szempontból erősítik az állampolgári felelősségvállalást. A civilek részvétele a város életének alakításában, a döntések előkészítésében meghatározó, és a feladatok megvalósításában is nagyon fontos szerepet játszanak. Nem elhanyagolható szempont a gazdasági jelentőségük sem, hiszen a civil szféra számottevő anyagi és tárgyi eszköz felett rendelkezik, és komoly mértékben képes emberi erőforrásokat is mozgósítani. Az önkormányzat 2010-ben újította meg a korábbi civil stratégiáját, a partnerség, a kompetenciahatárok tiszteletben tartása, az átláthatóság, a kölcsönös bizalom alapelveinek mentén, valamint több ponton korszerűsítette és frissítette az együttműködési rendszerét.

A fent bemutatott sokszínűség azt is jelenti, hogy a kulturális stratégia nem csupán a várost és annak intézményrendszerét érinti, hanem az itt működő legkülönbözőbb kulturális szervezeteket is. Ebben a viszonyrendszerben az önkormányzat több feladatkörrel van jelen: koordinál, kezdeményez, együttműködik, illetve katalizátora különféle szereplők párbeszédének.

AZ ÖNKORMÁNYZAT ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

A kulturális közfeladatok ellátásának első számú feltételrendszere az önkormányzat által fenntartott és az állam által támogatott intézményrendszer. Az intézményrendszer fejlesztése, a szolgáltatások bővítése az igények és a lehetőségek függvényében, a fenntarthatóság mindenkor szem előtt tartásával valósítható meg.

A város közművelődési ellátórendszere hálózatos jellegű, melynek origója a Debreceni Művelődési Központ. A településrészek közművelődési integrációjában részt vesznek azon civil szervezetek, amelyek közösségi színteret működtetnek, partnerségben az önkormányzatunkkal. A szakmai munka alapját – igazodva a magyar közművelődés szakpolitikai koncepciójához – a közösségi szemlélet, illetve az egyének és a közösségek együttműködésének fejlesztését fókuszba állító szemléletmód hatja át. A helyi közművelődés kiemelt feladatai: a hagyományápolás, a helyi értékek védelme, a civil társadalommal való együttműködés, valamint a közösségépítés. A közművelődésnek meghatározó szerepe van a helyi társadalom életminőségének javításában, ennek egyik eszköze az élethosszig tartó tanulás feltételeinek biztosítása. A Központ biztosítja a működési feltételeket a Debreceni Értéktár számára, amelynek feladata a magyar nemzeti értékek, és ezeken belül a hungarikumok összegyűjtése, védelme, támogatása és megismertetése.

A természettudományos ismeretterjesztés új formája a regionális szerepkört betöltő Agóra Tudományos Élményközpont, amely folyamatosan megújuló interaktív, kulturális és tudományos centrumként működik.

A város olyan könyvtári szolgáltatások kialakítására törekszik, amely minden polgár számára hozzáférhetővé teszi a magyar és az egyetemes kultúra írott emlékeit. A könyvtári szolgáltatás széles rendszere hozzájárul a helyi esélyegyenlőség, az információhoz való hozzáférés megteremtéséhez, valamint az állampolgári jogok gyakorlásához. A fiókkönyvtárak olyan közösségi térként működnek, amelyek elmélyítik a közösség nemzeti és helyi kötődését. A könyvtári szolgáltatás megyei hatókörű központja a Méliusz Juhász Péter Könyvtár, amely a kistépülések könyvtári ellátását végzi. Ennek keretében megállapodást kötött valamennyi, egyenként 5000 lakos alatti lélekszámú település önkormányzatával. A könyvtár maximálisan kihasználja korunk informatikai lehetőségeit, s ezzel számos programja kulturális innovációnak számít. Központi szerepet tölt be a Debreceni Integrált Közgyűjteményi Rendszer (DIKÖR) kialakításában.

Debrecen város közgyűjteményei a helyi közösségi emlékezet legfontosabb letéteményesei. Intézményei átgondoltan gyűjtik, őrzik, dolgozzák fel és mutatják be kultúránk muzeális értékű tárgyi és szellemi kincseit, az egyetemes művelődéstörténet emlékeit. Nemcsak tudományos, hanem közművelődési intézmények is. A Déri Múzeum – megyei hatókörű városi múzeumként – az ország egyik legösszetettebb gyűjteményét gondolja, melynek elemei, műtárgyai történetileg és földrajzilag a Föld legtávolabbi pontjait kötik össze. Emellett az intézmény – állami feladatai keretében – a kulturális javak helyi védelmét biztosítja, és régészeti tevékenységet végez a megye teljes területén.

A Nagyerdei Kultúrpark a világ minden tájáról származó állat- és növényfajokat mutat be. Növénykertje természetvédelmi oltalom alatt áll. Itt működik az ország egyetlen állandó vidámparkja. A Kultúrpark fajmegőrző és egyéb szakmai programjai mellett közművelődési és ismeretterjesztési tevékenységet is végez, és változatos szabadidős, kapcsolódási lehetőségeket biztosít a látogatók számára.

A város nagy múltú és gazdag színházi életének zászlóshajója a nemzeti státuszú Csokonai Színház és a kiemelt minősítésű Vojtina Bábszínház. Mindkét színház állandó társulattal

rendelkezik, ezen belül a Csokonai Színház próza és opera tagozattal. A repertoárszínházak a közönség igényeinek, a fenntartó elvárásainak, illetve a jogszabályban megfogalmazott előírásoknak megfelelően állítják össze évadtervüket, teljes szakmai autonómia mellett. Saját bemutatóikon túl rendszeresen együttműködnek hazai és határon túli társulatokkal. Ezt bizonyítják a koprodukciós partnerségi kapcsolatok, valamint az évek óta sikeres DESZKA Fesztivál mint a kortárs magyar dráma első számú nagyeseménye.

A Nagyerdei Szabadtéri Színpad felújításával állandó és méltó otthonra talált a nyári színházi évad is, amely országos viszonylatban is korszerű feltételek között várja a színházlátogató közönséget a nyári szezonban.

A kőszínházak mellett jelen vannak a város kulturális életében olyan színházi műhelyek, társulatok, befogadó színházi terek, amelyek rétegizlést elégitenek ki, és jól kiegészítik, színesebbé teszik a város kínálatát. A társulatok között megtalálhatók táncszínházi, musicalszínházi, utcaszínházi, egyetemi színházi, idegen nyelvű színházi formációk, de több évtizedes múlttal rendelkező diákszínházi műhelyek is. Jelenlétük fontos a város kulturális életében, hiszen ezek a műhelyek az innováció és a kísérletezés bölcsői, kreativitásuk és progresszivitásuk a kultúra decentralizálásához és demokratizálásához egyaránt nélkülözhetetlen.

Az országosan is elismert, gazdag zenei élet alapját a vertikálisan kiépült iskolarendszeren belüli tehetséggondozás, valamint a zenei alapintézmények megléte adja. A nagyszámú amatőr együttes mellett meghatározó szerepet tölt be a nemzeti státuszú Kodály Filharmonikusok Debrecen és a Kodály Kórus Debrecen. Előbbi – gazdag koncertprogramján túl – állandó közreműködője a Csokonai Színház opera-előadásainak. A Kodály Kórus pedig mind létszámában, mind repertoárjában példa nélküli a vidéki kórusmuzsika tekintetében. Zenei életünk erősségét jól mutatja a kortárs kórusmuzsika két évente megrendezésre kerülő nemzetközi seregszemléje, a Bartók Béla Nemzetközi Kórusverseny és Folklórfesztivál, amelyet a világ tíz legjelentősebb kórusversenye között tartanak számon. A kórusverseny, a zenei együttesek, az egyetem Zeneművészeti Kara folyamatos nemzetközi láthatóságot biztosít Debrecen számára.

A helyi képzőművészet nem rendelkezik olyan intézményes keretekkel, mint az előadó-művészet. Az önkormányzat saját eszközeivel, galériák működtetésével, műteremlakások biztosításával igyekszik javítani a feltételrendszerén. Számottevő változást jelentenének a képzőművészeti oktatást felvállaló művészeti iskolák. Az önkormányzat a közművelődési és a közgyűjteményi intézményeken keresztül biztosít bemutatkozási lehetőséget. Emellett a MODEM Modern Debreceni Nonprofit Kft. munkájának köszönhetően elindult a helyi képzőművészeti színtér új dimenziókba helyezése, a debreceni képzőművészeti élet programjainak összehangolása annak érdekében, hogy a város ebben a szcénában határokon innen és túl megkerülhetetlen legyen. A MODEM Modern Debreceni Nonprofit Kft. működteti a MODEM Modern és Kortárs Művészeti Központot, a b24 Galériát és a Sesztina Galériát, valamint részt vesz a Hortobágyi Alkotótábor megújításában, és szervezi a Debreceni Nemzetközi Művésztelepet. A MODEM Kft. magas színvonalú kortárs kiállításokkal ad teret helyi, országosan és nemzetközileg is elismert alkotóknak. A „Tereket nyitunk” elv mentén újratervezi a helyi kulturális színtereken belül a kortárs képzőművészet szerepét, megjelenését. Emellett fontos célja, hogy a képzőművészen keresztül megszólítsa a társadalmat, s egyúttal közvetlen párbeszédet kezdeményezzen az alkotókkal is.

Debrecen irodalmi élete hagyományokban gazdag, országosan kiemelkedő. Az önkormányzat közvetlenül nem működtet irodalmi intézményt, így csak közvetett befolyást tud gyakorolni erre a területre. A debreceni irodalmi élet meghatározó szereplője az *Alföld* folyóirat, amely alapítványi keretek között működik, és az ország legjelentősebb irodalmi orgánumainak egyike. A folyóirat mellett funkcionál az Alföld Stúdió Magyarországon egyedülálló tehetséggondozó műhelye. A Költészeti Fesztivál, az Ünnepi Könyvhét és a Debreceni Irodalmi

Napok rendezvényei az Alföld Alapítvány szakmai irányítása alatt, a Méliusz Juhász Péter Könyvtár szervezésében, a város kulturális intézményeivel együttműködésben valósulnak meg. A település irodalmi életében stratégiai fontosságú a Debreceni Irodalom Háza irodalmi gyűjteményeinek újrapozicionálása. A város irodalmi hagyatékának nem csupán a megőrzése, de a közvetítése is arra vár, hogy megújuljon. Elengedhetetlen, hogy ennek során a Debreceni Református Kollégium könyvtári, múzeumi és levéltári gyűjteményével is a legszorosabb együttműködés alakuljon ki, hiszen itt is rendkívüli kincsek várnak arra, hogy a szélesebb közönség megismerhesse őket. A kollégiumra jellemző, hogy számos irodalmi emlékhelyet őriz. Ezek láthatóvá tétele – olykor képzelt terek vizualizációja – szintén fontos kihívás a stratégiában. Az irodalmi élet meghatározó intézményei az *Alföld* folyóirat mellett a hosszú múlttal rendelkező városi irodalmi rendezvények, amelyek már országos ismertséggel is bírnak.

A kulturális rendezvények, fesztiválok jelentősen erősítik a város turisztikai és régióközponti szerepét. Intézmények, nonprofit és profitorientált cégek egyaránt vannak a szervezők között, s az önkormányzat tulajdonában lévő Főnix Rendezvényszervező Közhasznú Nonprofit Kft. meghatározó ezek sorában. Üzemelteti a város egyetlen art filmszínházát, a százöt éve működő háromtermes Apolló mozit, az 1017 főt befogadni képes Nagyerdei Szabadtéri Színpadot és Kelet-Magyarország legnagyobb kulturális és konferencia-központját, a 13 ezer m² alapterületű Kölcsey Központot, melynek kulturális programjait évente 60-65 ezren látogatják. A társaság alaptevékenysége a város kulturális nagyrendezvényeinek a szervezése. Ezek egy része a helyi közösséget célozza (Debrecen Bálja, Tavaszi Fesztivál, Őszi Fesztivál, Debreceni Advent, Boldog Új Évet, Debrecen!), míg a több évtizedes hagyományokra visszatekintő színházi (Nagyerdei Szabadtéri Játékok), komolyzenei (Bartók Béla Nemzetközi Kórusverseny és Folklórfesztivál, Nemzetközi Katonazenekari Fesztivál), könnyűzenei (Debreceni Bor- és Jazznapok) és közösségi-összművészeti (Virágkarnevál) fesztiválok az országos és régiós szintén is pozicionálják Debrecen.

Az önkormányzat eredményes fenntartó, ha mérhető, reális célokat határoz meg, nyomon követi a változásokat, racionalizálja az erőforrásokat, átlátható irányítási modellt működtet, emellett folyamatosan értékeli és elemi. Ebből adódóan a debreceni önkormányzat a város kulturális életében különböző szerepkörökben jelenik meg. Meghatározó feladata az alapvető kulturális intézmények fenntartása és működtetése, de finanszírozó státusza túlmutat az intézmények fenntartásán, rendeletalkotásaiban szabályozó funkciót is betölt, valamint a civil szférával való partnerségben kezdeményező és koordináló feladatokat is ellát.

A KULTURÁLIS STRATÉGIÁT ALÁTÁMASZTÓ HAZAI ÉS NEMZETKÖZI DOKUMENTUMOK

Magyarország törvényi kereteivel összhangban, a kulturális stratégia figyelembe veszi azt a szakpolitikai törekvést, amely a kulturális alapellátás kiterjesztését tűzte ki feladatául. Alapvető cél, hogy minden magyar ember hozzáférjen a kulturális értékekhez, ezzel erősödjön a magyar identitás, kibontakozzanak a kultúra jóléti, társadalomfejlesztő és gazdasági teljesítményt fokozó hatásai. Az állam, a helyi fejlődési igények fényében, aktivizáló feladatai keretében biztosítja a közkulturális intézményrendszer működését, és törekszik a kulturális tevékenységek révén elsajátítható és fejleszthető kompetenciák szintjének emelésére, illetve a rendszer területi egyenlőtlenségeinek a felszámolására.

Szélesebb kitekintésben a stratégia érintkezési vagy kapcsolódási pontokat keres olyan nemzetpolitikai programokkal, mint a Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program (amely biztosítja a kulturális szervezetek információs infrastruktúrájának és országos

számítógépes hálózati szolgáltatásainak összehangolt fejlesztését] vagy a **Nemzeti Informukációs Stratégia** és az ennek akciótervi kereteit rögzítő Digitális Nemzet Fejlesztési Program [melynek célja a kulturális javak felmérése, digitalizálása].

A közgyűteményi szféra a tudásalapú társadalom egyik legfontosabb tartalomszolgáltatója, ezért a magyar kultúrafogyasztók érdeke a lehető legteljesebb körű és a lehető legszabadabb formában történő hozzáférés a kulturális javakhoz. Ebben a folyamatban kitörési pontot jelent a digitális világ eszközrendszerének alkalmazása, melyhez a **Közgyűteményi Digitalizálási Stratégia** ad támpontokat.

A **Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia**, valamint **Az egész életen át tartó tanulás szakpolitikájának keretstratégiája** mentén a közművelődési, múzeumi és könyvtári terület a társadalmi felzárkózás szempontjából is fontos programok letéteményese, kiaknázva a nem formális és az informális tanulás lehetőségeit, erősítve a társadalmi befogadást és az aktív részvételt. A kulturális intézményrendszerben az egész életen át tartó tanulás széles körű megszervezésének eszközrendszere sokszínű: közművelődés, önművelődés, felnőttképzés, nem formális és informális tanulási formák, kreatív iparral összefüggő ismeretek, képességek átadása stb. Ehhez igazodási pontként szolgál az Európai Unió által elfogadott Kreatív Európa program, amely kulturális, kreatív és audiovizuális ágazatokra irányul, s átfogó célkitűzése az európai kulturális sokszínűség és örökség előmozdítása, illetve a kulturális és kreatív ágazatok versenyképességének a növelése.

Az „Európa Kulturális Fővárosai” kezdeményezésben rögzített kritériumok is a hosszú távú stratégiai tervezést erősítik, azzal együtt, hogy a város kulturális szolgáltatórendszerének állapota és működése alapjaiban határozza meg, hogy Debrecen milyen célokat tűzhet ki maga elé. A stratégia alapvető forrásként figyelembe veszi a kulturális alapellátást nyújtó intézmények és szervezetek beszámolóit, munkaterveit, emellett felhasználja azokat a reprezentatív kutatásokat, amelyek a város kulturális helyzetét tárják fel és elemzik. Az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények és tulajdonában álló gazdasági társaságok jelen helyzetükről és jövőbe mutató terveikről önképet készítettek, valamint SWOT-elemzés keretében vizsgálták meg a jelenlegi status quót, ami jól reflektál a városban végzett reprezentatív kutatások és analízisek eredményeire, a benne szereplő fejlesztési tervek és elképzelések pedig összhangban vannak a stratégia céljaival.

A KULTURÁLIS INTÉZMÉNYRENDSZER SWOT-ELEMZÉSE	
ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
• kultúrát támogató, elköteleződött városvezetés • dinamikusan fejlődő város és gazdaság • gazdag hagyományok és történeti örökség • a közönség, a polgárok bizalma és lojalitása • kormányzati támogatás (pl. Múzeumok Éjszakája) • nemzeti státusszal rendelkező, nagy presztízsű kulturális intézmények • tapasztalt, képzett, sokoldalú, nagy teherbírású szakmai stáb • szakmailag elkötelezett, proaktív vezetők • komoly eredmények a kortárs kultúra területén (pl. DESZKA Fesztivál, MODEM) • a zene mint vezető művészeti ág, virágzó debreceni „koncertélet” • jelentős közgyűtemények • színvonalas időszaki kiállítások • könnyen megközelíthető városközponti, belvárosi elhelyezkedés, kitűnő lokális adottságok • korszerű, jól használható terek, megfelelő alapinfrastruktúra • együttműködés az oktatási intézményekkel • jó sajtókapcsolatok	• a hosszú távú stratégiai irányvonal kidolgozásának hiánya a város, valamint ehhez kapcsolódóan a kulturális intézmények részéről • csak megyei és regionális hatókörű turisztikai vonzerő • a kulturális innováció alacsony szintje • a kulturális élet belterjessége • kevés kortárs kezdeményezés, konzervatív kultúraszemlélet • gyenge marketingkommunikáció helyi, országos és nemzetközi szinten egyaránt • kevés, alulfizetett és túlterhelt alkalmazott • túlbürokratizált működési modell • a szponzorkeresési gyakorlat hiánya • hiányos a debreceni művészeti felsőoktatás • a megfelelő infrastrukturális (tovább)fejlesztések hiánya, mindez akadályozza a magas szintű szakmai feladatellátást (a meglévő épületek karbantartása, eszközfejlesztése, korszerűsítése, a kiszolgálóterek növelése) • lassan növekvő látogatószám • az éven túli kötelezettségvállalásra nincs mód, ami nehezíti a nagyobb események tervezését • kevés az alulról jövő, civil kezdeményezés
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
• nemzetközi kapcsolatépítés, nemzetközi szinten látható programok kialakítása • nemzetközi szabványokhoz igazodás, amely segíti a kommunikációt az információt szolgáltató és az igénybe vevő között • városmarketing a kultúra eszközeivel • a regionális szerep erősítése • erős brandek létrehozása a kultúra területén • szolgáltatások fejlesztése, a szolgáltatási profil bővítése • a komolyzene kulturális exportcikként kezelése • a növekvő információigény biztos és hiteles kiszolgálása a közgyűteményi rendszeren keresztül • technológiai innováció az adatok továbbításához, rendszerezéséhez • a civil szervezetek szerepének megerősítése a kultúra területén • a városban tanuló és élő külföldi hallgatók, munkavállalók bekapcsolása a város kulturális életébe • szervezetfejlesztés, szervezeti átalakítás • felnőttképzés, felnőttoktatás, nyitott műhelyek, képzések, tudásmegosztás • szponzori kapcsolatok kiépítése • forrásteremtés pályázatokon keresztül • alternatív helyszínek bekapcsolása a kulturális életbe • vállalkozói szemlélet erősítése, támogatása az intézményekben	• elavult kultúraszemlélet és gyakorlat • erős, dinamikusan fejlődő globális versenytársak • lassúság és tehetetlenségi erő, miközben a világ • folyamatosan és gyorsan változik • rövid távú gazdasági tervezési mechanizmus • források, feladatok elvonása, szűkülő állami források, állami támogatási koncepciók változása, kiszámíthatatlansága • elhibázott, ad hoc döntések révén létrejött és létre nem jött kulturális projektek • elmaradó saját bevételek • a szakemberek elvándorlása, munkaerőhiány, a szakképzett munkaerő előregedése • alulfizetettség a munkavállalók körében • a fizetőképes kultúrafogyasztók hiánya • az épületállomány állagmegóvásának elmulasztása • az infrastruktúra további romlása • a közgyűtemények széttagoltsága (jogi és finanszírozási különbségek az intézménytípusok között), mindez nehezíti a stratégiai együttműködések • a projektalapú munkát ellehetetlenítő működési modell • az intézményvezetők kiégése • a szakmai továbbfejlődés ellehetetlenülése a túlterheltség miatt • az egyéni és szervezeti érdekeltség hiánya • a fiatal közönség hiánya; a fiatalok inkább a virtuális teret választják • a biztos bevételt garantáló, kommersz programok periferiára szorítják a magas kultúrát, a kínálat beszűkül • a belváros vonzerejének csökkenése a Nagyerdő intenzív turisztikai fejlesztései miatt

KULCS- PROJEKTEK

- Fejlesztések, nagyberuházások
- A közgyűteményi rendszer bővítése – új kiállítóhelyek
- Új kulturális csomópontok
- Debrecen mint fesztiválváros
- Kulturális decentralizáció
- A láthatóság növelése
- Digitális kultúra
- Szemléletformálás

FEJLESZTÉSEK, NAGYBERUHÁZÁSOK

Hangversenyközpont a Kodály Filharmónia részére

A Kodály Filharmonikusok Debrecen nem pusztán a város virágzó zenei életét teremtette meg, de régiós presztízzsel és nemzetközi potenciállal is rendelkezik. A professzionális működéshez elengedhetetlen egy korszerű kulturális központ építése, amely koncertköz-pontként, próbahelyszíneként és a Filharmónia székházaként is szolgálhat.

Megvalósulás: 2023 • Forrás: EU-pályázat, önkormányzati

A MODEM korszerűsítése

A MODEM a város reprezentatív intézménye, a legprogresszívebb művészeti projektek hely-színe, egyúttal az ország második legnagyobb kiállítótere. Az A kategóriás nemzetközi kiállítások befogadásának alapfeltétele a korszerű klimatizáló-, párasító- és biztonsági rendszer kiépítése.

Megvalósulás: 2023 • Forrás: önkormányzati, állami

Vitéz László Bábmúzeum

Multimédiás bábmúzeum kialakítása a Vojtina Bábszínház felett, a társasház első eme-letén. Itt kap helyet a Korngut–Kemény-hagyaték, Közép-Európa egyik legnagyobb vásári bábjátékos dinasztiájának bábos öröksége.

Megvalósulás: 2023 • Forrás: állami, önkormányzati

A Vojtina Bábszínház építészeti korszerűsítése

Az elsődlegesen a három–tizenkét éves korosztály művészeti nevelésében meghatározó szerepet betöltő Vojtina Bábszínház épülete elavult; teljes belsőépítészeti rekonstrukciója szükséges, akadálymentesítéssel [lift, emelőszerkezetek] és próbaterem kialakításával.

Megvalósulás: 2020-ig évenkénti ütemezéssel • Forrás: önkormányzati

A Csokonai Színház felújítása

Debrecen nemzeti státusszal rendelkező kőszínháza a régió legnagyobb színháza is egyben. Az egyik legfontosabb vidéki műhely évek óta méltatlan körülmények között működik. Az épület teljes külső-belső rekonstrukciójával a színház kulturális presztízsét támogató épített kör-nyezet jön létre. Ez magában foglalja a színház mellett működő színészház korszerűsítését is.

Megvalósulás: 2021 • Forrás: állami

A Zenede épületének felújítása

Debrecenben a felsőfokú zenei oktatás, a profi és amatőr kórusok kiváló háttérét adja a több mint százötven éves debreceni Zenede, mely 1862-ben kezdte meg a működését. Az épület műemléki védeettséggel rendelkezik, jelenlegi arculatát az 1927-ben történt emeletráépítés után nyerte el. A Zenede épületének leromlott állapota miatt a felújítás évek óta indokolt.

Megvalósulás: 2019 • Forrás: EU-pályázat, önkormányzati

Latinovits Színház, Értéktár és Képzési Központ

Európai uniós forrásból, határ menti kulturális együttműködés keretében befejezésre kerülő nagyberuházás. A nem pusztán színházként, sokkal inkább művészeti központként működő új intézmény számos művészeti ágnak és a kultúra legkülönbözőbb területeit szintetizáló, progresszív művészeti törekvésnek ad majd otthont.

Megvalósulás: 2021 • Forrás: EU-pályázat

Déri Múzeum – raktárkomplexum építése

A közgyűjteményi feladatokat ellátó Déri Múzeum központi raktári épületének kiváltása és a raktári kapacitás növelése egy legalább 6000 m² alapterületű, összetett funkciójú, lát-ványraktáraknak, restaurátor-műhelyeknek és kutatószobáknak is helyet adó raktárkom-plexum kialakításával történik.

Megvalósulás: 2023 • Forrás: EU-pályázat, állami, önkormányzati

Nagyerdei Szabadtéri Színpad – technikai fejlesztés

A Főnix Rendezvényszervező Közhasznú Nonprofit Kft. üzemeltetésében lévő Nagyerdei Sza-badtéri Színpad az ország ötödik legnagyobb játszóhelye, 1017 fős befogadóképességével a régió legnagyobb szabadtéri színháza. A város kulturális életében meghatározó sze-replőként jelen lévő kft. nem rendelkezik saját hang- és fénytechnikával, hangvédő fallal; a technikai-műszaki infrastruktúra hiányosságait mindenképpen pótolni kell a feladatok zavartalan és magas színvonalú ellátása érdekében.

Megvalósulás: 2019 • Forrás: állami

A Nagyerdei Kultúrpark rekonstrukciója

A fejlesztés magában foglalja a több mint ötvenöt éves vidámpark és állatkert infrastruktú-rájának részbeni felújítását, valamint látogató- és családbarát szolgáltatások kialakítását. A debreceni állatkert és vidámpark egyedülálló abban, hogy együtt található meg a két egység. Egy olyan park létrehozása a cél, amely nemcsak a debrecenieket, hanem egyedi-ségével az egész országot is ki tudja szolgálni. Az unikális jelleget megőrizve a parkban található kisvasúthálózat is bővül.

Megvalósulás: 2019 • Forrás: állami

Interaktív, tematikus játszóterek

Az Ötholdas Pagony játszótér teljes felújítása, interaktív játszótér létrehozása. Az Ötholdas Pagony területén fogadóközpont kialakítására is sor kerül, amely télen-nyáron alkalmas kiállítások és foglalkozások megtartására. A négy évszakos központot olyan berendezésekkel, játékokkal, elektronikus, interaktív eszközökkel szerelik fel, amelyek több korosztály, célcsoport igényeit is kiszolgálják.

Megvalósulás: 2019 • Forrás: állami

A KÖZGYŰJTEMÉNYI RENDSZER BŐVÍTÉSE – ÚJ KIÁLLÍTÓHELYEK

Interaktív Közlekedési Élményközpont

Nem létezik Magyarországon olyan családi szabadidőpark, amely a teljes spektrumú közlekedési iparág élő és interaktív bemutatását valósítaná meg. A megújuló budapesti Közlekedési Múzeum a járművek kipróbálását csak korlátozottan biztosíthatja majd. Szintén nincs az országban a magyar járműgyártás bemutatására fókuszáló gyűjtemény. Egy vezetéstechnikaitrénings-központ és oktatási bázis fejlesztésével együtt interaktív járműtechnikai múzeum is létrejöhet. A városi és távolsági tömegközlekedés kultúráját kiemelten bemutatva széles társadalmi rétegek számára is vonzó közösségi teret lehetne kialakítani, amely a tematikus tanpályáknak köszönhetően szinte valamennyi járműves sporttevékenység végzésére is alkalmas lenne.

Megvalósulás: 2023 • Forrás: állami

DVSC Sportmúzeum

A Nagyerdei Stadion szolgáltatásfejlesztése részeként létrejövő, nagy léptékű interaktív kiállítás. Elsősorban a DVSC sikertörténeteit, másrészt pedig a debreceni olimpiai sportágakkal kapcsolatos tudnivalókat mutatná be interaktív módon.

Megvalósulás: 2030 • Forrás: állami, önkormányzati

A Kárpát-medence zsidóságát bemutató emlékközpont

A zsidóság művelődéstörténetét, társadalmi együttélését, debreceni vonatkozásait hivatott bemutatni interaktív módon, 500 m² alapterületű térben, emlékközpont formájában.

Megvalósulás: 2023 • Forrás: állami, önkormányzati

ÚJ KULTURÁLIS CSOMÓPONTOK

A belvárosi terek újragondolása

Debrecen belvárosába, múzeumi negyedébe vissza kell csábítani a fiatalokat; ez korszerű, közösségi élményt kínáló, összetett funkciójú terek létrehozásával lehetséges. Potenciális helyszínek: Baltazár Dezső tér, Kossuth Lajos tér, Dósa nádor tér, Petőfi tér, a Sesztina Galéria előtti átjáró térré alakítása.

Megvalósulás: 2023-ig ütemezetten • Forrás: EU-pályázat, állami, önkormányzati

Ady park – belvárosi szabadtéri színpad

A MODEM Kft. ötletén alapuló korszerű belvárosi tér, összetett funkciókkal; 25 m²-es miniszínpaddal és fiatalos, színes térbútorokkal, amelyek egyúttal folyamatosan újrakonfigurálható nézőtérként is szolgálnak.

Megvalósulás: 2018 • Forrás: önkormányzati

Tímárház – építészeti, koncepcionális megújítás

A nyolcvanas években épült Timárház [látványműhelyek, kiállítótér, irodák] teljes építészeti és koncepcionális újragondolása. Bővítése a szárítóépületek revitalizációjával válik lehetővé. A hagyományápolás mellett új tevékenységek és szemléletmódok bevezetése történik meg a new craft, a digitális craft és a maker kultúra jegyében. Kialakításra kerülnek olyan közösségi alkotóműhelyek, ún. makerspace-ek, amelyekhez a Debreceni Egyetem modern technológiát [pl. 3D-nyomtató] tud biztosítani.

Megvalósulás: 2019 • Forrás: EU-pályázat, önkormányzati, egyetemi [állami]

Hagyományok Háza

Népművészeti módszertani központ, amely a népművészet különböző ágaihoz tartozó szakemberek, szervezetek tudásmegosztásán alapul: oktatás, szabadegyetem, tananyag-kidolgozás, kutatás, interaktív nyitott műhelyek és az ezekhez kapcsolódó tevékenységek formájában.

Megvalósulás: 2030 • Forrás: állami, önkormányzati

Debreceni Népfőiskolai Oktató és Foglalkoztató Központ [Steinfeld-kúria]

Az épületet 1850–1890 között kastélynak emelték Nagymacson. A népfőiskola intézménye lehetőséget ad arra, hogy konferenciák, tudományos tanácskozások, felnőttképzés keretében az alföldi életet, hagyományt, szokásrendszert megismertesse az érdeklődőkkel. A népfőiskolai kurzusok kialakítására a Debreceni Egyetemmel, a történelmi egyházakkal,

középiskolákkal, közművelődési intézményekkel, illetve meghatározó civil szervezetekkel való együttműködés keretében kerül sor. Nagymacs zsáktelepülés, halmozott hátrányokkal és szegregációs veszéllyel küzd, ezért ennek az intézménynek a felállítása pozitív hatással bír a településrészre.

Megvalósulás: 2030 • Forrás: állami, önkormányzati

A Borsos-villa – Debreceni Művelődési Központ új egysége

A belvárostól távol, a Vénkerti lakótelep tízemeletes betontömbjei között található a városi tulajdonú, helyi egyedi védetség alatt álló épület, a Borsos-villa. 1913-ban valósult meg Borsos József debreceni építész tervei alapján, és saját lakóházaként funkcionált. A szecessziós épületben 1980–2011 között működött a Debreceni Irodalmi Múzeum. A felújítást követően a villa közösségi színtérként funkcionál tovább, ahol a városi közösségek mellett helyet kapnak kortárs művészeti projektek és egy ún. startup-pont is.

Megvalósulás: 2019 • Forrás: EU-pályázat

A Nagysándor-telep – közösségi ház – Debreceni Művelődési Központ új egysége

A településrészen nincs a lakossági igényeket kielégítő közösségi színtér. A város ezért egy komplex funkciókkal rendelkező közösségi ház kialakítását tervezi, amelyben helyet kapnak a civil közösségek programjai, a könyvtárpont, de a kulturális szolgáltatásokon túl szociális, egészségügyi, családsegítő szolgáltatás is elérhető lesz a lakosok számára.

Megvalósulás: 2019 • Forrás: EU-pályázat

Debreceni alkotó-, előadóműhelyek fejlesztése

A cél korszerű grafikai és fotóműhelyek kialakítása a város több pontján, amelyek a sokszorosító grafika és a kézi könyvkötés, valamint a fotográfia eszköztárát felhasználva kulturális és művészeti szolgáltatásokat nyújtanak, nyitott műhelyeket működtetnek, megismertetik a hagyományos eljárásokat, és használják a digitális technológia eszközeit is. Mindezekon túl idetartozik a komoly hagyománnyal rendelkező debreceni könnyűzenei élet és könnyűzenei képzés feltételrendszerének fejlesztése, a városban évtizedek óta működő civil szervezetekkel és szakemberekkel együttműködve.

Megvalósulás: 2023 • Forrás: EU-pályázat, önkormányzati

Debreceni Táncművészeti Központ

Bár a Csokonai Színház és a MODEM életében, valamint a középfokú művészeti oktatásban jelen van a kortárs táncművészet, Debrecenben még sincs ennek a művészeti ágnak dedikált helyszíne. Ezt az adósságát rendezi a város a táncművészeti központ Latinovits Színházban történő kialakításával.

Megvalósulás: 2030 • Forrás: EU-pályázat, állami, önkormányzati

Lakás- és rezidensprogram

A kulturális együttműködéseknek, a rezidens- és csereprogramoknak elengedhetetlen feltételük a műteremlakások megléte. A Batthyány utcában [b24 Galériánál] lehetőség van egy ilyen komplexum [esetleg art hotel] létrehozására, ami jelentősen hozzájárulna a város művészeti életének fellendítéséhez, presztizsének, belföldi és nemzetközi láthatóságának növeléséhez.

Megvalósulás: 2023 • Forrás: EU-pályázat, állami, önkormányzati

Művészeti nyitott tér – b24 Galéria komplexum

A Google- és a középgeneráció számára belvárosi underground művészeti helyszínné, komplexummá bővülne a b24 Galéria a következő funkciókkal: kortárs galéria, műtárgyraktár, klubhelyiség, art hotel, art kávézó, műtermek és multifunkcionális belső udvar. Ezzel egy új, kulturális hub jön létre a belvárosban, amely napi huszonnégy órában működik, és vonzza a fiatalokat.

Megvalósulás: 2023 • Forrás: önkormányzati

A Sesztina Galéria fejlesztése

A belvárosban található kortárs kiállítótér folyamatosan helyet ad progresszív kiállításoknak, programoknak. A galéria környezetének átalakításával és a tér korszerűsítésével tovább erősíthető a Sesztina belvárosi jelenléte.

Megvalósulás: 2023 • Forrás: önkormányzati

Az Agóra Tudományos Élményközpont fejlesztése

Az intézmény bővülő feladatainak megfelelő infrastruktúra kialakítása; korszerű eszközök beszerzése, technológiai és területi fejlesztés. Állandó és időszakos természettudományos kiállítások szervezésére alkalmas terek kialakítása: a Botanikus kertben található, volt napfizikai épület fejlesztésével, együttműködésben a Debreceni Egyetemmel.

Megvalósulás: 2023 • Forrás: önkormányzati, egyetemi (állami)

DEBRECEN MINT FESZTIVÁLVÁROS

Debreceni Virágkarnevál – rebranding

Jelenleg Debrecen kulturális életéből országos szinten a Virágkarnevál és a Campus Fesztivál látható. A fél évszázados hagyományokkal rendelkező Debreceni Virágkarnevál újrakoncepcionálással, a brand újragondolásával és tartalmi korszerűsítésével nemzetközi szintű fesztivállá, turisztikai vonzerővel bíró attrakcióvá fejlődik.

Megvalósulás: 2018-tól folyamatosan • Forrás: állami, önkormányzati

Debreceni Bor- és Jazznapok, Bartók Béla Nemzetközi Kórusverseny és Folklórfesztivál, Katonazenekari Fesztivál fejlesztése, újrapozicionálása

A meglévő fesztiválok professzionális fesztivállá történő alakítása történik meg a következő években, új alapokkal, friss vizuális identitással, tudatos brandinggel és marketinggel.

Megvalósulás: 2018-tól folyamatosan • Forrás: állami, önkormányzati

DESZKA Fesztivál

Az ország egyik legjelentősebb színházzakmai találkozója jelenleg kb. 5000 fős közönséget képes megszólítani. A kortárs magyar drámát középpontba állító eseménysor nemzetközi jellege tovább erősödik majd, miközben a hazai és régiós jelenlét növeléséhez professzionális kommunikációs és marketingtámogatást kap.

Megvalósulás: 2019 • Forrás: önkormányzati, állami

ÚJ FESZTIVÁLOK

Nagyerdei gyerekfesztivál

A Vojtina Bábszínház kezdeményezésére, széles intézményi összefogással megvalósuló eseménysor központi helyszíne a Nagyerdő. A város egy regionális érdeklődésre számot tartó, turisztikai vonzerővel bíró családi fesztivált indít útjára az összművészet és a komplex élmények jegyében. A fesztivál vezető rendezvénye a Vörössipkások nemzetközi bábtalálkozó.

Megvalósulás: 2019 • Forrás: önkormányzati, állami

Nyári zenés fesztivál

Régiós szinten is egyértelműen nagy igény mutatkozik egy nyári zenés fesztiválra, amely az opera, az operett és a musical műfajokat ötvözné; Debrecenben színházi és zenei téren is minden adott a sikeres megvalósításhoz. A fesztivál turisztikai vonzerőt is jelentene.

Megvalósulás: 2019 • Forrás: önkormányzati, állami

Debreceni utcafesztivál

Széles intézményi részvétellel megvalósuló, összművészeti fesztivál, amely Debrecen belvárosi utcáin és múzeumi negyedében zajlik: street art, street music, street food, performanszok, akciók, utcaszínház, minden, ami open air. Cél: a kultúra demokratizálása és kilépés az intézményi falak közül.

Megvalósulás: 2019 • Forrás: önkormányzati, állami

Fényfesztivál

A fény „misztériumára” épülő, összművészeti fesztivál Debrecen múzeumi negyedében, a lehető legtöbb kulturális intézmény bevonásával. Sötétedés után, kültéri és beltéri helyszínekkel, éjszakai nyitvatartásokkal, a 3D mappingtől a gyertyaöntésig.

Megvalósulás: 2020 • Forrás: önkormányzati, állami

KULTURÁLIS DECENTRALIZÁCIÓ

Kertségek – kulturális revitalizáció a lakótelepeken

A város célja, hogy Debrecen minden részében egyenlő eséllyel lehessen hozzáférni a kultúrához. Ezért a kulturális decentralizáció jegyében az egykori kertségekben, kertekben, a lakótelepeken közösségi kerteket és kulturális csomópontokat hozunk létre. A „Zöld város” program keretében az Újkert, a Vénkert, a Sestakert, a Tócsókert, a Tócsóvölgy, a Sóház és a Dobozi lakótelep zöldfelületeinek, köztéri parkjainak megújítása történik meg, közösségépítő programok kíséretében. A helyi közösségek erősítése a TOP-6.9.2 projekt keretében a városrészek lakóinak bevonásával, közösségi tervezéssel, közösségi akciókkal, szemléletformáló képzésekkel, workshopokkal zajlik majd. Mindezek mellett közösségi információs pontok kialakítására is sor kerül, a város szinte teljes területén.

Megvalósulás: 2018–2019 • Forrás: EU-pályázat

Tócsókerti hőközpontok – kulturális célú újrahasznosítás

A lakótelep üresen álló hőközpontjainak kulturális célú újrahasznosítására pályázatot ír ki a város, s ezzel párhuzamosan felújítja, műszakilag is korszerűsíti azokat, abban a reményben, hogy Debrecen legnagyobb lakótelepének izgalmas kulturális csomópontjaivá válnak.

Megvalósulás: 2023 • Forrás: önkormányzati

„Közel az olvasóhoz” könyvtárprogram

A könyvtár középtávú területi fejlesztési stratégiájának az a célja, hogy megszüntesse a könyvtári fehér foltokat Debrecenben. A KOMP a nagyvárosi, hátrányos helyzettel küzdő területeken, igazodva napjaink felhasználói elvárásaihoz – könnyen, gyorsan, egyszerűen, hatékonyan és lehetőleg helyben –, a lakosság közelébe telepített integrált szolgáltatóhelyek felállításával az emberek mindennapi életébe építi be a könyvtári szolgáltatásokat és a közösségi művelődés tevékenységeit. Kapcsolódási pontot, „kikötőt” teremt. 2013–2014-ben ennek a pilotprogramnak az eredményeként jöttek létre könyvtárpontok a Nagysándor-telepen, Tégláskertben, Nagymacson, Kismacson és Lencztelepen. A projekt folytatása hozzásegíti a peremterületen élőket, hogy a könyvtári szolgáltatásokhoz egyenlő eséllyel férhessenek hozzá.

Továbbá a rendelkezésre álló, egyébként elégséges könyvtári erőforrások optimalizálása történik meg a város belterületén. Mindez a fiókkönyvtárak felújítása (Petőfi Emlékkönyvtár, Benedek Elek Könyvtár, Újkerti Könyvtár), áthelyezése (Kartács utcai Fiókkönyvtár, Homokkerti Fiókkönyvtár, Libakerti Fiókkönyvtár) és új intézményben történő összevonása (Tócsókerti Iskolai és Gyermekkönyvtár – István úti Fiókkönyvtár) révén valósul meg.

Megvalósulás: 2018–2019 • Forrás: EU-pályázat, önkormányzati

„Mini grant” ösztönzőprogramok

Nemzetközi mintára a város olyan pályázatokat indít, amelyek proaktivitásra sarkallják a civil társadalmat, azaz bátorítják és támogatják az alulról jövő civil kulturális kezdeményezéseket, ezzel is színesebbé és demokratikusabbá téve a város kulturális életét.

Megvalósulás: 2018–2030 • Forrás: EU-pályázat, önkormányzati

A LÁTHATÓSÁG NÖVELÉSE

Múzeumi negyed – kültéri információs rendszer

A város múzeumi negyedét nem teszik láthatóvá köztéri információs táblák vagy jelzések; a Debrecenbe látogatókat a helyszínen semmi nem igazítja el, hogy az egyes kulturális intézmények hol találhatók. Ezt a hiányosságot pótolja egy korszerű és attraktív információs rendszer létrehozása, amely alapján a gyalogosok és a kerékpárosok is könnyűszerrel tájékozódhatnak majd a belvárosban.

Megvalósulás: 2019 • Forrás: önkormányzati

Megújuló intézményi arculatok

Debrecen kulturális intézményrendszerének vizuális arculata felett számos esetben eljár az idő, illetve a vizuális kommunikáció sokszor nem professzionális színvonalon történik. A versenyképességhez nem pusztán a módszertan területén és a szemléletben kell folyamatos megújulásra törekedni, de esztétikai szempontból is korszerűnek kell lenni. Éppen ezért számos intézmény új vizuális identitást kap a következő években.

Megvalósulás: 2018–2019 • Forrás: önkormányzati

Medgyessy Ferenc Szoborpark

Medgyessy Ferenc munkássága ezer szállal kötődik Debrecenhez – időszerű, hogy gazdag művészeti öröksége végre egy köztéri szoborpark formájában is nyilvánosságra kerüljön, és a város mindennapjainak részévé váljon. Helyszíne a Medgyessy Ferenc Emlékmúzeum belső udvara; a terveket a Déri Múzeum készíti.

Megvalósulás: 2019–2020 • Forrás: állami, önkormányzati

Open air kultúra – plakáthelyek városszerte

Ideje, hogy az intézmények kilépjenek a falaik közül, és többféle formában is megszólítsák a polgárokat. A belváros kulturális intézményeinek programjaiból és gyűjteményeiből a falaikon kívül Debrecenben szinte semmi nem érzékelhető. Ezeknek az értékeknek és alkotásoknak a láthatóságát teremtenék meg az óriásplakátok, amelyek negyedévente megújuló tematikával, állandó plakáthelyeken lennének láthatók a város több pontján a Hal köztől a Tócsóskerten át egészen a Nagyerdőig.

Megvalósulás: 2019 • Forrás: önkormányzati

Pop-up kiállítóterek

A Google-generációt nehéz bevonni a kultúra hivatalos intézményeibe, megszólításuk inkább az általuk preferált helyszíneken lehetséges [pl. Campus, Víztorony]; a konténer méretű és üvegfalú pop-up kiállítóterek felállításával és ezek háromhavonta változó installációjával, vizuális tartalmával a legizgalmasabb művészeti törekvéseket visszük „házhoz”, és tesszük a velük való ismerkedést megkerülhetetlenné.

Megvalósulás: 2023 • Forrás: önkormányzati, állami

A könyvkiadás mint városmarketing

A város kulturális identitásának és nemzetközi láthatóságának megteremtéséhez az unikális debreceni értékek könyvek formájában történő kanonizálása is hozzájárul. Ezek a két- vagy többnyelvű kiadványok egyúttal városmarketing-eszközként is használhatók [pl. Debrecen kortárs építészete, a Lúdas Matyi kortárs grafikusok által illusztrált kiadásai].

Megvalósulás: 2018–2030 • Forrás: önkormányzati, állami

A városi tűzfalak revitalizációja

Az új kiskörút mentén álló tűzfalak egyfajta építészeti tájsebek. Revitalizációjukat szakemberek [építészek, építészhallgatók, képzőművészek stb.] részére kiírt pályázaton keresztül szükséges megvalósítani. Az innovatív és friss megoldások hozzájárulnak ahhoz, hogy Debrecen egy korszerű nagyváros képét mutathassa.

Megvalósulás: 2023 • Forrás: önkormányzati, állami [egyetemi]

DIGITÁLIS KULTÚRA

Debreceni Integrált Közgyűjteményi Rendszer (DIKÖR), nyílt adatplatformok és információmegosztó rendszerek létrehozása

A Debreceni Integrált Közgyűjteményi Rendszer három irányban is képes lesz az információszolgáltatásra. Az első a felhasználó, akinek számos módon szolgáltatathat információt, legyen az oktatási, állampolgári vagy éppen turisztikai szempontból releváns. A második a fenntartó, aki számára a döntésekhez szükséges statisztikai adatszolgáltatást teszi lehetővé a rendszer. A harmadik az összes többi információmegosztó rendszer, amely olyan felhasználókat is jelenthet a városban, akik turisztikai célokra használják DIKÖR-t – programok ajánlására –, vagy a kreatív iparban, például egy termék dizájnjának a kialakítására. A közeljövőben a cél egy olyan architektúra létrehozatala, amely alkalmas a városi adatok tárolására, illetve a máshonnan hozzáférhetővé tett adatok integrálására. A fizikai környezeten túl az adattárolási és kommunikációs protokollt is kidolgozzák, amely lehetővé teszi a különféle rendszerek együttműködését.

A helytörténeti gyűjtemény elektronizálása

A projekt azt a célt szolgálja, hogy a város a 21. századi digitális technológiákat használva tegye közkincsé településrészeinek történeti értékeit a lakosai számára. Az ehhez szükséges szakemberek, technikai eszközök és szoftverek rendelkezésre állnak.

Megvalósulás: 2018–2030 • Forrás: EU-pályázat

Debreceni Militárium

A program célja a katonai kegyeleti helyek, a Debrecenben található katonai vonatkozású temetők, emlékművek, köztéri szobrok és emlékpontok egységes kezelése. Ez alkalmas arra, hogy a helyi közösség több vonatkozásban páratlan katonai kegyeleti örökségét teljes nagyságában és jelentőségében tárja a város, a nemzeti és a nemzetközi közösség elé. Első szakasza a Honvédtemető és Hősök temetője rekonstrukciója. A debreceni köztemető hadi sírjainak és a volt Hatvan utcai temetőnek a helyreállítása mellett sor kerül a debreceni katonai emlékhelyek többnyelvű adatbázisának az elkészítésére is. Ez olyan digitális adatplatformként működik majd, amely gyűjti és publikussá teszi a katonai emlékhelyek feltárt adatait, s ezekhez a világ minden tájáról hozzáférhetnek az érdeklődők.

Megvalósulás: 2019 • Forrás: állami, önkormányzati

Európai Értéktár Hálózat

A Debreceni Értéktár a Hajdú-Bihar Megyei Értéktárral és a partiumi (Románia) értéktárakkal szorosan együttműködve olyan többszintű (regionális, Kárpát-medencei, európai) hálózat kiépítését tervezi, amely megszólítja azokat a közösségeket, mentorokat, amelyek/akik más közösségek számára is hasznosítható helyi értékeket, jelentős, tradíciók megújításán is nyugvó teljesítményeket gondolnak, menedzselnek. Ezen az Európai Értéktár Hálózaton keresztül új diskurzus indulhat a közösségek között, a „jó gyakorlatok”, tanulható/elsajátítható teljesítmények megvitatása, egy európai közösségi értéktár-adatbázis létrehozásának a szándékával. Debrecen ennek a hálózatnak a kiépítését és a működtetését koordinálja.

Megvalósulás: 2023 • Forrás: állami, önkormányzati

A kulturális színterek virtuális „átjárhatósága”

Debrecen adottságait alapul véve, kulturális színtereit virtuálisan be- és átjárhatóvá lehet tenni olyan formában, amely nem pusztán a debreceniek, hanem más városban, településen és a határon vagy akár a tengeren túl élők számára is elérhető és izgalmas. A technika révén lehetőség nyílik olyan virtuális tér (háló) kialakítására, amely biztosítja, hogy a város különböző kulturális és turisztikai szempontból érdekes terein keresztül bárki megismerhesse Debrecen távolból is.

Megvalósulás: 2030 • Forrás: állami, önkormányzati

SZEMLELETFORMÁLÁS

Projektroda felállítása

Szupervizori szerepkörrel néhány fős projektroda felállítása, amelynek feladata a láthatóság megteremtésének segítése, a nagyesemények kommunikációs és marketingtevékenységének támogatása, a vizuális arculatok megújulásának irányítása, valamint a régi fesztiválok re-brandingje és az újak elindítása; mindez az adott intézménnyel szoros együttműködésben történik.

Megvalósulás: 2018 • Forrás: önkormányzat

Kulturális szakemberek továbbképzése

A TOP-pályázati projektek („Zöld város” program, TOP-6.9.2 közösségfejlesztő projekt) lehetőséget teremtenek a kulturális szakemberek számára, hogy korszerű módszereket sajátítsanak el, úgymint közösségi tervezés, tervezői gondolkodás, újrahasznosítási technikák, a közösségi kertek létrehozása és fenntartása vagy éppen a közösségi felmérés módszertana.

Megvalósulás: 2018–2019 • Forrás: EU-pályázat

Közösségi Színház

A közösségi színházi módszer a közösség életéből meríti a témáját, és azzal együtt hoz létre előadásokat. Reflektál az adott közösség problémáira, a színház eszközeivel segíti a peremkerületen és hátrányos helyzetben élőket a társadalmi problémák és konfliktusok kezelésében.

Megvalósulás: 2018–2030 • Forrás: EU-pályázat, önkormányzati

Csokonai Ifjúsági Program (CSIP)

A CSIP olyan oktatási csomagot kínál, amely az iskolai tanrendben a tanórák keretei közé illeszthető. Célja, hogy a fiatalokból színházértő és -szerető, önállóan gondolkodni tudó felnőtteket neveljen, ugyanakkor segítse a gyerekeket az előadás befogadásában, feldolgozásában, és passzív nézőkből az előadás aktív résztvevőivé tegye őket. A Csokonai Színház évről évre műsorra tűz ilyen típusú előadásokat.

Megvalósulás: 2018–2030 • Forrás: önkormányzati, állami

EUROPA KULTURÁLIS FŐVÁROSA 2023 PÁLYÁZAT

Az „Európa Kulturális Fővárosai” program az Európai Unió egyik legfontosabb kulturális kezdeményezése. A megtisztelő címet évente két, kivételes esetben három európai város kapja meg. [2023-ban Magyarország mellett az Egyesült Királyság egyik városa viselheti majd.] A győztes települések a programok és beruházások többségét önkormányzati, állami és magánforrásokból valósítják meg, a pénzbeli EU-támogatás jelképes. Az EU szabályai határozzák meg, hogy a címet viselő városoknak milyen alapelveket, értékeket kell szem előtt tartaniuk. A korábbi évtizedekben a címet elnyerő települések elsősorban a nagyszabású beruházásokra és attrakciókra koncentráltak. Jelenleg a legfontosabb kritériumok a következők: a program illeszkedjen a város fejlesztési stratégiájába, a helyi társadalmat bevonva és aktivizálva valósuljon meg, növelje a kultúrához való hozzáférés szintjét, és helyezze fel a várost Európa kulturális térképére.

Debrecen már 2016 elején megkezdte a felkészülést és a sikeres pályázatíráshoz szükséges szervezetrendszer kialakítását. Létrejött az EKF-programiroda, és 2017. február 23-án dr. Papp László polgármester úr hivatalosan is bejelentette, hogy Debrecen indul az Európa Kulturális Fővárosa 2023 pályázaton. A jelentkezést politikai konszenzus és társadalmi egyetértés övezte, a debreceniek 93%-a támogatta a pályázat benyújtását. Az EKF-programiroda párbeszédet kezdeményezett a város lakosságával, akik egész évben elmondhatták a véleményüket, és megoszthatták ötleteiket a szakemberekkel, illetve a város vezetőivel. Közös gondolkodásra invitálta a civil közösségeket, az alkotókat, a szakembereket, a hátrányos helyzetű csoportokat, a kisebbségeket és a helyi vállalkozásokat is.

A Debrecen által benyújtott pályázat általános jellemzői:

- Debrecennek az Európa Kulturális Fővárosa 2023 címért benyújtott pályázata teljes szinkronban készült a város kulturális stratégiájával; céljaik egyfelé mutatnak.
- Az EKF 2023 pályázat valamennyi, a városi közgyűlésben képvisellel rendelkező politikai párt támogatását élvezi.
- A közvélemény-kutatások szerint Debrecen lakosságának 93%-a támogatja az EKF-pályázatot.
- Debrecen 2030-ig szóló kulturális stratégiáját szintén valamennyi, a városi közgyűlésben képvisellel rendelkező politikai párt támogatja.
- Debrecen kulturális élete politikafüggetlen, azaz kizárólag szakmai szempontok mentén alakul.
- A város EKF-pályázatának fókuszában az ember, a lakosság áll. Debrecen a szemléletformáló programokon és képzéseken keresztül az emberekbe fekteti a pénzt, és nem téglába, illetve betonba.
- Debrecen EKF-pályázata nem tartalmaz fenntarthatatlan infrastrukturális beruházásokat, helyette kizárólag szoft programokban gondolkodik.
- A pályázat művészeti programja immanens módon következik a város történetéből, s mindemellett – szerencsés együttállásként – egy globális problémát, megatrendet testesít meg.

- A város saját gazdasági fejlődésének, belső dinamikájának következtében léptékváltás előtt áll, minden tekintetben eljutott a „regionális központ” szerepkör kapujáig; tehát megérett a helyzet arra, hogy sikeresen betölthesse az Európa Kulturális Fővárosa címet is, következésképp a pályázat pluszlendületet ad a már megkezdődött, több éve zajló, gyakorlatilag visszafordíthatatlan fejlődési folyamatoknak.

Az **Európa Kulturális Fővárosa 2023 program művészeti koncepciója** a FUTURE.HAND.BOOK fogalmak [együttal metaforák] köré csoportosul.

Debrecen a kéz és a könyv városa. A város a 16. századtól a régió tudásközpontja volt, ahol a kézzel való tudás [céhek] és a könyvekből szerezhető tudás [Debreceni Református Kollégium] kultúrája egyként jelen volt, egységet alkotott. Ma sincs ez másként, az ipari parkokban működő cégek know-how-ja és a Debreceni Egyetem szellemisége együttesen teszik a várost 21. századi tudásközponttá.

Debrecen tehát egyszerre: 1) a kétkezi munka [kézi, gyakorlati tudás], a hagyomány városa és 2) az európai szellemiség [könyvekbe foglalt, elméleti tudás], a haladás városa. Csakhogy a kétkezi tudásforma már Debrecenből is kezd eltűnni, elhalványulni. Még jelen van, de már átalakulóban. Hogyan tudjuk 21. századi módszerekkel újra megteremteni a kétféle tudásforma egységét? Hiszen a kettőből együtt új minőség jön létre, mindkettő nyomán gondolatok születnek, ám eltérő gondolatok: az egyik kiveszőben van, a másik viszont túlértékelődött, holott egyik sem lehet fontosabb a másiknál. Találjunk együtt új egyensúlyt a hagyományok, az értékek dinamizálásával és újragondolásával! Európa felelőssége, hogy a városaiban ne hagyja elveszni a kézzelfogható, gyakorlati tudást. A hagyomány dinamizálása nagy tét a jövő számára, s számos városnak akut feladata. Európa – és benne Debrecen – felelőssége, hogy megtalálja a hagyomány és a megújulás, a régi és az új értékek egységét. A címben szereplő *future*, *hand* és *book* szavak több szinten értelmezhetők. A jövő – az EKF szempontjából – Debrecen megvalósítandó céljait jelenti, azt a várost, amelynek polgárai tevékenyen kezükbe veszik a sorsukat, és felnőtt polgárként, 21. századi civisként élik az életüket. Ebben a szövegkörnyezetben a kéz mindazon egyéni és közösségi tevékenységeket szimbolizálja, amelyek végzése során cselekedni kell, a könyv pedig a tudást és annak átadását jelenti – generációkon és határokon átívelve. *Hand* és *book*, *handbook*, vagyis kézikönyv, *manual*, használati útmutató. Az EKF segítségével megnyílik Debrecen előtt a lehetőség, hogy európai partnereivel közösen gondolja végig egy európai középváros kultúrán, kulturális turizmuson alapuló fejlődési és fejlesztési lehetőségeit, amely folyamat csak a saját lakossága bevonásával képzelhető el. Az EKF 2023 projekt során a város értékes tudásra és know-how-ra tesz szert, modellszerepbe kerül. Debrecen kulturális megújulása és történeti örökségének dinamizálása révén példává válhat, miközben önmaga és más városok számára is kézi-könyvet ír. Történeti hitelességén túl ez a feladat következik Debrecen „itt és most”-jából is, ezért ezt az európai kulturális kihívást állítottuk a pályázatunk középpontjába.

Tehát az alapok jók – de mi többet és korszerűbbet akarunk!

LEGYEN DINAMIKUS A HAGYOMÁNY!

Számos európai nagyváros dilemmája az, hogy miként viszonyuljon a sajátyszerűségét adó hagyományaihoz és történeti értékeihez. Hogyan lehet a folyamatos változás közepette is önazonosnak maradni? Kérdés, hogy a „nagy múlt” a fejlődés gátja vagy a fejlődés alapja-e. Debrecenben a legérzékenyebb problémafelvetések egyike, hogy a modern nagyvárossá válás vágya és folyamata hogyan írja át a statikusan kezelt identitást. Mit jelent a 21. században modern civis – azaz debreceni – polgárnak lenni? A pályázat sikere ezeknek az alapvető kérdéseknek a megválaszolásán is múlik.

LEGYEN A VÁROSI STRATÉGIA ALAPJA A KULTURÁLIS INNOVÁCIÓ!

A nagyvárossá váló Debrecenben a dinamikus gazdasági növekedés nincs szinkronban a kulturális szektor modernizációjával, gazdaságában a kreatív ipar nem játszik jelentős szerepet. Meggyőződésünk, hogy a kultúra eszközeivel hatékonyan járulhatunk hozzá a társadalmi innovációhoz és a gazdaságfejlesztéshez. Ennek szellemében fogalmazódott meg a város kulturális stratégiája, amelyet az EKF program katalizátorként nemzetközi szintre emel.

LEGYEN DEBRECEN A REGIONÁLIS ÉS EURÓPAI SZEREPVÁLLALÁS ÚJ MODELLJE!

A város történelmi, földrajzi és gazdasági okokból eredő, határokon átívelő regionális felelősségvállalását a kultúrán keresztül kívánja tovább erősíteni. A modellhelyzet új feladatokra determinál: Debrecennek egyrészt meg tanulnia tudatosabban közvetíteni az európai értékeket, másrészt aktuális európai kérdésekről proaktívan kell párbeszédet kezdeményeznie. Geopolitikai helyzetéből az is következik, hogy a 2023-as EKF-pályázathoz kapcsolódóan segítséget nyújtson Ukrajna és a Nyugat-Balkán európai integrációjához.

Az EKF-pályázatban nincsenek nagyberuházások, viszont a stratégiában és az Új Főnix Tervben a város olyan fejlesztéseket fogalmazott meg, amelyek egyrészt évtizedes adósságokat rendeznek a város kulturális életében, másrészt infrastruktúráisan előkészítik Debrecen intézményrendszerét az európai szerepvállalásra és természetesen a „regionális központ” szerep betöltésére. Mindemellett a stratégia szemléletformáló és szervezetfejlesztő lépései hozzájárulnak az EKF sikeres megvalósításához.

A stratégia kb. hatvan kulcsfontosságú projektje nem része az EKF programjának, azonban az EKF legfontosabb, legprogresszívebb, legizgalmasabb projektjei stratégiai jelentőséget nyertek, és a város 2023-ban biztosan realizálja őket, akár megnyeri a pályázatot, akár nem. Ezek a projektek a következők:

1. Színezd ki a kerületed! (Colour Up Your Quarter!)

Az elszürkült városrészek, amelyek nagy számban előfordulnak Debrecenben is, szomorú lakóköznyezetet jelentenek. Európában számos példát találunk az ilyen területek újraélesztésére. Az átszínezés szimbolikusán értendő, de alapjelentésében is működik. Színek kerülnek a falakra, a térburkolatokra, a zöldterületekre, művészeti vagy tájépítészeti koncepciók alapján. Új muráliák, térplasztikák, játszótéri elemek, térképezések és térhasználatok jelennek meg. A tűzfalak köztéri kiállítófelületté alakulnak. Az akciók tervezésébe európai művészcsoportokat vonunk be. A programhoz kapcsolódóan *Artballs* cím alatt fiatal alkotók által tervezett, különleges kinézetű pingpongasztalokat állítunk fel a város több pontján. A programmal számos, a városban már létező civil kezdeményezést integrálunk. Helyszínek: Debrecen lakótelepei és bérházas városrészei

2. Lakótelepi kulturális inkubátorpontok (Plattenbau District Cultural Incubator Points)

Két fontos lakótelepen, azok belső zöldterületeinek szélén, a gyalogos utakhoz kapcsolódóan kreatív szín- és formavilággal felruházott, jelszerű, lakótelep-specifikus épületeket hozunk létre, melyek egy többcélú közösségi teret és kiszolgálóhelyiségeket foglalnak magukban. A legnagyobb lakótelepen, a Tócsóskertben nem új épületet húzunk fel, hanem az ott meglévő nyolc hőközpont egyikének átalakításával hozzuk létre az inkubátorpontot, így összesen

három ilyen pont jön létre. Egy épület hasznos alapterülete kb. 300 m², barnamezős beruházásként, a legegyszerűbb vázas szerkezetből épül. A belső kialakítás folyamatába bevonjuk az ott élő közösséget. Az inkubátorpontok műhelyként, galériatérként, rendezvénytérként, coworking térként és a közösségi kertek, tankertek eszközeinek tárolóhelyeként egyaránt működni tudnak. Inkubációs tevékenység keretében egy-egy erre felkészített munkatárs segíti mind a közösségi aktivitást, mind a kulturális, társadalmi és kreatív vállalkozások elindítását, valamint a pályázati lehetőségek felkutatását, kiaknázását. A külső megjelenésükben színes tárgyként értelmezhető kulturális pontok saját új identitást is adnak a lakóterületnek, valamint fontos kulturális decentrumokat hoznak létre.

Helyszínek: Dobozi lakótelep, Tócsóskert, Újkert

3. Kraft Fesztivál (Old Craft – New Craft Festival)

Nemzetközi „vásárfesztivál” és egy kapcsolódó programsorozat, amelynek keretében 2020-tól kezdve minden évben vendégül látunk egy országot (első körben a Visegrádi Négyek tagjai közül), valamint városokat (a partner- és testvérvárosok közül). A vásár lefedi a népművészet, a kézművesség, az iparművészet és a dizájn területét, mindezt azzal a new craft szemlélettel, amely képes a hagyományos kézműves termékeket is modern kontextusba helyezni. A kapcsolódó programok között nagy léptékű kiállítást és konferenciát rendezünk a new és digitális craft aktuális kérdéseiről, melyhez egy több éven keresztül tartó, interdiszciplináris nemzetközi kutatási program is kapcsolódik a dinamikus tradíció témakörében, felsőoktatási intézmények és múzeumok bevonásával. A két vásár közötti időszakban azonban nemcsak a kutatási program folyik, hanem a város folyamatos inkubációval segíti a maker kultúra meghonosítását Debrecenben. Több makerspace-t / fab labot is nyitunk, amelyek rendszeresen szerveznek workshopokat, alkotófoglalkozásokat laikusoknak. Ezen terek működtetésére civil szervezetek és társadalmi vállalkozások részére írunk ki pályázatot. A new crafttal kapcsolatos tudásformákat pedig beépítjük a városban folyó múzeumpedagógiai programokba.

Helyszín: Piac utca / Kossuth tér, MODEM, Tímárház, tócsóskerti hőközpontok, Déri Múzeum

4. Vörössipkások találkozója (Meeting of Redcappers)

Vitéz László olyan magyar népi bábhős, mint az angol Punch, a német Kasperl, a francia Guignol vagy az orosz Petruska. A találkozó a már korábban a város által indított gyerekfesztivál keretén belül, a Kemény Henrik-hagyatékra (és az ezt kezelő, bemutató debreceni bábmúzeumra) építő nemzetközi műhelyként jön létre, melyre az európai utcai bábjátászás legkarakteresebb szereplőit hívjuk meg. A rendezvény a nagyközönség számára bemutatandó, a városban itt-ott spontán feltűnő előadásokon túl elsősorban szakmai találkozóként definiálja magát, aminek eredményeképp az utcai bábjátékok főszereplőinek európai mitológiájával ismerkedhetünk meg.

Helyszín: Vojtina Bábszínház, Emlékkert, Nagyerdő

5. Friss levegő (Fresh Air)

Nemzetközi mobilitási és rezidensprogram, amelynek keretében meghatározott tematikus és regionális elvek szerint (pl. más EKF-ekkel partnerségben, Debrecen tágabb régiójából, testvérvárosokból stb.) művészek érkeznek egy-két hónapra Debrecenbe. A program java-részt együttműködésekben, azaz kölcsönösségi alapon működik, tehát a partnerprogramok (városok) is fogadnának cserébe debreceni és más magyar művészeket, akik Debrecen

„küldöttei”. Lehet tematikusan is hívni rezidens művészeket, például a debreceni pályázat tartalmi irányelveinek megfelelően. Művészekon kívül kulturális menedzserekre, kurátorokra is érdemes kiterjeszteni a kört. Külön figyelmet fordítunk a kis nyelvek és kultúrák képviselőire, és idővel külön fordítói alprogram is indul. A rezidenshelyeket (Debrecenből és Debrecenbe) nyilvánosan meghirdetjük, a pályázatokról szakmai zsűri dönt.

Helyszín: b24 Galéria, továbbá a létrejövő lakótelepi kulturális inkubátorpontok, MODEM, Debreceni Egyetem

A kulturális stratégia és az EKF 2023 program alapvető céljai szinkronban vannak (hiszen párhuzamosan készültek), és komoly átfedést mutatnak a megvalósulási időintervallum tekintetében is. A kulturálisfőváros-projekt nem egy évre szól, hanem 2019-től 2024-ig, vagyis a stratégia közel felét teszi ki. A 2019–2024-ig tartó időszak évei lépcsőzetesen épülnek fel. Egyszerre több olyan folyamatot kell elindítani és menedzselni, amelyek immanens módon következnek a város kulturális stratégiájából és a kulturális léptékváltás igényéből. Fontos, hogy az itt felsorolt éves fókuszok arra utalnak, hogy a feladatok egymásra épülnek, a korábbihoz mindig hozzáadódnak az újak. Így mutatható be az EKF-felkészülési folyamat komplexitása:

2019: **Mind Shift** – szemléletformálás, kapacitásfejlesztés és szervezetátalakítás
2020: **Equalizer** – kulturális decentralizáció és demokratizálás
2021: **Map Making** – mobilizálás, nemzetköziesítés és brandelés
2022: **Tuning** – infrastruktúra-továbbfejlesztés, hosszú távú legacymodell kiépítése
2023: **Chain Reaction** – megvalósítás és ünneplés
2024: **Keep Open!** – utógondozás, pályára állás, fenntartás

A pályázat hatása

Az Európa Kulturális Fővárosa 2023 cím elnyerése növelné Debrecen nemzetközi párbeszédképességét a kultúra területén, illetve számos intézménye és kulturális brandje európai szinten is láthatóvá válna. A folyamatos európai párbeszéd belső igény lenne, így azt Debrecen minden területen proaktívan kezdeményezné. A város felismerné a kultúra urbanisztikai, gazdasági és szociális jelentőségét, és tudatosan, magabiztosan, stratégiai eszközként alkalmazná a fejlesztései során. A kreatív ipar egyre növekvő arányban jelenne meg a gazdasági szerkezetben. Új szervezeti, intézményi modelleket vezetnénk be a kultúra területén, növelve a versenyképességet. Egyre nagyobb teret nyerne a kulturális innováció, amelyre a város vezetése hozzáadott értéként tekintene. Debrecen közterein, a városképben mindenütt nyoma lenne a kulturális tudatosságnak, a vizuális kommunikáció eszközeitől kezdve az utcabútorokig. Az általános vizuális színvonal és igényszint érzékelhető módon emelkedne a városban. A kortárs és progresszív kulturális törekvések és kontextusok egyre nagyobb teret nyernének Debrecen életében, így a település egy modern nagyváros imázsával és vonzerejével rendelkezne. A város kulturális intézményrendszerének részben megváltozna a szerepe; az intézmények a kulturális tartalmak előállításán túl egyre nagyobb arányban foglalkoznának azzal, hogy szupervizorként támogassák az alulról jövő kulturális kezdeményezéseket. A város pezsgő és sokszínű kulturális életét együtt alakítanák a civilek és a szakemberek. Mivel jelenleg a helyi kulturális szcénában zárványállapotokkal és különféle idősíkokkal is találkozhatunk, szerencsés esetben sikerülne a nagyon statikus, hagyományőrző attitűdöket dinamizálni, és a tradícióról, a kulturális identitásról korszerű módon, reflektíven, akár ironikusan is gondolkodni. A város területén kiegyenlítődne a kultúrához való hozzáférés esélye, azaz a belvárosi negyeden túl minden városrészben aktív kulturális élet zajlana. A lakosság tevékenyen részt venne a kultúra teremtésében, felismerve a szabadságából adódó felelősségét saját jólléte iránt. A város lakóiban tudatosulna, hogy a kultúra számos eszközt és módszert tud kínálni problémáik megoldásához.

INTEZMÉNYI STRATÉGIÁK

- AGÓRA Nonprofit Kft.
- Csokonai Színház
- Déri Múzeum
- Debreceni Ifjúsági Szolgáltató Nonprofit Kft.
- Debreceni Művelődési Központ
- Főnix Rendezvényszervező Közhasznú Nonprofit Kft.
- Kodály Filharmónia Debrecen
- Méliusz Juhász Péter Könyvtár
- MODEM Kft.
- Nagyerdei Kultúrpark
- Vojtina Bábszínház

Az intézmény kulturális szerepének, pozíciójának meghatározása

A keleti régióban egyedülállónak számító, speciális és innovatív Agóra Tudományos Élmenyközpont elsődleges célja a természettudományok népszerűsítése, a tudományos ismeretterjesztés szórakoztató és közérthető módon, valamint a gyermekek figyelmének felkeltése a természettudományok és a természettudományos pályák iránt. Az Agóra elsődleges célcsoportjai az általános iskolás korú gyermekek, a középiskolás diákok, illetve a családok; tanév közben hétköznapiakon elsősorban iskolás csoportokat, míg hétvégén, illetve szünidőben inkább családokat és egyre több turistát fogadnak. A színes, napi programkínálat (interaktív játékok, kísérleti bemutatók, ismeretterjesztő előadások és foglalkozások) mellett klubfoglalkozások, hétvégi tematikus programok és nyári táborok is várják a gyerekeket. Az Agóra küldetésének és feladatainak teljesítését kreatív munkatársak és egyedi eszközpark segíti (az interaktív tér játékaiktól kezdve a csillagászati távcsövekig és a planetáriumig). **A 2014-ben átadott intézmény látogatószáma emelkedést mutat, 2016-ra már 40 ezren vették igénybe a szolgáltatásait.**

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál kulturális szerepe, pozíciója

Rendszeresen szerveznek tematikus, több napig tartó rendezvényeket:

- minden évben február második hétvégéjén tartják az Agóra-születésnapot, amikor különleges, speciális programokkal várják a látogatókat;
- jeles napokhoz kapcsolódó hétvégeket szerveznek – például: a *víz világnapja*, *Föld napja*;
- nagyon népszerű a kétnapos gyermeknap programjuk, amelyet szintén a tudományos tematika emel ki a szokásos városi rendezvények közül;
- minden szeptemberben csatlakoznak a *Kutatók Éjszakája* országos nagyrendezvényhez; az Agórán ez alkalomból debreceni középiskolás diákok mutatják be saját fejlesztéseiket, találmányaikat, egyedi kísérleteiket, saját tudományterületük érdekességeit – ez a rendezvény szintén unikálisnak számít;
- a Debreceni Egyetem és az Agóra közös szervezésében valósul meg évről évre az *iTT Kutathatsz – Természettudományos és Mérnöki Fesztivál*;
- az Agóra kiemelt szakmai partnere a National Instruments Kft., amellyel közösen szervezik az *NI Akadémia* – A jövő szakembereiért című tudománynépszerűsítő előadás-sorozatot, valamint a *FIRST LEGO League Nemzetközi Robotverseny* regionális fordulóját;
- számos egyéb természettudományos rendezvény szervezése partnerekkel: *TechCsajok* [BASF], *Medve Matek* regionális és országos döntő [A Matematika Összeköt Egyesület], *Tantrix-világbajnokság*, *Science on Stage* magyar válogató.

Rendezvényeik között keresik a helyet, időt egy évente ismétlődő *Agóra Természettudomány Fesztiválnak*.

Az intézmény régiós súlya / presztízse / láthatósága

A Dunától keletre hasonló lehetőségeket kínáló intézmény nincs. Az Agóra Tudományos Élmenyközpont programjain 2015-ben 26 ezer, 2016-ban már több mint 40 ezer, 2017-ben pedig eddig [2017. október] csaknem 34 ezer ember vett részt. Nem csak az élmenyközpontba látogatók száma növekszik dinamikusan: az Agóra munkatársai az elmúlt két és fél évben több ezer fiatalot értek el úgy, hogy „házhoz vitték” a természettudományos ismereteket – iskolákban és tudománynépszerűsítő rendezvényeken tartottak kísérleti bemutatókat vagy épp planetárium műsort. A látogatók kb. 60%-a debreceni, további 20% érkezett Hajdú-Bihar megye más településeiről, kb. 17% a megyénken túlról látogatók és 3% a külföldiek aránya. Az Agóra működését és programjait a regionális média, valamint a tudományos, illetve a turisztikai szaksajtó is folyamatosan figyelemmel kíséri, sikerült beépülniük a „köztudatba”. Az országos sajtót tekintve többször szerepeltek már a Magyar Rádió és a Magyar Televízió műsoraiban, voltak házigazdái A Hely című, népszerű rádiós magazinnak, a *National Geographic* online kiadása, a *Travelo*, illetve az *Élet és Tudomány* is cikkezett már róluk.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál régiós súlya / presztízse / láthatósága

Az Agóra születésnapi programjára 2017-ben 350 fő jött el. A tematikus hétvégén általában 300–500-an vesznek részt. A Kutatók Éjszakáján 2015-ben 800-an, 2016-ban 900-an, idén pedig 1450-en fordultak meg az élmenyközpontban, ami kiemelkedőnek számít, tekintetbe véve, hogy aznap több száz program várja az érdeklődőket az egyetem összes intézetében.

Az intézmény európai/nemzetközi láthatósága, pozíciója, eredményei 2010-től napjainkig

Az Agóra Tudományos Élmenyközpont indulása óta tagja az ECSITE-nek, a Tudományos, Ipari és Technológiai Kiállítások Európai Együttműködésének [European Collaborative for Science, Industry and Technology Exhibitions]. A hálózatnak több mint 350 tagja van, főként Európából; olyan intézmények, amelyek céljuknak tekintik, hogy a tudomány és a társadalom között hidat építsenek. 2016-ban kötött együttműködési megállapodást az Agóra a szlovákiai K13 Kulturális Központ SteelParkjával. Azóta a két intézmény a tapasztalatcsere mellett konkrét eszközcsereket segít egymás munkáját. Magyarországon az Agóra ad otthont a BASF ismeretterjesztő programjának, amelyet összesen harminchárom országban működtetnek a világon; a *Kids' Lab – Kölyöklabor* célja: felkelteni a kisiskolások érdeklődését a kémia iránt és emlékeztetést tenni számukra az első találkozást egy laboratóriummal. 2016-ban és 2017-ben száz-száz foglalkozás keretében közel 2500-2500 gyerek vett részt a programon.

Emellett 2018-ban az Agórán indítja el a BASF a középiskolások számára kifejlesztett *Chemgeneration* elnevezésű új tudományos programját, melynek célja, hogy kísérleteken keresztül ráirányítsa a diákok figyelmét a kémia fontosságára, arra a tudományágra, amely szerepet játszik az emberiség fenntartható jövőjének megteremtésében.

Az élmenyközpontban 2016 nyarán jött létre az ország második *littleBits*-központja [chapter]. Az Agórán mutatták be hazánkban először az Európai Déli Obszervatórium [ESO] *A Földtől a Világegyetemig* című planetárium filmjét, amelynek magyar változatát az Agóra készítette el a Csokonai Színházzal együttműködve.

Az intézményi működés gyengeségei, anomáliái

- Elhelyezkedéséből adódóan az Agóra nehezen megközelíthető. Bár a környezet adott-ságai optimálisak, a Botanikus kert rehabilitációra szorul, itt jelentős felújításra lenne szükség. [Akácliget van a bejárat közelében.]
- Építészeti paramétereiből fakadóan maximum 300 fő az Agóra befogadóképessége.
- Az interaktív eszközök egyediék, boltban nem kaphatók, vagy csak kis szériában gyárt-hatók, ezért jelentős forrásigényűek.

Az intézményi működés erősségei; versenyelőnyök, sikerek, szellemi potenciál

- Kreatív, szakképzett, lelkes csapat.
- Csak néhány hasonló intézmény működik az országban: Csopa – Budapest, Mobilis – Győr, Futura – Mosonmagyaróvár.
- Erős szellemi, szakmai kapcsolatok: Debreceni Egyetem, NI, BASF, Atomki, ECSITE, Steel Park, Mobilis, szakmai civil szervezetek.
- A természettudományos ismeretek felértékelődése az Agóra számára nyit hatalmas piacot.

Az intézmény víziója arról, hogy 2030-ban hol tart majd

Mindennapi életünk részévé váltak/válnak a tudományok fejlődése következtében napon-ta születő technikai eszközök. Elképzelhetetlen a jövő munkahelye, lakása, települési és természeti környezete ezek szakszerű használata nélkül. Az ehhez szükséges tudás a gyors technológiai fejlődés miatt nem tanulható meg egyszerre, illetve állandó frissítésre szorul. A gyors változások követésére alkalmas szokások, tanulási metódusok és a folyamatos nyitottság kialakításában az Agóra nélkülözhetetlen szerepet tud játszani. A fiatal gene-rációk esetében segíti a tudományos szocializációt, az idősebb generációknál hozzájárul az új szokásrendszerek kialakításához vagy a meglévők fejlesztéséhez. Az okos város fontos eleme az Agóra szellemi és tárgyi infrastruktúrája.

Konkrét fejlesztési ötletek, lépések

- Közös bejárat: a Botanikus kert és az Agóra megközelítését egy közös bejáraton ke-resztül célszerű megoldani, a mai gazdasági bejárat mellett.
- Az intézményi infrastruktúra fejlesztése: a bejárat és az épület között, az akácliget helyén egy szabadtéri fogadórész kialakítása. Természettudományos játszótér, fe-dett-nyitott foglalkoztató kiépítése legalább 50 fő részére.
- Fix, digitális planetárium létrehozása: a mobil planetárium működtetése során szerzett és nemzetközi tapasztalatok alapján a digitális planetárium az egyik legsikeresebb szolgáltatásuk. Fix kupola kiépítésével lehet az itt jelentkező igényt magas színvonalon kielégíteni az Agóra épületében vagy optimális esetben nagyobb forrás bevonásával, az egyetemmel együttműködve, a volt napfizikai épület fejlesztésével.
- Állandó és időszakos természettudományos kiállítások szervezésére alkalmas terek kialakítása; a Botanikus kertben található, volt napfizikai épület fejlesztésével, az egyetemmel együttműködve.

- Botanikus kert fejlesztése: 21. századi technikai felszereltségű, interaktív, botanikailag rendezett kertfejlesztés. A jelenlegi hátrányból lehetne előnyt kovácsolni. A kert az egyetem tulajdona, de együttműködés keretében az Agóra szakszerűen el tudná látni a vele kapcsolatos marketing- és szakmai feladatokat.
- Mobil labor(ok): a külső helyszínen megvalósuló programokhoz jól felszerelt laborbusz és/vagy laborkamion kialakítása szükséges. Házhoz megy a tudomány. Költséghaté-kony a kisebb települések kiszolgálására.

Nagy láthatóságú, nagy léptékű fejlesztés(ek) leírása

ECSITE-konferencia szervezése

A hálózatnak (<http://www.ecsite.eu>) több mint 350 tagja van, főként Európából, olyan intézmények, amelyek céljuknak tekintik, hogy a tudomány és a társadalom között hidat építsenek. Minden év júniusában a tagok több mint 1000 résztvevővel összegyűlnek négy napra egy európai városban, komoly kiállítói háttérrel. 2017-ben Portóban volt, 2018-ban Genfben lesz a konferencia. A 2020-as évek elejére, esetleg 2023-ra célszerű megpályázni a konferencia rendezési jogát.

Agóra Természettudomány Fesztivál

Elsősorban a város iskolahálózata, az egyetemi diákok, a településen működő cégek bevo-násával, az egyes résztvevők proaktivitására építő, a város különböző tereiben megvalósuló és a látogatókat közvetlen megtapasztalásokon keresztül megmozgató fesztivált terveznek.

A Google-generáció megszólítása, bevonása

Az Agóra Tudományos Élmenyközpontban működő robotikafoglalkozások, klubok és verse-nyek a korszerű tehetségápolás és -gondozás új útjait nyitják meg, amelyekkel hatékonyan lehet megszólítani a fiatalokat. Idesorolható az *Agóra Kalandárium* online felülete (<http://www.agoradebrecen.hu/kalandarium>) is, ahol webes formában találhatóak természet-tudományos érdekességeket és tudnivalókat, illetve játékokat az érdeklődők. Közösségi felületeik: <https://www.facebook.com/agoradebrecen>, <https://www.youtube.com/channel/UCVn9FxpISNDFTkrndnd6nbwg>.

Kilépés az intézményi falak közül a közönség irányába

A klasszikus hirdetési felületek [DKV buszok hátulján, monitorokon] és a hagyományos mar-ketingkommunikációs, illetve PR-eszközök [szórólapok, *Agóra Kalandárium*] kihasználása, valamint a Facebook-kampányok mellett az Agóra folyamatosan törekszik a legmodernebb és akár szokatlan, meghökkentő megjelenésekre, kitelepülésekre is. A *Campus Fesztivál*on minden évben működtetnek egy *Agóra Tudományos Élmenyudvart*, de többször települtek már ki a Fórum bevásárlóközpontba és számos nagyrendezvényre is. Ezen gyakorlat folytatása mellett terveik között szerepel az ambient reklám is; Debrecen bizonyos forgalmas pontjain az Agóra munkatársai látványos kísérleti bemutatókkal szórakoztatják a közönséget vagy az interaktív eszközeik közül helyeznek ki néhányat, amelyeket helyben ki lehet próbálni.

A régiós jelenlét és láthatóság növelése

Az Agórát oktatási és turisztikai értelemben is folyamatosan pozicionálják régiós szinten. Ezt elsősorban az online és nyomtatott, tematikus sajtóban való megjelenéssel, illetve az iskolák közvetlen megszólításával és elérésével erősítik. Az élményközpont jó híre szájha-gyomány útján is hatékonyan terjed. Terveik szerint a jövőben a régió még több iskolájába viszik házhoz a tudományt, azaz tartanak helyben speciális programokat. Mobil természet-tudományos laborokkal még tovább növelik régiós jelenlétüket.

A nemzetközi jelenlét erősítése

Folyamatosan keresik a hasonló területen dolgozó nemzetközi partnereket (ECSITE) közös pályázat, eszközcsere, eszközfejlesztés és programcsere céljából.

Tervek a forprofit szféra bevonására

Több céggel sikerült már kölcsönös haszonnal járó együttműködést kialakítani:

- NI** – programok, táboroztatás, interaktív eszközfejlesztés, konferencia-helyszín;
- BASF** – Kölyöklabor, TechCsajok, Chemgeneration;
- FAG** – interaktív eszközök fejlesztése, táboroztatás;
- TEVA** – táboroztatás.

Folyamatosan keresik a város és a régió cégeit hasonló célokkal.

Válaszok a digitalizációval és a virtualizálódással kapcsolatos kihívásokra

Tervek: digitálistan eszköz-fejlesztés, kísérleti bemutató felvétel, oktatóvideó-szerkesztés, okoseszközökre androidos és iOS applikációk fejlesztése. Virtuális tanterem létrehozása, univerzum és virtual reality programok integrálása a természettudományos programokba. Szakmai és tárgyi adottságaik okán nemcsak válaszolni tudnak a kihívásokra, hanem aktív fejlesztői is ennek a területnek, hiszen célcsoportjuk elsősorban az iskoláskorú generáció.

CSOKONAI SZÍNHÁZ

Igazgató: Ráckevei Anna
Az intézmény kulturális céljai, 2018–2030

Az intézmény kulturális szerepének, pozíciójának meghatározása

A Csokonai Színház az általa kínált kulturális programok mennyiségének, minőségének, széles műfaji spektrumának és a megszólított közönség létszámának tekintetében egyaránt kiemelkedő szerepet játszik a város kulturális életében. A színház állami és önkormányzati fenntartású, nemzeti státusszal rendelkező kőszínház, önálló társulattal. A nemzeti státusz azt jelenti, hogy az intézménynek a magyar előadó-művészeti életben betöltött szerepe, művészeti tevékenysége kiemelkedő jelentőségű, ezért feladatának ellátását az állam kiemelten támogatja. Küldetése ezen adottságok folytán sokrétű: széles nézői rétegeket szolgáló repertoárszínház, amely a nemzeti státuszból fakadóan kiemelt szerepet játszik például az operajátszás és a közönségnevelés terén.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál kulturális szerepe, pozíciója

Az intézmény súlyponti nagy eseménye jelenleg a *DESZKA Fesztivál*, amely a kortárs magyar drámát a középpontba állítva vált Magyarország egyik legfontosabb színházszakmai eseményévé. Évente hozzávetőlegesen 5000 embert vonz, ami jól mutatja, hogy a széles körű szakmai elismertsége mellett képes jelentős közönséget is megszólítani. A fesztivál belföldi és nemzetközi beágyazottsága, súlya elsősorban azon mérhető le, hogy minden magyar nyelven játszó társulat (határon innen és túl) értesítést küld kortárs magyar bemutatóiról. Emellett a nemzetközi nyitás révén két éve a környező országok magyar drámát feldolgozó idegen nyelvű előadásait is nevezik erre a fesztiválra.

Az intézmény régiós súlya / presztízse / láthatósága

A debreceni színház régiós központtá vált mind a szakmai minőség, mind sokszínű tevékenysége révén. A Csokonai a régió legnagyobb színháza, amely éves szinten 80% feletti nézettséget produkál. Az egyetlen színházi intézmény a térségben, amely elkötelezett az operajátszás, a mozgásszínház, a kortárs dráma és a komplex ifjúsági program mellett. Fesztiválmeghívások tekintetében és szakmai elismerések szempontjából a Csokonai Színház az egyik legfontosabb vidéki műhely.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál régiós súlya / presztízse / láthatósága

Az intézmény legfontosabb nagy eseménye jelenleg a *DESZKA Fesztivál*, amely mára az ország egyik legjelentősebb színházszakmai találkozója. A régióon belül ezzel kialakult a Csokonai Színház elsődleges imázsa, amely a kortárs alkotóművészek, az innovatív projektek és a nem hagyományos színházi formák irányában definiálja az intézményt. Ennek köszönhetően és kiterjedt szakmai kapcsolatrendszere révén a színház olyan exkluzív előadásokat tud meghívni és műsorra tűzni, amelyek elérése a régió más intézményei számára nem lehetséges.

Az intézmény európai/nemzetközi láthatósága, pozíciója, eredményei 2010-től napjainkig

A Csokonai Színház 2017-ben az első *MagdaFeszt* megrendezése révén csatlakozott a nemzetközi *Magdalena Project*hez. Szintén 2017-ben alapító színházként vett részt a *TRANS/MISSIONS* nemzetközi fesztivál életre hívásában. 2010-től az alábbi külföldi rendezők dolgoztak a színházban: Ilja Bocsarnikovsz (Oroszország), Anca Bradu (Románia), Andrzej Bubien (Lengyelország), Nadine Duffaut (Franciaország), Szergej Maszlobojcsikov (Ukrajna), Valère Novarina (Franciaország), Adélaïde Pralon (Franciaország), Silviu Purcărete (Románia), Viktor Ryzakov (Oroszország) és Vladislav Troickij (Ukrajna).

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál európai/nemzetközi láthatósága, pozíciója, eredményei 2010-től napjainkig

A Csokonai Színház 2017-ben 11. alkalommal rendezte meg a *DESZKA Fesztivált*, a kortárs magyar dráma fesztiválját. A mintegy 5000 fős látogatottságot elérő, egyhetes rendezvény mostanra megkerülhetlenné, referenciaponttá vált a magyar színházszakmai közegekben. Az évről évre egyre erősebb válogatást visszaigazolja az a tény is, hogy a releváns országos díjakat (pl. a legjobb kortárs drámáért) rendszeresen egy náluk bemutatott előadás szövege kapja. Folyamatosan meghívják olyan külföldi előadásokat, amelyek idegen nyelvűek, de kortárs magyar dráma alapján készülnek. Ilyen volt legutóbb a Szlovák Nemzeti Színház Esterházy Péter *Mercedes Benz* című műve alapján készült produkciója, amely a budapesti bemutatót megelőzően, először Debrecenben volt látható, jelentős médiaérdeklődést kiváltva.

Az eddigi külföldi vendég előadások a DESZKA Fesztivál műsorában:

2010:	Gianina Cărbunariu: <i>20/20</i> (Yorick Stúdió, Marosvásárhely)
Závada Pál: <i>Bethlen</i> (Marosvásárhelyi Színház)
Háy János: <i>A Gézagyerek</i> (Szabadkai Népszínház)
Gyarmati Kata: <i>Hét nap a világ</i> (Újvidéki Színház)
2011:	Tolnai Ottó: <i>A kisinyovi rózsza</i> (Kosztolányi Dezső Színház, Szabadka)
Kiss Csaba: <i>A dög</i> (Marosvásárhelyi Színház)
2012:	Németh Ákos: <i>Deviancia</i> (Temesvári Színház)
Kocsis István: <i>A tér</i> (Yorick Stúdió, Marosvásárhely)
2014:	Kárpáti Péter: <i>Akárki</i> (Tamási Áron Színház, Sepsiszentgyörgy)
Urbán András: <i>Béres Márta One-girl Show</i> (Kosztolányi Dezső Színház, Szabadka)
Háy János: <i>A Gézagyerek</i> (Piroti Nemzeti Színház, Szerbia)
Hajdu Szabolcs: <i>Békeidő</i> (Csiky Gergely Állami Magyar Színház, Temesvár)
2015:	Radu Afrim: <i>Az ördög próbája</i> (Marosvásárhelyi Nemzeti Színház, Tompa Miklós Társulat)
Lovas Ildikó: <i>Spanyol menyasszony</i> (Kosztolányi Dezső Színház, Szabadka)
Spiró György: <i>Az imposztor</i> (Varsói Drámai Színház)
Végl László: <i>Neoplanta</i> (Újvidéki Színház)
2016:	Spiró György: <i>Hello, doktor Mengele!</i> (Szatmárnémeti Északi Színház, Harag György Társulat)
Bartis Attila: <i>Nyugalom</i> (Marosvásárhelyi Nemzeti Színház, Tompa Miklós Társulat)
Tolnai Szabolcs: <i>Exodus</i> (Kosztolányi Dezső Színház, Szabadka)

2017:	Esterházy Péter: <i>Mercedes Benz</i> (Szlovák Nemzeti Színház, Pozsony)
Visky András: <i>Pornó – Feleségem története</i> (Szatmárnémeti Északi Színház, Harag György Társulat)
Dragomán György: <i>Kalucsni</i> (Kolozsvári Állami Magyar Színház)
Bartis Attila: <i>Rendezés</i> (Marosvásárhelyi Nemzeti Színház, Tompa Miklós Társulat) |
|--------------|--|

Az intézményi működés gyengeségei, anomáliái

Az intézményi működés elsődleges problémája a nagymértékben leromlott infrastruktúra. Az épület állaga, illetve az eszközpark hiányos fejlesztése jelentősen megnehezíti a művészeti munkát, de emellett hatással van az épület külső és belső felületein elhelyezendő marketingtermékekre és a nézők komfortérzetére egyaránt. Az intézménynek marketing- és kommunikációs célra dedikált személyi fejlesztésre, illetve a társulat bővítésére van szüksége ahhoz, hogy feladatkörét még sikeresebben tudja betölteni.

Az intézményi működés erősségei: versenyelőnyök, sikerek, szellemi potenciál

A Csokonai Színház országos tekintetben is jelentős művészeket foglalkoztat, így a társulat folyamatosan magas szintű színházi teljesítményre képes. A kortárs dráma középpontba állításával és a fiatal művészek megszólításával az intézmény képes jelentős versenyelőnyre szert tenni, mivel az ősbemutatók számát tekintve országosan egyedülálló eredményeket ér el. A színház a folyamatos innovációs törekvések mellett stabil bérletértékesítéssel és bérletes látogatottsággal rendelkezik.

Az intézmény víziója arról, hogy 2030-ban hol tart majd

A Csokonai Színház tizenöt év múlva is szeretné megtartani jelenlegi kultúraformáló szerepét, illetve innovációs tevékenysége révén a fiatal alkotók felfedezésének színterévé kíván válni. A *Csokonai Ifjúsági Program (CSIP)* segítségével, a drámapedagógia módszereivel régiós szinten is jelentős hatást fejtenek majd ki a felnövekvő nemzedékekre.

Konkrét fejlesztési ötletek, lépések

- A társulat bővítése lehetővé tenné, hogy az intézmény műsorpolitikáját elsősorban ne a személyzeti lehetőségek határozzák meg. Könnyebben tervezhetővé válnak a bérletes előadások, illetve a vendég előadások meghívása is rugalmasabban működhetne.
- A Csokonai Ifjúsági Program infrastrukturális és személyi feltételeinek javítása hozzájárulna ahhoz, hogy az osztálytermi színházi nevelési előadások iránt mutatkozó igényt kielégíthessék, illetve a programot workshopokkal, szakember-továbbképzéssel fejleszthessék.
- A színház marketingtevékenységének kibővítésével, fejlesztésével szélesebb körben népszerűsíthetők volnának az előadásai, programjai, illetve a náluk szereplő művészek.

Nagy láthatóságú, nagy léptékű fejlesztés(ek) leírása

A *DESZKA Fesztivál* kibővítése, nemzetközivé tétele révén a rendezvény az első számú színházzsakai fesztivállá léphetne elő az országban. Ehhez elsősorban az anyagi források bővítésére és infrastrukturális fejlesztésekre van szükség. Jelenleg a Csokonai Színház a rendelkezésre álló forrásokból nem képes nagyságrendi változást elérni, csak finomhangolásokra van lehetősége.

A Csokonai Színház mellett működő színészház korszerűsítése nem csupán a náluk dolgozó kollégák és a meghívott vendégművészek kényelmét szolgálná, hanem a fűtőkorszerűsítés és a szigetelés révén jelentősen csökkentené a fenntartási költségeket is.

A Csokonai Színház patinás nézőtéri büféje mellett érdemes lenne egy olyan vendéglátóipari egységet kialakítani, amely a színház előadásaitól függetlenül, napközbeni nyitvatartással várna a látogatókat. Ez egyrészt hozzájárulna a Csokonai Színház városban betöltött szerepének megerősítéséhez, másrészt különleges programoknak adhatna otthont, és nem mellesleg a színház merchandisingtevékenységét is magában foglalhatja.

A Google-generáció megszólítása, bevonása

A színház jelentős online jelenlétet tudhat magának: több mint 9000 rajongóval rendelkezik a Facebook-oldala, napi rendszerességgel frissülő honlapot és minőségi tartalmakat kínáló YouTube-csatornát működtet. Az intézmény a *Csokonai Ifjúsági Programjával (CSIP)*, valamint az offline és online felületeken is a Google-generációt szólítja meg. A CSIP programban részt vevő fiatal művészek jelenlétével, a színház eseményszerűségének hangsúlyozásán keresztül próbálja közelebb hozni a színházat a Google-generációhoz.

Kilépés az intézményi falak közül a közönség irányába

A színház minden alkalmat megragad annak érdekében, hogy a társulat művészei személyesen vagy marketingfelületeken keresztül jelen legyenek a városban. Kiemelt eseményekhez [*Színházak Éjszakája, a magyar dráma napja, a magyar nyelv napja, Ünnepi Könyvhét, karneválhét, Debreceni Advent*] a társulat művészei vagy előre egyeztetett módon, vagy flashmob jelleggel szerepelnek a város terein. Ezenkívül a színház visszatérően alkalmazza a villamosszerelvények oldalán történő hirdetést, amihez alkalmanként a villamosok belsőjében adott minikoncertek/előadások is társulnak. Idén először a *Campus Fesztivál*on is saját sátorral képviseltette magát az intézmény.

A régiós jelenlét és láthatóság növelése

A Csokonai Színház elsődlegesen azzal kívánja növelni régiós jelenlétét, hogy olyan művészeti produkciókat hoz létre, amelyek mind minőségüket, mind különlegességüket tekintve páratlanok a térségben. A színházban műsorra tűzött ősbemutatók száma erről az innovációs törekvéstről tanúskodik. Emellett természetesen törekednek arra, hogy minél nagyobb számú vendéjjátékkal legyenek jelen a régió városaiban. A *Csokonai Ifjúsági Program* keretén belül számos régiós oktatási intézményben jártak művészeik, ezzel is népszerűsítve a társulatot.

A nemzetközi jelenlét erősítése

Az intézmény külföldi művészek (rendező, énekesek, tervezők) meghívásával folyamatosan építi külföldi kapcsolatrendszerét. Emellett kiemelt hangsúlyt fektet arra, hogy kapcsolódjon számukra fontos nemzetközi rendezvényekhez és kezdeményezésekhez. Alapító színházként vesznek részt a *TRANS/MISSIONS* elnevezésű régiós színházi fesztiválon, illetve legutóbb az első *MagdaFeszt*tel kapcsolódtak a nemzetközi *Magdalena Project*hez.

Tervek a forprofit szféra bevonására

A színház jelenleg nem rendelkezik olyan munkatárssal, aki kifejezetten fundraiser tevékenységet folytatna. Ezen a téren humán erőforrás-fejlesztésre szorul az intézmény. Ugyanakkor, amíg jogszabályi változás nem teszi lehetővé, hogy a színház mint önkormányzati fenntartású kulturális intézmény adományokat fogadjon el, addig az ilyen irányú tevékenység csak rendkívül korlátozott módon valósítható meg.

Válaszok a digitalizációval és a virtualizálódással kapcsolatos kihívásokra

Az elmúlt időszakban folyamatosan arra törekednek, hogy a tervezési, szervezési, adminisztrációs és művészeti munka egy része (dramaturgia, díszlet- és jelmeztervezés) elektronikus felületeken valósuljon meg. A színházművészet sajátos jellegéből fakadóan a személyes kontaktus továbbra is jelentős szerepet játszik az intézmény életében, azonban fontos munkaszervezési változásokat hajtottak végre az utóbbi két-három évben. A színház dolgozóinak digitális írástudása ugyanakkor fejlesztésre szorul. Naprakész honlap működtetésével, felhasználóbarát online tartalmak fejlesztésével, korszerű jegyértékesítési rendszerrel minél közelebb kívánják hozni a nézőket az előadásokhoz.

Az intézmény kulturális szerepének, pozíciójának meghatározása

A Déri Múzeum a helyi közösségi emlékezet legfontosabb és legkiemelkedőbb helye, egyik leglényegesebb feladata, hogy átgondoltan gyűjtse, megőrizze, feldolgozza és bemutassa a gazdag helytörténeti múlt értékeit. Az intézmény egyszerre őrzi Debrecen, Hajdú-Bihar megye, a magyar és az egyetemes művelődéstörténet kulturális emlékeit. Déri Frigyes és más gyűjtők ajándékának köszönhetően az ország egyik legösszetettebb, történetileg és földrajzilag a Föld legtávolabbi pontjait összekötő gyűjteményével rendelkezik. A múzeum talán legnépszerűbb kiállítóterében, a Munkácsy Teremben látható a Krisztus szenvedéstörténetét feldolgozó, monumentális méretű *Trilógia*. A művek közös bemutatásának különlegessége, hogy maga Munkácsy sem látta együtt e három, bibliai témát feldolgozó festményét. A Jézus életét megörökítő sorozat darabjai első alkalommal 1995. augusztus 25-én, a Déri Múzeumban voltak együtt kiállítva. A Déri Múzeum őrzi az ország második legnagyobb néprajzi gyűjteményét, amelynek meghatározó része a Déri György által 1938-ban a városnak ajándékozott több mint kétezer népművészeti tárgy (visolet, kerámia, használati tárgy) és Déri Frigyes háromszázötven darabos grafikai gyűjteménye. Kiállításait és szakmai programjait a helyi igények figyelembevételével alakítja ki, gyűjteményei olyan tudástárak, amelyekből bőven meríthetnek az oktatás és a tudomány képviselői. Nemcsak tudományos műhely, hanem közművelődési intézmény is, gyarapítja és közvetíti a tudást, részt vállal a térség széles körű oktatási tevékenységében az óvodától a különféle egyetemi képzésekig. Emellett a múzeum fontos hivatása, hogy ablakot nyisson a világra, vagyis lehetővé tegye időben és földrajzilag távoli kultúrák megismerését is.

A Déri Múzeum mint közgyűjtemény, alaptevékenysége mellett – szabad kapacitásának függvényében – szervez kulturális nagyeseményeket, amelyek közül kiemelendő a múzeumi világ legnagyobb rendezvénye, a *Múzeumok Éjszakája* országos programsorozat. Bár a rendezvényen az ország minden jelentősebb múzeuma részt vesz és számos látnivalót kínál, a Déri Múzeum nagyrendezvényének hatóköre túlmutat a város határain, így nemcsak a debreceniek körében lett az utóbbi években kiemelten népszerű, hanem a régióból is érkeznek ide nagy számban látogatók. Ezen az éjszakán kiugróan megnő a látogatók száma (2017-ben 25 ezer fő) a „múzeumi negyed” számtalan kül- és beltéri programjának köszönhetően, mely az éjszaka műtárgya köré szerveződik. Az utóbbi három évben megnyílt új, állandó kiállítások és a helyi közgyűjtemények együttműködésének eredményeként a múzeum rendkívül gazdag programkínálattal rendelkezik, ami szintén vonzza az érdeklődőket. Rendszeresen visszatérő rendezvény a léptékében jóval kisebb, mégis regionális hatókörű *Mézeskalács-fesztivál*, melynek az adja a jelentőségét, hogy programjai egy hagyományos, Debrecenben még élő, kézműves tevékenység köré épülnek. Az *Ősz Fesztivál* keretében – kapcsolódva a központi tematikához – különleges, a város és a térség közönségét minél szélesebb körben megszólító programokat és múzeumpedagógiai foglalkozásokat szervez az intézmény.

Az intézmény régiós súlya / presztízse / láthatósága

Az intézmény mint megyei hatókörű városi múzeum Hajdú-Bihar megye muzeális intézményeinek szolgáltatóközpontjaként is működik. Részt vesz a műtárgyvédelmi feladatok megyei ellátásában, és támogatja a múzeumpedagógiai programok szakmai fejlesztését. A műtárgy-restaurálás, a múzeumpedagógia és a digitalizáció terén segíti a megye muzeális intézményeit. A múzeum főtárgya a város kulturális örökségét, és folyamatosan bemutatja kiállításokon, könyvekben és előadások formájában.

A debreceni kulturális intézmények közül ez végzi a legjelentősebb kiadói tevékenységet. A Déri Múzeum Debrecen, a megye és a régió kiemelt turisztikai célpontja; kiállításait, kiadványait és rendezvényeit ennek tudatában alakítja.

Az intézmény által szervezett nagyesemény, fesztivál régiós súlya / presztízse / láthatósága

A Déri Múzeum regionális súlyát alapvetően gyűjteményeinek száma és nagysága alapozza meg, valamint az állam által ráruházott megyei hatókörű szakmai feladatrendszer. A Déri Múzeum ugyanakkor az a közgyűjtemény, amely olyan időszakos kiállítások és rendezvények szervezésére képes, melyek regionális érdeklődésre tarthatnak igényt. A múzeum kiemelt rendezvényeit, így különösen a Múzeumok Éjszakáját, a Mézeskalács Fesztivált, a Múzeumok Őszi Fesztiválja programjait folyamatos figyelem övezi regionálisan és országosan egyaránt. A Déri Múzeum nemzetközi láthatóságát főleg a Déri Frigyes Gyűjtemény értékes és ritka műtárgyai, a Régészeti Tár két kiemelkedő őskori kincslelete (a hencidai rézkori aranykincs és a hajdúsámsoni középső bronzkori fegyverlelet), valamint a megye területén lévő néhány kiemelkedően fontos, nemzetközileg is ismert régészeti lelőhely (pl. Polgár-Csőszhalom; Pocsaj-Leányvár; Berettyóújfalú-Herpály) alapozza meg. Habár nemzetközi figyelmet felkeltő kiállítások rendezésére, illetve fogadására ritkán van módjuk korlátozott anyagi lehetőségeik és kiállítótereik állományvédelmi szempontú behatároltsága miatt, jelentős műkincseik – kölcsönzések révén – eljutnak határainkon túlra, emelve a város és a múzeum presztízst (Moesgaard Múzeum, Aarhus, Dánia; Muzeul Național de Istorie a României, Bukarest). A nemzetközi kapcsolatok és partnerség elsősorban tudományos-szakmai vonalon működik, az intézmény néhány jól képzett és tudományos munkában aktív szakemberének köszönhetően, akiknek munkássága egész Európában, sőt az USA-ban is ismert. A Déri Múzeum tudományos tevékenységének fő irányvonalait a múzeumi gyűjtemény feldolgozása, a Déri Gyűjtemény létrejöttének és a múzeum épülete történetének a kutatása, valamint a régészeti tudományterület kutatásai határozták meg.

2010 és 2012 között az *Írás, kép, íráskép* címet viselő kutatást és kiállítási programot valósítottak meg a Strasbourgi Nemzeti és Egyetemi Könyvtár Soennecken Gyűjteményével, az André Malraux Nagykönyvtárral, az aradi A. D. Xenopol Könyvtárral, a barcelonai Xavier Benguerel Könyvtárral és a brnói Jiří Mahen Könyvtárral.

Közös ERC-pályázat keretében – *Yamnaya Impact Project* címmel – zajlott kutatás a University of Bristol, Department of Archaeology & Anthropology (UK), az Univerzita Komenského (SK), az Archeologické Centrum Olomouc (CZ) és az Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk, Oddział w Krakowie (PL) szakmai együttműködő partnerekkel.

Szakmai kapcsolat alakult ki a poznaí Régészeti Múzeummal (Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, PL), a Heidelbergi Egyetemen belül működő (Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg) Curt-Engelhorn-Zentrum Archäometrie GmbH-val és az Institut für Geowissenschaft-

tennel, valamint az Institut für Ur- und Frühgeschichte und Vorderasiatische Archäologie, a Deutsches Archäologisches Institut [DAI] és a Römisch-Germanische Kommission [RGK] intézményekkel.

Tudományos kutatás keretében – „Őskori innovációk” program – együttműködő partnere volt a múzeum a DAI Eurasien-Abteilung [Berlin] és az Universitat Barcelona intézményeknek. Régészeti genetikai kutatásokkal kapcsolatos tudományos projektben dolgozott együtt a Déri Múzeum a koppenhágai Center for Geogenetics of Denmark intézettel. Nemzetközi együttműködés keretében a prof. Ron Pinhasi [University of Dublin] vezette ERC-projektben *Az őskori Európa népességgenetikai vizsgálata* címen képviseltette magát a múzeum, valamint a PhD-képzésbe kapcsolódott be az Universitat Autònoma de Barcelona intézményben.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál európai/nemzetközi láthatósága, pozíciója, eredményei 2010-től napjainkig

A nemzetközi láthatóság elsősorban nem a rendezvényeiket, hanem az itt folyó szakmai-tudományos munkát jellemzi. A Déri Múzeum által szervezett nagy események közül nemzetközi figyelmet egy-egy különlegesebb időszaki kiállítás (ebben az évben a romániai aranykincsek bemutatása) kelt, míg tartós nemzetközi figyelem főleg a Munkácsy-trilógiára és a hozzá kapcsolódó programjaira [Fényjáték] irányul. Az intézmény nagyrendezvénye, a Múzeumok Éjszakája évről évre folyamatosan egyre nagyobb érdeklődés mellett zajlik. A leglátogatottabb év 2017, amikor a kiemelt országos programhelyszín Debrecen volt. [Látogatottság adatai a korábbi években: 2013: 5192 fő; 2014: 6713 fő; 2015: 7566 fő; 2016: 9784 fő; 2017: 25 773 fő]. A Déri Múzeum 2016-ban az EMMI által meghirdetett nivódíjpályázaton a legjobb múzeumi programért járó díjat és a vele járó 1 millió forintot kapta a Múzeumok Éjszakája szervezéséért, ugyanebben az évben a második leglátogatottabb vidéki múzeum lett ezen a rendezvényen. 2017-ben pedig kiugróan magas [25 773 fő] látogatószámot hoztak az ezen az éjszakán látható műtárgyattrakciók [Bocskai-jogar, Bocskai-berát, Báthory-jogar] és múzeumi programjaik.

Az intézményi működés gyengeségei, anomáliái

2017-ben megszűnt a Déri Múzeum gazdasági önállósága, a gazdasági feladatok 2017. szeptember 1. napjától átkerültek a Debreceni Intézményműködtető Központhoz, ami az eddigi tapasztalatok szerint jelentősen lelassítja az intézmény működését. A múzeum jelenlegi [Múzeum u. 4. szám alatti] raktárháza társasházi bérlemény, a műtárgy- és vagyonvédelmi követelményeknek csak minimálisan felel meg, rendkívül zsúfolt, az épület állaga folyamatosan romlik, a múzeumi állomány gyarapodását a raktári kapacitás nem tudja követni. A gyűjteményezés kiszámíthatatlan, mivel az intézmény költségvetésében a gyűjteménygyarapítás nem tervezhető, hanem csak eseti jelleggel, pályázati vagy fenntartói támogatásból valósulhat meg. A Déri Múzeum kiállítótereiben egyetlen időszaki terem van, amely azonban adottságai miatt nagyobb léptékű anyag bemutatását csak korlátozottan tudja biztosítani. A közönségszervezés hatékonysága érdekében különösen fontos lenne a kiállítások és a rendezvények költségvetésében a marketingtevékenységre fordítható források növelése.

Az intézményi működés erősségei: versenyelőnyök, sikerek, szellemi potenciál

A Déri Múzeum működési erősségét a gyűjteményi munka terén a gyűjtemények gazdagsága jelenti. A múzeum egyes gyűjteményei a műtárgyállomány minőségét tekintve is egyenrangúak az országos múzeumok hasonló egységeivel, így a numizmatikai, régészeti, iparművészeti, néprajzi gyűjtemény, valamint a Munkácsy-trilógia nemzetközi érdeklődésre is számot tartanak. A helytörténeti anyag mellett a múzeum értékes egyetemes művelődéstörténeti jelentőségű műtárgyakkal is rendelkezik. Néprajzi gyűjteményét a „második Néprajzi Múzeumként” emlegetik. A Déri Múzeum jelentős kutatói, szellemi potenciállal rendelkező közintézmény, amelyet jobban ki lehetne használni.

A már valószínűleg digitalizált és virtualizált 2030-ban talán felértékelődik az eredeti és autentikus tárgyak őrzési helyének, a múzeumnak a szerepe, miközben a digitális kultúra hatásával is számolni kell. A múzeum az élményszerű tanulás, tanítás, szórakozás és találkozási lehetőségek helye, egyfajta „béke szigete”. A napjainkban csaknem minden múzeumra jellemző műtárgyraktározási és állományvédelmi gondok feledésbe merülnek a high-tech technológiákat kihasználó, a különböző műtárgyféleségek műtárgykörnyezeti igényeit kiszolgálni tudó önszabályozó [páratartalom, hőmérséklet, fényerősség] és energiatükröztes (,,zöldenergiával” ellátott) raktárak, kiállítási terek miatt. Jól működő és potens kuratórium által vezetett múzeumpártoló alapítvány támogatja erkölcsileg és anyagilag is az intézmény szakmai működését. Adottságait kihasználva a múzeum olyan tudományos munkát koordinál, amely az intézményt az ország egyik „megkerülhetetlen” szakmai-tudományos műhelyévé teszi.

Konkrét fejlesztési ötletek, lépések

- A Déri Múzeum épületének komplex tetőfelújítása, mely a nagy költségek miatt jelenleg szakaszos kivitelezéssel valósul meg.
- Az időszaki és az állandó kiállítóterek folyamatos világítástechnikai fejlesztése. Audio guide bevezetése (egyre) több nyelven. A digitális és virtuális eszközök szélesebb körű alkalmazása a fiatalabb korosztályok elérése érdekében, az interaktív kiállítások arányának növelése. A gyűjteményi nyilvántartások webes megjelenése.
- A raktárépületek energiahatékonnyá tétele. A kiállítóterek és a raktárépületek állományvédelmi feltételeinek javítása.
- A műtárgyvédelmi eszközpark folyamatos korszerűsítése, egyrészt a műtárgyvédelmi feltételeket [hőmérséklet, páratartalom] mérő eszközök, másrészt a kedvezőtlen adottságú kiállítóterek és raktárhelyiségek feltételeit javító [párásító, páraelszívó, légkondicionáló stb.] berendezések vásárlásával.
- A rendezvényekhez szükséges könnyűszerkezetes, mobil színpad, a speciális hang- és fénytechnikai berendezések folyamatos korszerűsítése.
- Régészeti skanzen [beköltözhető és „élhető”] létrehozása, Debrecen város történetét-régészetét reprezentáló anyagot bemutató, kisebb alapterületű régészeti látványraktár kialakítása.

Nagy láthatóságú, nagy léptékű fejlesztés(ek)

Egy központi, a műtárgyvédelmi követelményeknek és a biztonságtechnikai előírásoknak maximálisan megfelelő, legalább 6 ezer m² alapterületű raktárház kialakítása a múzeumi gyűjtemények őrzésére, a múzeum jelenlegi központi raktárépületének kiváltására és a raktározási kapacitás növelésére. A raktárkomplexumban közönség elől elzárt műtárgy-raktárak mellett látogatók fogadására alkalmas látványraktárak, restaurátorműhelyek, a tudományos feldolgozást előkészítő és elősegítő munkaszobák, kutatószobák kapnának helyet korszerű technikai megoldásokkal megvalósítva. Az ilyen jellegű múzeumi fejlesztés a régióban hiánypótló lenne. Megvalósítása – a hasonló beruházások (szegedi múzeumi raktárbázis) számadatait alapul véve – megközelíti az 1 milliárd forintot, így saját erőből, jelentős összegű (önkormányzati, állami, pályázati) támogatás nélkül lehetetlen.

A Google-generáció megszólítása, bevonása

Digitális eszközök beépítése a múzeum kiállításába, virtuális világok létrehozása. A Google- és Facebook-hirdetések számának növelése, amivel el lehet érni a digitális nemzedékeket. Rendhagyó játékok, amelyekben nem pusztán a múzeumi tereket ismerhetik meg jobban a fiatalok, de egy online felületre is fel kell tölteniük az eredményeiket. A valós és virtuális teret is használó játék arányának növelése.

Kilépés az intézményi falak közül a közönség irányába

Az online kommunikáció lehetőségének kihasználása: a múzeum Facebook-oldalára és honlapjára sok és sokféle híryanag kerül fel. Eseményelőzetesek, kedvcsinálók, beszámolók, játékok, interaktív felhívások színesítik az intézmény online megjelenést. A sajtókapcsolatokban is nagy hangsúlyt kap az online felületekkel való együttműködés, így egyre nő azon oldalak száma, amelyeken megjelenhetnek hírek, fotók, beszámolók. A jövőben a kiállításokról, programokról szóló videóanyagait is bővíteni szeretné a múzeum. Az intézmény molinói folyamatosan láthatók az épület homlokzatán. Tematikus kitelepülések, tárlatok, fesztiválok, múzeumi séták, interaktív kincskereső játékok szervezése a város történetéhez, híres embereihez, tárgyaihoz kötődően, bevonva más művészeti ágak képviselőit (színházak, galériák, zenekarok stb.) is.

A régiós jelenlét és láthatóság növelése

Tanárok és közgyűjteményi szakemberek számára akkreditált képzések beindítása – ezáltal nemcsak módszertani központ lehetne a Déri Múzeum, hanem képzési központ is, ami növelné helyi és regionális jelentőségét. Nemzetközi, de legalább országos érdeklődést kiváltó kiállítások rendezése, melynek látogatói lehetséges közönséget jelenthetnek a város és a megye többi muzeális intézménye számára is. Fejlesztés útján olyan komplex műtárgy-raktár megvalósítása, amely a műtárgyak őrzésén kívül látványraktáraknak is helyet adna; a komplexum a régióban hiánypótló tudománynpszerűsítő, illetve oktató szerepet tölthetne be.

A nemzetközi jelenlét erősítése

A szakmai-tudományos kapcsolatok szélesítése az alábbi területeken: közösen kialakított és kidolgozott kiállítási projektek, külföldi kiállítások fogadása helyi bemutatással; saját gyűjteményi anyagok kölcsönzése külföldi kiállításokhoz; közös tudományos projektek, például V4-pályázatok beadása; közvetlen EU-s finanszírozású, kiemelt ERC-pályázatokhoz történő csatlakozás; belépés helyi debreceni kutatóintézetekkel – MTA ATOMKI – közös nemzetközi projektekbe; a Debreceni Egyetemmel közös nemzetközi konferenciák, tudományos programok indítása; a múzeumi munkatársak nemzetközi konferenciákon történő részvételének támogatása, nemzetközi [magas impact faktorú] folyóiratokban és nagy presztízsű külföldi konferencia- és tanulmánykötetekben történő idegen nyelvű, lehetőség szerint saját anyagot [is] feldolgozó publikációk megjelentetésének ösztönzése, feltételeinek megteremtése.

Tervek a forprofit szféra bevonására

A Déri Múzeumot Támogatók Baráti Körének szervezése, melynek célja a Déri Múzeum támogatásán túl a múzeum és kiemelten a múzeumi programok minél szélesebb körű megismertetése a városban, az országban és a határokon túl. Alapító tagjai városi vagy országos szinten elismert személyek és szervezetek, akik és amelyek ismertségükkel és tevékenységükkel ösztönözhetik a szélesebb közönséget az egyesületbe való belépésre, ezáltal a debreceni kulturális élet élénkítésére, támogatására. Tapasztalataik szerint a város és beleértve a múzeum kulturális élete egyelőre még nem az a helyszín, ahol a városért tenni akaró emberek rendszeresen találkoznak. Az intézménynek vannak olyan feladatai, tevékenységi körei, amelyekhez sem az infrastrukturális, sem a személyi feltételek nem adóttak. Az idei év nagy eseményeinek [Múzeumok Éjszakája, román aranykincsek kiállítása, a reformáció ötszázéves jubileumára készült, készülő programok és kiállítások] szervezésébe az intézménynek sikerült bevonnia számos céget és vállalkozást szponzorként, amelyek jelentősebb összegekkel támogatták a rendezvényeit.

Válasz a digitalizációval és a virtualizálódással kapcsolatos kihívásokra

A múzeum gyűjteményeinek digitalizálását lehetővé tevő program beindítása, ami alapját képezi a virtuális kiállításoknak és az általuk fejlesztett virtuális játékoknak. A kutatások ugyanis azt mutatják, hogy a digitális eszközöket széleskörűen használók sokkal inkább igénybe veszik a hagyományos kulturális szolgáltatásokat, mint akik nem vagy csak alig alkalmaznak ilyen technikákat. A digitális eszközök használata két szempontból különösen fontos: egyrészt a mozgó digitalizált tárgyakról több információt jegyeznek meg a látogatók, másrészt műtárgyvédelmi szempontokból is van jelentősége, mert a digitális másolatok kutatási célokra is alkalmasak. A digitalizált képek hozzáférhetővé tétele az eddigieknél jobban bekapcsolhatná a múzeumot az európai múzeumi világ vérkeringésébe.

DEBRECENI IFJÚSÁGI SZOLGÁLTATÓ NONPROFIT KFT.

Ügyvezető: Halász D. János
Az intézmény kulturális céljai, 2018–2030

Az intézmény kulturális szerepének, pozíciójának meghatározása

A Debreceni Ifjúsági Szolgáltató Nonprofit Kft. célkitűzéseivel összhangban támogatja és segíti Debrecen ifjúságpolitikájának megvalósítását. Együttműködik a város gyermek- és ifjúsági feladatait ellátó önkormányzati és civil szervezetekkel. Információs tanácsadó és módszertani szolgáltatást biztosít az ifjúsággal foglalkozó szervezetek számára, teret ad a fiatalok önszerveződő csoportjainak, támogatja az ifjúsági kezdeményezéseket.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál kulturális szerepe, pozíciója

Az Ifjúsági Ház Debrecen legfiatalabb kulturális intézménye: 2011-ben nyitotta meg a kapuit jelenlegi helyén. A Ház először az elmúlt évben szervezett nagy eseményt. Az Ifjúsági Ház által megrendezett *Családi Napok*, *Gyermekeknepok* főleg a kisgyermekes családok számára nyújtanak kulturális élményt. Az I. Debreceni Ifjúsági Táncbörze a közösséghez tartozás élményét, a tehetségkutatót és a tehetséggondozást hivatott segíteni. Az *Egészségnapok*, a *Gyermek Egészségnap* a megelőzésre, valamint az egészséges életmód fontosságára és lehetőségeire hívja fel a figyelmet. A *Szakmára Hangolva*, *Interaktív Pályaválasztási Napok* regionális kisugárzású pályaválasztási esemény, mely bemutatja a debreceni szakképzésben rejlő lehetőségeket. A *Magyar Udvar* a *Debreceni Virágkarnevál* kísérőprogramjaként minden korosztály számára élményt nyújtó kulturális attrakció.

Az intézmény régiós súlya / presztízse / láthatósága

A debreceni Ifjúsági Ház a régió legnagyobb kulturális és közösségi terekkel rendelkező ifjúsági intézménye, mintegy 2500 m²-en várja a látogatókat. Módszertani támogatással, valamint kulturális és szolgáltatási tevékenységgel segíti a régió – alakuló vagy már működő – öntevékeny ifjúsági csoportjait, nonprofit szervezeteit. Az intézmény online felületének (Facebook-oldal) látogatószáma magas, ez a platform népszerű, folyamatosan növekszik a látogatói száma.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál régiós súlya / presztízse / láthatósága

Az *Ifjúsági Táncbörze* 19 tánciskola közel 200 táncosa, valamint 9 szakmai szervezet részvételével zajlott 2016-ban. A *Pályaválasztási kiállítás* a régió továbbtanulással és pályaválasztással foglalkozó rangos rendezvénye, hiszen évente 1500 látogató számára nyújt lehetőséget a témában való tájékozódásra.

Az intézmény európai/nemzetközi láthatósága, pozíciója, eredményei 2010-től napjainkig

A debreceni Ifjúsági Ház a Eurodesk hálózat regionális központja. Az elmúlt négy évben folyamatosan fogadott nemzetközi önkénteseket (Ukrajnából, Belgiumból, Romániából). A DISZ Nonprofit Kft. jelenleg konzorciumi tagja egy nemzetközi projektnek, DOVE címmel, melynek tagja Bulgária, Belgium, Románia, Argentína, Kína és Magyarország. A projekt keretében helyi közösségi kezdeményezések megvalósítását és láthatóságát támogatják. Az Ifjúsági Ház időről időre bevonja programjaiba a Debrecenben Európai Önkéntes Szolgálaton (EVS) részt vevő fiatalokat. Az intézmény és a debreceni Civilek a Fiatalokért Egyesület közös szervezésében immáron második éve rendezi meg a *Tehetségek párbeszéde* nemzetközi ifjúsági csereprogramot. Sikertelt felvenni a kapcsolatot a Debrecen finnországi testvérvárosában, Jyväskyläban működő Ifjúsági és Kulturális Házzal, amellyel közösen pályáztak a 2018-as évre, hogy EVS szolgálaton belül önkénteseket fogadjanak. Az Aktív Európai Hallgatókért Egyesület 2016-tól valósít meg nemzetközi ifjúsági cseréket a ház falai között. Ezekben öt-hat ország nemzetközi fiataljai vesznek részt, akik jelenlétükkel és az általuk végzett tevékenységek révén formálják a helyi közösséget.

A ház folyamatosan teret biztosít az alábbi nemzetközi ernyőszervezetek debreceni irodáinak, csoportjainak:

AFS-csereidákok;

IAESTE – Európai Mérnök Hallgatók Nemzetközi Csoportja;

UN Youth – ifjúsági delegáltak csoportja, amely tagja az Európai Nemzetek Szövetségének.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál európai/nemzetközi láthatósága, pozíciója, eredményei 2010-től napjainkig

2016 – *Tehetségek Párbeszéde*, Kápolnásfalv, debreceni tábor (300 fő)

2017 – *Tehetségek Párbeszéde*, Kápolnásfalv, debreceni tábor (350 fő)

2017 – *III. Nemzetközi Jóga Nap és II. Gangesz–Duna: Indiai Kulturális Fesztivál* (300 fő)

Az intézményi működés gyengeségei, anomáliái

Gyengeséget jelentenek az épület eredeti, általános iskolai funkciójából adódó építészeti problémák. Minimális az az eszközállomány, amely a mai fiatalok érdeklődését kiváltó programok szervezését lehetővé teszi (digitális technológiát igénylő eszközök). Nincs több száz fő befogadására alkalmas tér (rentábilis koncertek, előadások nem szervezhetők).

Az intézményi működés erősségei: versenyelőnyök, sikerek, szellemi potenciál

Az intézmény belvárosi fekvésű, tehát központi helyen található. Ez azt eredményezi, hogy szinte az összes középiskola a szomszédságában van, vagyis a célközönségéhez a lehető

legközelebb helyezkedik el. A szervezet szellemi potenciálját olyan munkatársak adják (főállású, kulturális közfoglalkoztatott, közcélú, önkéntesek), akik nagy tudással rendelkeznek. Az Ifjúsági Ház sikerei között könyvelheti el, hogy az „alvó generáció” korában növelni tudta a látogatószámát, s programkínálata kellően színes és változatos.

Az intézmény víziója arról, hogy 2030-ban hol tart majd

Az intézmény célcsoportja a gyermek és ifjúsági korosztály. Ha 2030-ban is meg szeretné őrizni a helyi, megyei és regionális szerepét, akkor e célcsoport igényeire folyamatosan reagálnia kell. Az Ifjúsági Ház kulturális víziója: 2030-ra az intézmény egy színes, közösségi kezdeményezéseket, kulturális igényeket generáló, befogadó, támogató kulturális helyszín lesz, amely rugalmasan alkalmazkodik a fiatalok igényeihez, és amelynek finanszírozása kiegyensúlyozott.

Konkrét fejlesztési ötletek, lépések

Az Ifjúsági Ház korszerű technikai eszközök beszerzését szeretné megvalósítani a rendezvényeihez. A nagyterem hang- és hőszigetelése mellett a Pinceklub szigetelése is a fejlesztési ötleteik között szerepel.

Nagy láthatóságú, nagy léptékű fejlesztés(ek) leírása

Középtávú terveik között szerepel a regionális szintű utcazene-fesztivál szervezése, az épület állagmegóvása a külső nyílászárók cseréjével, a nagyterem koncerttermi funkciójának kialakítása, átalakítása hang- és hőszigeteléssel, mobil hangtechnika és mobil színpad beszerzése a városrészi kitelepülések megvalósítása érdekében.

A Google-generáció megszólítása, bevonása

A Google-generáció elérése legnagyobb hatásokkal a virtuális térben történik. Az általuk szervezett és befogadott projekteket minden esetben meghirdetik a Facebookon, eseményt hoznak létre, valamint az egyes rendezvényekről később képes összefoglalót közölnek (posztolnak). Az online tartalmak között egy trendi, fiatalos tartalmú weboldal és egy hírlevél (blog) kidolgozásában látnak komoly lehetőséget. A statikus online tartalmak mellett a social media további felületeire is nagy hangsúlyt fektetnek: Instagram, Snapchat, YouTube.

Kilépés az intézményi falak közül a közönség irányába

Az online kommunikációs megoldások közül fotó- és videóanyagok posztolásával, valamint az ifjúság által látogatott nagyrendezvényekre történő kitelepülésekkel, városrészi programok szervezésével szeretnék intézményük láthatóságát növelni.

A régiós jelenlét és láthatóság növelése

Az Ifjúsági Ház a regionális ifjúsági munka aktív szereplője. A Eurodesk hálózatban az észak-alföldi térség koordinációját látja el, a ház maga is tagja a hálózatnak. 2016 óta az ISZOSZ (Ifjúsági Szolgáltatók Országos Szövetségének) tagjai között is szerepel. A regionális jelenlét a két említett hálózati tagságon keresztül látható és érzékelhető.

A nemzetközi jelenlét erősítése

A nemzetközi jelenlétüket a 2016-os évtől kezdve sikerült újra aktiválniuk, új partnerségeknek és projekteknek köszönhetően. A nemzetközi jelenlétük kommunikációját javítani kell az online és offline médiumokban történő projektek terjesztése révén.

Tervek a forprofit szféra bevonására

A rendezvények szponzorációs lehetőségeinek kiterjesztése, a nagyrendezvények támogatói körének kiépítése van tervben. A támogatás a legtöbb esetben nem feltétlenül pénzügyi felajánlást jelent.

A forprofit szektor bevonásának már működő formája, amikor a nyereségorientált cég partnerként lép be egy-egy rendezvény előkészítésébe és lebonyolításába [*Debreceni Ifjúsági Táncbörze*]. Az ilyen típusú partnerkapcsolatok építése kölcsönösen előnyös a vállalkozások és az Ifjúsági Ház, de leginkább a célcsoport fiataljai számára.

Válaszok a digitalizációval és a virtualizálódással kapcsolatos kihívásokra

Az online térben való jelenlét a legfontosabb. Az offline termékek nem keltik fel a mai fiatalok érdeklődését, akik az intézmény célközönségének legnagyobb százalékát teszik ki. Ezért az eseményeiket és a rendezvényeiket képes-szöveges beszámoló formájában teszik közzé a közösségi oldalakon. Terveik között szerepel egy online hírlevél indítása és egy, az eseményeket megőrkítő blog is.

DEBRECENI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT

Igazgató: Jantyik Zsolt
Az intézmény kulturális céljai, 2018–2030

Az intézmény kulturális szerepének, pozíciójának meghatározása

A Debreceni Művelődési Központ a város közművelődési alapintézménye, a helyi közösségi kultúra központja, hatóköre Debrecen város közigazgatási területére terjed ki. A DMK célcsoportha a kulturális közösségek összessége. Míg tehát a Főnix Rendezvényszervező Közhasznú Nonprofit Kft. a város turisztikai vonzerővel is bíró kulturális nagyrendezvényeinek gazdája, addig a DMK intézményei a közösségek élmény- és munkahelyszínei. Szakmai szempontból az intézmény jelenléte Kassától Székelyudvarhelyig érezhető. Civil szervezeteinek együttműködése pedig (pl. Városok, Falvak Szövetsége) Kőszegtől Balatonfüredig, Sáropataktól Bajáig tart. A Művelődési Központ célja, hogy egységei valóban a közösségi művelődés intézményei maradjanak. Otthont nyújtanak tehát a különféle (alkotó, művelődő, művészeti stb.) közösségeknek, melyek tevékenyen részt vesznek a DMK programjaiban, ugyanakkor felfedezhetik a közös munka és cselekvés hasznosságát, örömét.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál kulturális szerepe, pozíciója

A *Nemzetközi Betlehemes Találkozó* a Debreceni Művelődési Központ meghatározó nagyrendezvénye, zászlóshajó eseménye immár tizenkét éve. A találkozót 2006-ban fogadta be Debrecen, jól reprezentálva a civisváros és az intézmény értékorientációját, a nemzeti értékek, a néphagyomány és a közösségi művelődés iránti elkötelezettségét. A rendezvény eredményeinek elismeréseként 2015-ben az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság Szellemi Kulturális Örökség Szakbizottsága a debreceni betlehemes találkozók hagyományátörökítési gyakorlatát felvette a szellemi kulturális örökség megőrzését szolgáló programok és tevékenységek nemzeti nyilvántartásába, azaz a *Jó megőrzési gyakorlatok* regiszterébe. A bizottság döntése nyomán Debrecen felkerült a Szellemi Kulturális Örökség nyilvántartásának hazai térképére, első Hajdú-Bihar megyei örökségelemként.

Az intézmény régiós súlya / presztízse / láthatósága

A DMK számos programja, rendezvénysorozata regionális, illetve országos jelentőségű:

- *Országos Ifjúsági Népi Kézműves Pályázat* (kétévente);
- *Élő Népművészet* [országos népművészeti pályázat és a hozzá kapcsolódó kiállítás];
- *FreshArt Ifjúsági Képzőművészeti Pályázat*.

Intézményeiben működő közösségei (százötvenhat civil szervezet) kapcsolatrendszere regionális, országos és együttal határokon átnyúló.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál régiós súlya / presztízse / láthatósága

A huszonhét esztendő óta visszatekintő *Nemzetközi Betlehemes Találkozó* eddig közel kétszáz Kárpát-medencei település betlehemezőinek bemutatkozását és mintegy hétszáz játék mozgóképes rögzítését, számtalan kiadvány és három önálló konferencia megrendezését tette lehetővé. A betlehemes találkozók nemzetstratégiai jelentőségű nagy esemény, mivel a betlehemezés a Kárpát-medencei magyarság szellemi kulturális örökségének meghatározó téli ünnepkörüli hagyománya, így különösen a határon túli magyar közösségek identitásképzésében, megtartásában játszik döntő szerepet. A betlehemes találkozók Debrecen közösségi művelődésében igen fontosak, hiszen a központi rendezvénnyel párhuzamosan több mint húsz városi külső helyszínen és néhány Debrecen környéki településen lépnek fel a játszó, általuk pedig évente közel 10 ezer ember kerül közvetlen kapcsolatba a szakrális szokáshagyománnyal.

Az intézmény európai/nemzetközi láthatósága, pozíciója, eredményei 2010-től napjainkig

Tagság nemzetközi szakmai szervezetben:

- International Federation of Settlements and Neighborhood Centers – IFS. Az IFS olyan nemzeti, regionális és helyi szervezetek egyesülete, amely a közösségek megerősítésén dolgozik szerte a világon. A Debreceni Művelődési Központ tagja a szervezetnek [New York, NY, USA; <http://www.ifsnetwork.org>], amely kétévente konferenciát rendez.

Csereprogramok:

- Association l'Archelle – Fauville-en-Caux, France. A Csapókerti Községi Ház 1992 óta áll kapcsolatban az Archelle Egyesülettel. Számtalan cserét, kulturális és civil programot, ifjúsági projektet bonyolítottak le közösen az elmúlt években.
- *Tűztánc Ifjúsági Táncfesztivál*. Nemzetközi ifjúsági néptánc csoportok találkozója és összművészeti program a Csapókertben Szent Iván éjjelén.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál európai/nemzetközi láthatósága, pozíciója, eredményei 2010-től napjainkig

A *Nemzetközi Betlehemes Találkozó* nemzetközi láthatóságának koordinátái Kárpát-medenceiek, hiszen a program döntő módon az itt élő magyarság téli szokáshagyományának megtartását, visszatartását szolgálja. A Kárpát-medencei hatás konkrétan mérhető: a regionális találkozók megjelenésével, 2010 előtt a Felvidéken Jánok, Kárpátalján Beregszász központtal, míg a Székelyföldön 2014-ben jött létre a debreceni minta alapján regionális találkozó Székelyudvarhelyen. A legújabb kezdeményezés 2016-os, Szatmárnémetiben szerveztek betlehemes találkozót.

Kárpát-medencei szervezet neve	Ország	Város	Együttműködés jellege
Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség	Ukrajna	Ungvár	kulturális együttműködés
Kevi Móra István Művelődési Egyesület	Szerbia	Kevi	kulturális együttműködés
Székelyudvarhelyi önkormányzat	Románia	Székelyudvarhely	kulturális együttműködés
Pitypang Néptáncegyesület	Szerbia	Szenttamás	kulturális együttműködés
Boróka gyökér Egyesület	Románia	Szatmárnémeti	kulturális együttműködés

A találkozó jövőképe, stratégiai fejlesztése szempontjából nagy jelentőségű a kapcsolatok kiépítése a hagyományörzés legerősebb bázisaival, a néptáncos közösségekkel: az Örökség Gyermek Népművészeti Egyesülettel és a Táncművészeti Főiskolával a tavalyi biztató kezdet folytatásaként együttműködési keretmegállapodást kívánnak kötni, illetve elképzeléseik szerint már jövőre elindulhat egy határokon átívelő testvérközösség-kereső, örökbefogadási program is.

Azzal, hogy a Nemzetközi Betlehemes Találkozó felvételre került az UNESCO Szellemi Kulturális Örökség nemzeti listájára, lehetőségük nyílik arra, hogy bekapcsolódjanak abba a nemzetpolitikai szintű folyamatba, amely a határon túli magyarság identitástudatának megőrzését, megerősítését célozza.

Az intézményi működés gyengeségei, anomáliái

2013 óta megduplázódott a rendezvények száma (több mint ezer rendezvény évente). A megnövekedett feladatellátás miatt visszatérő probléma az intézmény humán erőforrásainak hiányossága, amit csak bizonyos szempontból oldott meg a kulturális közmunkaprogram. A technikai munkatársakat illetően a Művelődési Központ folyamatos szakemberhiánnyal küzd.

Az intézményi működés erősségei: versenyelőnyök, sikerek, szellemi potenciál

Az elmúlt öt év fontos, meghatározó eseményei voltak:

- A közösségi művelődés megerősítése. Sikertült egy széles körű, közösségekre épülő tevékenységrendszert kidolgozni.
- A betlehemezés átöröktési gyakorlata bekerült a Szellemi Kulturális Örökség nemzeti jegyzékének *Jó megőrzési gyakorlatok* regiszterébe.
- Városrészi családi programok tovább építése – ma már huszonhat helyszínen rendezik meg májusban és decemberben.

- Közösségfejlesztés Debrecen hat városrészében (Kismacs, Nagymacs, Nagysándor-telep, Ondód, Pac, Tégláskert) – mintaprojekt megvalósítása és fenntartása. A projekt az EMMI támogatásával valósult meg.
- A Tímárház korszerűsítése, turisztikai központtá fejlesztése.
- A már létrejött helyi termelői és kézművesudvarok működésének elősegítése a DMK egységeiben. Három egységben, a hét három napján működik a Szatyor termelői udvar, ahol biogazdáktól és kistermelőktől szerezhetik be a vásárlók az egészséges élelmiszereket.

Az intézmény erőssége még a több szakterületen gyakorlatot szerző munkatársi közösség megléte (pedagógus, pszichológus, mentálhigiénias szakember stb.).

Az intézmény víziója arról, hogy 2030-ban hol tart majd

A Művelődési Központ egyik legfontosabb feladata a közösségteremtés elősegítése, a közösségi művelődés ösztönzése. Ez folyamatos kapcsolattartást, szakmai együttműködést tesz szükségessé a helyi művelődő közösségek tagjaival. Az intézmény tehát jól képzett szakemberek segítségével kívánja aktivitásra serkenteni a helyi lakosokat, és bevonni őket a programok megvalósításába. 2030-ra modern, korszerű, innovatív, társadalmasított intézményhálózatot szeretnének működtetni.

Konkrét fejlesztési ötletek, lépések

- Az intézményi egységek megújítása szerkezetileg és funkcionálisan; ezzel együtt a közművelődési szolgáltatások minél szélesebb körű kiterjesztése.
- Multifunkciós kiszolgálóterek kialakítása a tagintézményekben.
- Kreatív, új módszerek adaptálása a közművelődési feladatok ellátásának mindennapi gyakorlatába.

Nagy láthatóságú, nagy léptékű fejlesztés(ek) leírása

A közművelődési szolgáltatások kiterjesztése a város ellátatlan területeire, új közösségi házak, multifunkcionális közösségi terek kialakítása a kertségekben. [Vénkert – Borsos-villa, Nagysándor-telep]. Új felnőttképzési formák, képzések kialakítása, együttműködve a Debreceni Egyetemmel, civil szervezetekkel [Népfőiskola, Steinfeld-kúria, Nagymacs]. A Tímárház – Kézművesek Háza korszerűsítése.

A Google-generáció megszólítása, bevonása

A Debreceni Művelődési Központ jelentős online jelenlétet tudhat magáénak: közel 5700 látjkolóval büszkélkedhet a Facebook-oldala. [A kedvelők létszámát interaktivitásával érte el az intézmény, Facebook-hirdetést nem alkalmaznak.] Minden egység, így az Újkerti, a Csapókerti, a Homokkerti, a Józsaí, a Kismacsi, a Nagymacsi, az Ondódi Községi Ház és a Tímárház – Kézművesek Háza is saját Facebook-oldallal rendelkezik, így az adott

városrész célközönsége még közvetlenebbül tájékozódhat az aktuális rendezvényekről. A DMK a központi Facebook-oldalán népszerűsíti a rendezvényeiről szóló plakátokat. 2017 szeptembere óta új grafikus dolgozik az intézményben, aki színvonalas terveivel még látványosabbá teszi a megjelenésüket az online felületeken is. A Debreceni Művelődési Központ weboldala napi rendszerességgel frissül. Évente közel 30 ezer felhasználó látogatja a honlapot, ami 140 ezer oldalmegtekintést jelent. A Google-statisztika szerint a weboldalukat nemcsak Magyarországról, hanem Romániából, Nagy Britanniából, az Amerikai Egyesült Államokból, Németországból, Szlovákiából, Oroszországból, Ausztriából és Szerbiából is felkeresik. A DMK Facebook-oldala rajongóinak száma évente 1000 fővel emelkedik. 2016-ban több mint 1 millió 200 ezer fő tekintette meg a bejegyzéseiket. A DMK tíz egységében zajló programokról közel ötszáz fotógaléria születik, amely összesen 20 ezer képet jelent. A rendezvényeiről videofelvételek is készülnek, amelyek a YouTube-on is megtekinthetők. Valamennyi fotó és videó a DMK honlapjára és Facebook-oldalára is fel van töltve. Nagy népszerűségnek örvendenek, számtalan méltató kommentet írnak hozzájuk a látogatók, ami pozitív visszacsatolás arról, hogy vendégek jól érzik magukat a Művelődési Központ programjain. Kiemelkedő jelentőségű nagyrendezvényeit a DMK a DKV járatain is népszerűsíti a kivetítőmonitorokon.

Kilépés az intézményi falak közül a közönség irányába

A Művelődési Központ évente közel ötven alkalommal rendezi meg a *városrészi családi programokat [advent, gyermeknap]*. A területek sajátosságaihoz igazodva részt vesznek a lakóközösségek rendezvényeinek megvalósításában, partnerségben a helyi civil szervezetekkel és az önkormányzati képviselőkkel [pl. *szüreti napok, őszköszöntők, majálisok, juniálisok* stb.]. Évente saját standdal mutatkoznak be a Debreceni Utazási Vásáron, a Campus Fesztiválon, a Debreceni ZAMAT Pálinka és Pároskolbász Fesztiválon; a Vajdahunyad várában a Szürkemarha Fesztiválon, a budapesti Vasúttörténeti Parkban a Nagycsaládosok Országos Egyesületének Fesztiválján, a nagyváradi Szent László Napokon, valamint a Kulturális Örökség Napjain, a Déri téren. Ezeken a fesztiválokon nemcsak a DMK tevékenységét népszerűsítik, hanem az intézmény égisze alatt működő Debreceni Értéktárat is. Hagyományos népi mesterségekkel ismertetik meg az érdeklődőket, kézműves-foglalkozásokon reprezentálják a tájegység népi hagyományait.

A régiós jelenlét és láthatóság növelése

Kapcsolatrendszerük bővítésével, projektek közös megvalósításával kívánják fokozni az intézmény láthatóságát, a regionális szakmai és civil szervezetek fokozott bevonásával. Regionális módszertani, mentorálási feladatokat ellátó támogatói központként szándékoznak funkcionálni. Hálózatosan működő közösségfejlesztő, felnőttképzési közösség-szervező projektek indítását tervezik, akár ágazati együttműködésekben.

A nemzetközi jelenlét erősítése

Erősíteni kívánják a nemzetközi projektekben való részvételt, a nemzetközi szakmai tagságokban aktívabb szerepet vállalnának. Emellett a határokon átívelő magyar–magyar interregionális együttműködésre is fókuszálnak. Céljuk a nemzetközi – bolgár, finn, koreai,

japán, szingapúri, német és francia kapcsolataik – tovább erősítése. A *Közép-Európai Kulturális Értékek Egyetemes Hálózata* kialakításának kidolgozását is kitűzték maguk elé, és mindebben koordinációs szerepet óhajtanak betölteni.

Tervek a forprofit szféra bevonására

Debreceni vállalkozók részére rendezvénysorozat megvalósítását tervezik, amelynek eseményein a helyi kultúrát támogató adományozók és a támogatást igénylő nonprofit szervezetek, öntevékeny csoportok, közösségek találkozhatnak. Ennek a forrásteremtési technikának a koordinálása és az elősegítése az intézmény egyik fontos feladata lehet. Ezen belül további vállalásai:

- A munkaerőpiaci szerepvállalás segítése, bekapcsolódás a felnőttképzésbe, különös tekintettel a helyi nagyvállalatok dolgozóira.
- A tudatos „kultúrafogyasztás” erősítése, ösztönzése célzott szemléletformáló programokkal.
- A Tímárház adottságait kihasználva, a turizmusához kapcsolódva, speciális helyi ételek, italok kóstolójával vendéglátás, látványbemutatók szervezése, természetesen a helyi kézművesek előnyben részesítésével. Ezeket a programokat ki lehet ajánlani, szorosan együttműködve a forprofit szervezetekkel [szállodák, hotelek, utazási irodák stb.].
- Helyi nagyvállalatokat is megkeresnének a programcsomagjaikkal [táborok, gyermek- és ifjúsági programok szervezésével]
- Forprofit divízió és határozott, értékorientált profil kialakításával folyamatosan jelen lehetnének nagyrendezvényeken, fesztiválokon, bel- és külföldön egyaránt.

Válaszok a digitalizációval és a virtualizálódással kapcsolatos kihívásokra

Intézményi feladatuk a „valóságos” aktivitáson alapuló közösségi élet színtereinek biztosítása, megerősítése: alternatíva felkínálása a Google-generáció számára a virtuális világ lehetőségei mellett. Ez a valós alkotófolyamatok, kézműves tevékenységek népszerűsítését jelenti alkotóműhelyek, alkotókörök keretében, alkalmazva a 21. századi technológiákat, erősítve a közvetlen, személyes közösségi interakciókat.

FŐNIX RENDEZVÉNYSZERVEZŐ KÖZHASZNÚ NONPROFIT KFT.

Ügyvezető: Bódor Edit
Az intézmény kulturális céljai, 2018–2030

Az intézmény kulturális szerepének, pozíciójának meghatározása

A Főnix Rendezvényszervező Közhasznú Nonprofit Kft. a Kölcsey Kulturális és Konferencia-központ, a Nagyerdei Szabadtéri Színpad és az Apolló mozi üzemeltetője. A városi kulturális nagyrendezvények szervezője emellett ellátja a VisitDebrecen divízió városmarketing- és turisztikai fejlesztési feladatait. A kft. a város kulturális életében meghatározó szereplő, a rendezvények szervezése területén pedig nemcsak helyben, hanem a régióban is piacvezető. Humán erőforrása kulcsfontosságú. A kulturális menedzserek mindegyike felsőfokú szakirányú végzettséggel, többéves szakmai gyakorlattal, az általa gondozott művészeti területre vonatkozó ismeretekkel, nyelvtudással, széles kapcsolatrendszerrel rendelkezik.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál kulturális szerepe, pozíciója

Az önkormányzat közgyűlése által elfogadott üzleti terv szerint a társaság az alábbi kulturális rendezvényeket szervezi: *Debrecen Bálja*, *Debreceni Tavaszi Fesztivál*, *Nagyerdei Szabadtéri Játékok*, *Bartók Béla Nemzetközi Kórusverseny és Folklórfesztivál*, *Debreceni Nemzetközi Katonazenekari Fesztivál* [ez utóbbiak két évente váltják egymást], *Debreceni Bor- és Jazz- napok*, *Debreceni Virágkarnevál*, *Debreceni Őszi Fesztivál*, *Debreceni Advent*, *Boldog Új Évet, Debrecen!* [ezeken kívül még a *Debreceni Tavasz Tárlat* és a *Magyar Sajtófotó* kiállítás van nevesítve]. Téli, tavaszi és őszi nagyrendezvényeik a helyi közösség programokkal való ellátását célozzák, nyári fesztiváljaik többsége pedig turisztikai vonzerővel is bír. Fél évszázados múltú, nagy hagyományokkal rendelkező művészeti, közösségi fesztiváljaik országos és nemzetközi szintűek: a Kórusversenyt 1961-től [2016-ban 13 350 fő], a *Virágkarnevált* 1966-tól [2017-ben 122 675 fő], a *Jazznapokat* 1972-től [2017-ben 20 500 fő], a *Katonazenekari Fesztivált* [2015-ben 8000 fő] pedig 1977-től szervezik meg Debrecenben. A Nagyerdei Szabadtéri Színpad évente közel 30 ezer nézőt vonzó nyári programsorozatának célja egyrészt a lehető leggazdagabb műfaji palettáról az ország legnívósabb előadó-művészeti produkcióinak meghívása; ezekkel a lehető legszélesebb magyar és külföldi közönségréteg megszólítása; másrészt új, értéktéremtő színházi produkciók létrehozása önálló bemutatóként, illetve koprodukciós formában. A Nagyerdei Szabadtéri Játékok hosszú távú célja – a Nagyerdei Szabadtéri Színpad fizikai adottságainak mindenkor figyelembevételével – a nyári kulturális kínálat színvonalának tudatos és folyamatos emelése; működési struktúrájának, illetve külső és belső kommunikációjának következetes és integrált fejlesztése; sokszínű programjaival egyre szélesebb közönségbázis kialakítása, továbbá magas szintű kulturális tartalmaival országos inspiráció és felhívás a magyar szabadtéri színházak folyamatos minőségi fejlesztésének szükségességére.

Az intézmény régiós súlya / presztízse / láthatósága

Debrecen a régió központja sokféle vonatkozásban, így kulturális területen is. A társaság a kultúrák közvetítés, a kulturális javak közönséghez juttatása terén tevékenykedik, intézményeik is ennek a szolgáltatásban állnak: a Kölcsey Központ, mely Kelet-Magyarország legmodernebb és legnagyobb kulturális és konferencia-központja [13 ezer m² alapterületű]; a Nagyerdei Szabadtéri Színpad az észak-alföldi régió legnagyobb szabadtéri színháza, 1017 fős befogadóképességgel; az Apolló mozi, mely a város egyetlen art mozijaként 2016-ban már több mint 83 ezer látogatót fogadott. A Főnix súlyát jelzi, hogy a társaság 2017. évi tervezett mérlegfőösszege nettó 1,383 milliárd forint. Az intézmény 2004 óta működik, végzi sokrétű feladatát, melynek során folyamatosan ápolja közönségkapcsolatait, kommunikációs és marketingtevékenysége által városi, megyei és regionális megjelenései heti rendszerességgel [2017-ben nettó 60 millió forintot fordítanak marketingre].

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál régiós súlya / presztízse / láthatósága

Az ország legnagyobb befogadóképességű szabadtéri játszóhelyeihez – Szegedi Szabadtéri Színpad [4800 fő], Margitszigeti Szabadtéri Színpad [2800 fő], Tokaji Fesztiválföld [2580 fő] és Újszegedi Szabadtéri Színpad [1262 fő] – képest az ötödik legnagyobb szabadtéri játszóhely hazánkban az 1017 fős befogadóképességű debreceni Nagyerdei Szabadtéri Színpad, mely kifejezetten a nagyobb előadó-művészeti produkciók bemutatásának ambíciójával épült meg 2014-ben. Rendezvényei Debrecen és környéke kulturális életében egyfajta monopolhelyzettel bírnak, és a többi fesztivállal kiegészülve a nyári hónapokban az észak-alföldi térség előadó-művészeti kínálatának élvonalbeli, országosan is elismert gerincét képezik. A *Debreceni Bor- és Jazznapok* az ország legrégebb óta folyamatosan megrendezett, azaz ily módon első számú jazzfesztiválja, borkínálatát tekintve pedig a három legnagyobb magyar borfesztivál egyike. A *Debreceni Virágkarnevál* Magyarország legismertebb és leglátogatottabb fesztiváljai között szerepel.

Az intézmény európai/nemzetközi láthatósága, pozíciója, eredményei 2010-től napjainkig

A társaság tagsággal rendelkezik az alábbi hazai és nemzetközi szervezetekben: Magyar Fesztivál Szövetség, Folklórfesztiválok Magyarországi Szövetsége, Magyar Művészeti Fesztiválok Szövetsége, Magyarországi Rendezvényszervezők Szövetsége, Konferencia-központok Nemzetközi Szövetsége, International Federation for Choral Music, European Grand Prix for Choral Singing Association, Choral Festival Network.

Az alábbi európai városokkal állnak szakmai kapcsolatban:

- a European Grand Prix for Choral Singing Association kapcsán: Arezzo [Olaszország], Maribor [Szlovénia], Tolosa [Spanyolország], Tours [Franciaország], Várna [Bulgária];
- a *Debreceni Virágkarnevál* kapcsán: Nagyvárad [Románia], Zundert [Hollandia], Brno [Csehország], Királyhelmec [Szlovákia];
- a *Debreceni Bor- és Jazznapok*, illetve a *Bakator Bor- és Gasztrofesztivál* kapcsán: Bihardiószeg [Románia].

Fesztiváljaik rangos szakmai elismeréseket birtokolnak: 2016-ban „kiváló minősítésű fesztivál” címet nyert a Magyar Fesztiválregisztrációs és Minősítési Rendszerben három rendezvényük is: a *Bartók Béla Nemzetközi Kórusverseny és Folklorfesztivál*, a *Debreceni Bor- és Jazznapok*, valamint a *Debreceni Virágkarnevál* [a címet használhatják a 2017-es és 2018-as években]. A Magyar Fesztivál Szövetség Bódor Edit ügyvezetőnek adományozta „A 2016-os év rendezvényszervezője” címet. Az Európai Fesztiválszövetség minősítette és a legjobb európai fesztiválok közé választotta a *Debreceni Virágkarnevált* [2015–2016-ra], továbbá a *Debreceni Bor- és Jazznapokat* [2017–2018-ra].

2016. évi látogatószámok:	ingyenes	belépő	összesen
nagyrendezvények	174 109	58 160	232 269
nagyrendezvényeken kívüli programok	1 410	8 278	9 688
kiállítások	25 000	1 750	26 750
mozielőadások	–	82 327	82 327
összes látogató:	200 519	150 515	351 034

Az intézményi működés gyengeségei, anomáliái

- A Kölcsey Központ korlátozott kulturális célú használata [mindössze évi száz nap].
- A technikai-műszaki infrastruktúra hiányosságai [pl. nem rendelkeznek saját hang- és fénytechnikával, hangvédő fallal a Nagyerdei Szabadtéri Színpadhoz kapcsolódóan].
- Egyes részlegekben erős a szakembergárda fluktuációja a nem versenyképes fizetések és a munkatársak túlterheltsége miatt, éppen ezért időről időre elveszhetnek korábban már elért eredmények, tudások, gyakorlatok.
- A társaság országosan is elismert kulturális tevékenységének és programjainak rangjához képest aránytalanul kevés saját hirdetési felület áll a rendelkezésére Debrecen turisztikailag is kiemelt jelentőségű pontjain.
- Pénzügyi éven túli kötelezettségvállalásra nincs mód, ezért csak az adott évre tudnak tervezni.

Az intézményi működés erősségei: versenyelőnyök, sikerek, szellemi potenciál

Gazdag fesztiválkínálattal rendelkeznek [2017-ben száztizenkét rendezvéynap], a kulturális fesztiváljaik markáns tematikák mentén szerveződnek, és azokat műfaji sokszínűség jellemzi [gasztonómiai, összművészeti, művészeti – színházi, komolyzenei, könnyűzenei]. A magas látogatószám mellett kedvező ár–érték aránnyal bírnak. A feladataik magas színvonalon való ellátásához rendelkezése állnak:

- megfelelő helyszínek [Kölcsey Központ, Nagyerdei Szabadtéri Színpad, illetve a Kossuth tér és a Nagyerdei park rendezvényhelyszínei];
- humán erőforrás [60 fős elkötelezett szakembergárda];
- források sokfélesége [önkormányzati támogatás, az előadó-művészeti státuszból fakadó taobefogadási lehetőség, a lebonyolítás során bérbeadásból vagy reklám-szolgáltatásból keletkező bevételek].

Az intézmény víziója arról, hogy 2030-ban hol tart majd

A meglévő intézmények [Kölcsey Központ, Nagyerdei Szabadtéri Színpad, Apolló mozi] fenntartható működési pályán üzemelnek. A társaság rendelkezik majd a feladatai ellátásához szükséges infrastruktúrával, eszközparkkal [modern hang-, fény- és színpadtechnika, szállítóeszközök stb.]. A társaság minden dolgozója olyan fizetést kap, amely után csökken/megszűnik a munkatársak állandó cserélődése.

Konkrét fejlesztési ötletek, lépések

- A Kossuth tér és a Piac utca áramhálózatának fejlesztése, a meglévő rendszerek felújítása, teljesítménynövelése, hiszen azok a mostani állapotukban már igazán nagy rendezvényeket [például adventi vásár] nem tudnak kiszolgálni.
- A Nagyerdei Szabadéri Színpad környékén a kiegészítő szolgáltatások kínálatának bővítése minden bizonnyal a Nagyerdő valódi életre keltésének forrása/kulcsa lehetne. A Szabadtéri Színpad területe körül kioszkok elhelyezésével, a zöldterület jellegéhez jól illeszkedő sövénykerítés felhúzásával, illetve vendégmarasztaló tavi látványosságokkal [pl. fényjátékkal] és egy hangulatosan dekorált fesztiváltérrel a nyári időszakban a vendégek által a Nagyerdőben töltött idő is nagy valószínűséggel meghosszabbítható lenne.

Nagy láthatóságú, nagy léptékű fejlesztés[ek] leírása

A Nagyerdei Szabadtéri Színpad fizikai adottságainak lényegi fejlesztése az elkövetkező évtizedben – a kormányrendeletben közzétett 1 milliárd forintos, beruházásra fordítható összeg ismeretében – a nézőtér mobil fedésének megépülésével, valamint rezidens hang- és fénytechnikai berendezéseinek beszerzése jegyében fog megvalósulni. Ez utóbbi, műszaki jellegű fejlesztések realizálódása tükrében a Szabadtéri Színpad jelenlegi operatív funkciói [esőnapok és esőhelyszínek beiktatása stb.] is újragondolást igényelnek, illetve a későbbiekben – a meglévő műszaki háttérre épülve – valós lehetőség nyílhat önálló produkciók költséghatékonyabb létrehozására, megvalósítására is. E beruházáshoz kapcsolódóan remélik, hogy esély nyílik a Nagyerdei park rendezvényhelyszíneinek fejlesztésére is, aminek eredményeképpen sikerül még funkcionálisabbá tenni azokat [locsolórendszer átalakítása, mely után a rendezvények idejére sem kell leállítani a rendszert; a terület áramellátásának fejlesztése; a vendéglátósok és a kereskedők által rendszeresen használt pavilonhelyek lebukolása stb.].

A Google-generáció megszólítása, bevonása

A társaság által szervezett kulturális nagyrendezvényeknek nem elsődleges célközönségük a jelenlegi Google- vagy Z-generáció. A rendezvények jellegéből adódóan [pl. a *Nagyerdei Szabadtéri Játékok* programsorozata túlnyomórészt színházi előadásokból áll, a *Debreceni Virágkarnevál* a kisgyermekes családoknak szól, a *Bor- és Jazznapok* az érettebb közönséget célozza meg] csak évek múlva mutatnak majd érdeklődést ennek a generációnak a tagjai ezen típusú események iránt, jelenleg könnyedebb szórakozási formákat keresnek, így az igényeik kiszolgálása ebben a tekintetben nem az intézmény feladatköre. Az Apolló mozi kapcsán azonban kifejezetten fontos fogyasztói réteggént kezelik a GG tagjait, a filmkinálat összeállításakor, valamint a tematikus programok megválasztásakor [pl. *Rettegések Éjszaka*, *Közönségtalálkozó Szirmai Gergellyel*, *MineCinema*] is figyelembe veszik az igényeiket. A velük való kommunikáció központi csatornája a Facebook-oldaluk.

Kilépés az intézményi falak közül a közönség irányába

Ami az offline kommunikációs felületeket illeti [pl. óriásplakátok, citylight plakátok, épületháló, villamosreklám, megjelenés bevásárlóközpontban], a mostaninál nagyobb jelenlétet már csak felesleges pénzkidobás árán lehetne elérni; ezeket az eszközöket az adott rendezvény büdzséjének függvényében alkalmazzák. Sajtókommunikáció által a társaság rendre megjelenik a jelentősebb helyi online médiumokban [pl. Dehir.hu, Civishir.hu, Haon.hu, Hajdupress.hu], továbbá fizetett hirdetéseket is szoktak elhelyezni. Az online megoldások között kiemelten kezelik a Facebook közösségi oldalt, s nemcsak a rendszeres párbeszédre figyelnek, hanem célzott hirdetések által is megszólítják az eseményeik közönségét.

A régiós jelenlét és láthatóság növelése

Ezt a kérdést is rendezényspecifikusan érdemes vizsgálni. A társaság által szervezett kulturális események zöme [pl. színházi előadások és könnyűzenei koncertek a Nagyerdei Szabadtéri Színpadon és a Kölcsey Központban, *Bor- és Jazznapok*, *Debreceni Virágkarnevál* eseményei] lassan eléri az adott rendezvényhelyszín befogadóképességének határait, így jelenleg a Debrecenben és annak közvetlen környezetén kívüli megjelenések szinte erőforrás-pocsékolásnak tekinthetők. Ennek ellenére a rendezvények imázsának erősítése érdekében a régió nagyobb városaiban adott esetben óriásplakátok, illetve célzott Facebook-hirdetések által igyekeznek a potenciális közönséget megszólítani. A nagyobb jelenlét elérése tehát csak akkor lehet cél, ha az események gyakoriságát emelik, vagy egy adott programsorozaton belül új elemek hozzáadásával teremtik meg a kínálat növekedését.

A nemzetközi jelenlét erősítése

Az előző kérdésből következik, hogy a nemzetközi jelenlét erősítése jelenleg nem céljuk. A hazai turizmussal kapcsolatos felmérések a belföldi turizmus arányának növekedését jelzik a nemzetközi rovására, így a megjelenésekre fordítható költségkeret hatékony felhasználása érdekében a nemzetközi hirdetéseket mellőzik – egyetlen kivételtől eltekintve: a *Debreceni Virágkarnevál* kapcsán a városhoz való közelsége miatt a Nagyváradon élő potenciális közönséget Facebook-hirdetésben szólítják meg.

Tervek a forprofit szféra bevonására

A társaság rendezvényei közül jó néhány nem jöhetne létre a helyi vagy országos méretű vállalkozások anyagi hozzájárulása nélkül, annak ellenére, hogy a fenntartó önkormányzattól is kapnak működési hozzájárulást, illetve támogatásokban is részesülnek. A reklámszolgáltatási szerződések, illetőleg szponzorációs megállapodások formájában történő együttműködések fenntartása és erősítése érdekében szoros és jó kapcsolatot ápolnak a helyi nagyvállalkozásokkal, amelyek rendszerint virágkocsit indító partnerként vagy szponzorként jelennek meg a *Debreceni Virágkarnevál*on, valamint a *Debrecen Bálja* rendezvény kiemelt támogatójaként. A rendezvényekhez kapcsolódó VIP-fogadásokra is rendre meghívják a vállalkozások vezetőit, továbbá tiszteletjegyek által igyekeznek az eseményeikhez és a társasághoz fűződő lojalitásukat növelni. A debreceni vállalkozások mellett az országosan ismert, adott esetben multinacionális vállalkozások is egyre nagyobb fantáziát látnak a nagyobb volumenű programokon történő megjelenésben. A jövőben az ő érdeklődésüket szeretnék tovább erősíteni, ez pedig a rendezvények programkinálatának gazdagítása, így az általuk potenciálisan megszólított közönség (ebben az esetben a reklámérték) növekedése által lehetséges.

Válaszok a digitalizációval és a virtualizálódással kapcsolatos kihívásokra

Igyekeznek folyamatosan lépést tartani a gyorsan változó igényekkel, az új, rezponzív weboldalaikat is ennek a gondolatnak a szellemében fejlesztik jelenleg: a weboldal az üzenetek könnyebb befogadhatóságát tartja szem előtt [alapvetően fotókkal és rövid szövegekkel operálnak], és segíti az érdeklődőt az online jegyvásárláshoz történő egyszerű eljutásban. Az online jegyvásárlást kiemelten fontosnak tartják: kezelési költség nélkül, kényelmesen válthatja meg belépőjegyét az érdeklődő, ráadásul a vásárlás során megadott elérhetőségein folyamatosan tájékoztatni tudják az adott programot érintő esetleges változásokról, új rendezvényekről, akciókról [magyarán a társaság iránti elköteleződés erősíthető]. A nyomtatott kiadványokat [pl. programajánló füzet] nem tervezik a későbbiekben sem elhagyni, azonban ezeken keresztül igyekeznek a digitális térbe irányítani a közönséget [pl. QR-kódok használatával], hiszen ott olyan tartalmat [pl. mozgókép] is megoszthatnak, amilyenre nyomtatott formában a műfaj sajátosságainál fogva nincs lehetőség. A *Debreceni Virágkarnevál* kapcsán létrehoztak egy mobiltelefonos alkalmazást, amelyet letöltve és a hivatalos programfüzetben a virágkocsikról készített 3D-s illusztrációkat a mobiltelefonok kamerájával beolvastva, a virágkompozíciók – a kiterjesztettvalóság-technológiának köszönhetően – „megelevenedtek”. Mára a *Debreceni Virágkarnevál* egyik kiemelt eseménye lett a 3D mapping épületvetítés, amely a megjelenített tartalom által akár a közönséggel való digitális kommunikáció egyik formájának is tekinthető.

Az intézmény kulturális szerepének, pozíciójának meghatározása

A Kodály Filharmónia Debrecen a város teljes komolyzenei életének összefogását, fejlesztését vállalta. Feladatai közé tartozik, hogy azokat a szinergiákat, amelyeket a Kodály Filharmonikusok és a Kodály Kórus együtt hoznak létre, egyre eredményesebben keltse életre, továbbá hogy a nemzetközileg is elismert együtteseknek még nagyobb teret, ismertséget, elismertséget adjon Magyarország, sőt hogy a Filharmónia a világ zenei életében – nevével, küldetésével, művészetével – továbbvigye a kodályi missziót.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál kulturális szerepe, pozíciója

Az intézmény humán és anyagi erőforrás hiányában nem szervez önállóan fesztivált, azonban felkérés alapján számos fesztivál rendszeres közreműködője, valamint a *Bartók Béla Nemzetközi Kórusverseny és Folklórfesztivál* első számú szakmai partnere. Együttesei a 2018-ban 28. alkalommal megrendezésre kerülő kórusverseny nyitó- és zárókoncertjeinek elmaradhatatlan előadói.

Az intézmény európai/nemzetközi láthatósága, pozíciója, eredményei 2010-től napjainkig

- Kodály Filharmonikusok az elmúlt években turnézott Németországban, Kínában, Franciaországban, Szlovákiában, Lengyelországban, Romániában, és olyan rangos koncerttermekben lépett fel, mint a pekingi National Centre for the Performing Arts vagy a müncheni Philharmonie im Gasteig. A londoni Toccata Classics hanglemezkiadó több CD-felvételét készítette el az együttes, a Ravenna Festivalon történt 2016-os fellépésüknek sikerét pedig 2018-ra újabb jelentős olaszországi felkérés jelzi. A Kodály Kórus Ennio Morricone világhírű zeneszerző-karmesterrel Európa nagy részét bejárta az elmúlt időszakban Dublintól Krakkóig és Londontól Prágáig, 2012-ben pedig egy jelentős operaprodukcióban énekelt Szaúd-Arábiában.
- Mindkét nemzeti kategóriába sorolt együtteshez folyamatosan érkeznek külföldi vendégművészek.
- A debreceni közönség felfokozott érdeklődését igazolja, hogy 2011 óta koncertjei bérletértékesítését több mint 700%-kal növelte a Filharmónia, s hangversenyeikre nem, vagy csak korlátozott számban kaphatók a helyszínen jegyek.
- A jövő hangverseny-látogatóinak zenei nevelése érdekében sikeresen kialakították kapcsolatrendszerüket a helyi és régiós oktatási és nevelési intézményekkel, aminek következtében gyermekek ezreihez jutnak el zenei programjaikkal.

- A Kodály Filharmónia Debrecen partnerei: Múpa, Filharmónia Magyarország, Csokonai Színház. Nemzetközi kapcsolatait az Európa Kulturális Fővárosa címre aspiráló Debrecen projektjeihez igyekszik illeszteni. Ennek szellemében 2017. május 21-én írták alá a Nagyvárad és Debrecen kulturális intézményei közötti együttműködési megállapodást.

Az intézményi működés gyengeségei, anomáliái

A Kodály Filharmonikusok az ország legtöbb kötelező feladattal (hangversenyek + színház) ellátott, ám ehhez képest egyik legkisebb létszámú és legalulfizetettebb nemzeti kategóriájú szimfonikus együttese – aatszólatszámok emiatt a maximalizáltnál magasabbak lehetnek, a debreceni zenekari művészi életpálya jelenleg nem vonzó, a próbajátékokra így alig vagy nem jön jelentkező. A Kodály Kórus létszáma kritikusan alacsony, ami szinte lehetetlenné teszi a nagyobb előadói létszámot igénylő felkérések teljesítését, s idő előtt amortizálja a humán erőforrást. A megfelelő próbatermek és kiszolgálóhelyiségek hiányából (Kocsis Zoltán szavait idézve, a zenekar próbaterme valójában egy „szoba”, amely alkalmatlan a nagyobb létszámigényű művek próbáira) következik a két együttes „szétszakitottsága” a mindennapi működés során. A professzionális koncertterem hiánya miatt a koncertéletet kénytelenek alárendelni a Kölcsey Központban tartott konferenciák érdekeinek.

Az intézményi működés erősségei: versenyelőnyök, sikerek, szellemi potenciál

Adottak a magas színvonalú és további komoly szakmai potenciált rejtő, nemzeti kategóriájú zenei együttesek. Évről évre jelentős mértékben emelkednek a jegyeladási mutatók (hat év alatt nyolcszorosára nőtt az intézmény bérleteseinek száma). A debreceni koncertélet virágzik, a hangversenyek látogatottsága új korszakot mutat. A menedzsment és a zene-művészek bizakodva tekintenek a jövőbe.

Az intézmény víziója arról, hogy 2030-ban hol tart majd

2030-ra Debrecen a tudományos, kutatási, oktatási és IT-szektor fellegvárává válik. Ennek egyenes következménye a megnövekedett kulturális igény, amelyet a város zenei együttesinek megbecsült művészei magas színvonalon szolgáltatnak úgy a 2023-ra megépülő hangversenyteremben, mint az addigra népszerű zenés színházban. A fejlesztések által a Kodály Filharmonikusok az ország egyik legkiemelkedőbb szimfonikus zenekarává és kulturális exportcikkévé válik, a Kodály Kórus hagyományos és progresszív szerepköre tovább fejlődik. Az intézmény jelentős szerepet vállal abban, hogy Debrecen az „élhető városok” körében a lista élén foglaljon helyet.

Konkrét fejlesztési ötletek, lépések

- A 2023-ra megépülő hangversenysterem az egész régió számára vonzóvá teszi az igé-nyes koncertélményt.
- Egy nyári zenés színházi fesztivál (opera, operett, musical) és egy egyházzenei fesztivál létrehozása a városban.
- Zeneakadémiai hangversenybérlet elindítása Budapesten, továbbá regionális hangversenysorozatok megrendezése Debrecen hatókörzetének kiemelt településein.
- A humán erőforrás növelése (mind az irodai dolgozók, mind a zenekari és énekkari művészek tekintetében).
- Infrastrukturális fejlesztések (pl.: hangversenysterem építése, hangszerpark bővítése).
- Regionális kamarazenei koncertsorozat létrehozása Debrecen tágabb értelemben vett vonzaskörzetében, a kistelepüléseken (pl. templomokban).

Nagy láthatóságú, nagy léptékű fejlesztés(ek) leírása

A sokat emlegetett új hangversenysterem megépülése nem csupán a Kodály Filharmónia Debrecen együtteseinek székházaként szolgálna. A fenntarthatóság jegyében olyan új kulturális bázisa lehetne Debrecennek, amely a Kölcsey Központtal párhuzamosan adna teret további kulturális rendezvényeknek, egymást erősítve a kapacitás megosztását illetően.

A Google-generáció megszólítása, bevonása

A komolyzenei koncerten való részvétel kötelezi a közönséget az elektronikus eszközök kikapcsolására, lenémítására. Az élő zene varázsa szokatlan, különleges helyzetet teremthet azon generáció számára, amely születésétől fogva eszközhasználóként él. Éppen ezért a komolyzenét az online világ kikapcsolásával való feltöltődés eszközének látjuk. A hangversenyek előtt és után viszont a Kodály Filharmónia Facebook-oldalai és eseményei nagy hatékonysággal működnek.

Kilépés az intézményi falak közül a közönség irányába

A rövid hangversennyel egybekötött évadzárót évek óta a vendéglátóhelyekkel övezett Hal közben tartják, valamint számos alkalommal léptek fel a város főterén több tízezer ember előtt, például a megújult Kossuth tér avatásakor vagy a virágkarneváli eseményekhez kapcsolódva. Terveik között szerepel az is, hogy különleges, részben alternatív debreceni koncerthelyszíneket, tereket töltsenek meg klasszikus és minőségi populáris zenével.

A régiós jelenlét és láthatóság növelése

A Filharmónia Magyarországgal folyamatos a régiós jelenlétet biztosító együttműködésük, különösen az ifjúsági koncertek tekintetében. Megfelelő feltételek fennállása mellett elképzelhető egy szimfonikus bérletsorozat indítása olyan regionális településeken, amelyek arra alkalmas koncertteremmel rendelkeznek.

A nemzetközi jelenlét erősítése

Továbbra is eleget tesznek az együttesek profiljába tartozó, egyre növekvő intenzitású nemzetközi felkéréseknek. Évadtervezéseik során – a mindenkori anyagi lehetőségektől függően – lehetőséget teremtenek külföldi vendégművészek fellépésére, akik azután erősíthetik a Filharmónia pozitív megítélését a nemzetközi zenei életben.

Tervek a forprofit szféra bevonására

Tao- és egyéb támogatás formájában, valamint forprofit vállalkozások felkéréseire történő fellépésekkel (konferenciákon, marketingkampányokban való részvétel) kívánják bevonni munkájukba a forprofit szféra képviselőit.

Válaszok a digitalizációval és a virtualizálódással kapcsolatos kihívásokra

Koncertjeik hangrögzítése folyamatos, az anyagi lehetőségek függvényében alkalmanként mozgóképfelvétel is készül. Kiemelt hangversenyeiket a koncertek alatt élő kivetítőn lehet nyomon követni, illetve online közvetítésre is volt már példa, valamint dolgoznak egy online rádió létrehozásán is.

MÉLIUSZ JUHÁSZ PÉTER KÖNYVTÁR

Igazgató: Dr. Kovács Béla Lóránt
Az intézmény kulturális céljai, 2018–2030

Az intézmény kulturális szerepének, pozíciójának meghatározása

A Méliusz Juhász Péter Könyvtár a legnagyobb vidéki nyilvános közkönyvtár, amelynek feladata az, hogy a város és a megye lakosai számára biztosítsa az információhoz és a kulturális javakhoz való szabad hozzáférést. Debrecen tizenhét pontján és a megye negyvennégy településén több tízezer felhasználó számára nyújtanak szolgáltatásokat, ezáltal messze a legnagyobb és legtöbb emberhez elérő kulturális intézményhálózatot működtetik a megyében és a városban. Debrecenben ugyanakkor az intézmény súlytalan. A könyvtárat a város kulturális vezetése az elmúlt évtizedekben vegetatív állapotban tartotta: épületei leromlottak, bútorzata elavult, gépesítettsége és szolgáltatásainak köre a világ elitjéhez képest évtizedes lemaradást mutat. Ezzel egy öngerjesztő folyamat indult el, amelyből nagyon nehéz kitörni.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál kulturális szerepe, pozíciója

Az intézmény által szervezett események funkciója az olvasás és az irodalom népszerűsítése. Ezek közül három tartozik a városi nagyrendezvények körébe: a *Debreceni Költészeti Fesztivál*, az *Ünnepi Könyvhét* és a *Debreceni Irodalmi Napok*, amelyek szervezését idén vették át.

Debreceni Költészeti Fesztivál

A *Költészeti Fesztivált* Debrecen városa 2003-ban hívta életre. E vállalkozás célja a magyar költészet jelentős élő alkotóinak, újabb műveinek megismertetése, a költészet és az olvasás népszerűsítése, a város és az írók kapcsolatának erősítése. A rendezvény az évek során valóban városi szintű kulturális eseménnyé nőtte ki magát, melyhez irodalmi programokkal a város számos kulturális intézménye csatlakozott a Déry Múzeumtól a Debreceni Egyetem át a Méliusz-könyvtárig. A fesztivál 2014-től, Szirák Péter kurátorsága mellett megújult: az esemény közművelődési funkciója és fesztiváljellege erősödött.

Ünnepi Könyvhét

A könyv és az olvasás népszerűsítésének legnagyobb méretű és színes palettájú eseménye hazánkban 1929 óta (1957 kivételével) az évről évre megtartott *Ünnepi Könyvhét*. Ez egy olyan alkalom, amikor az olvasás minden szereplője – a könyv írója, illusztrátora, kiadója, terjesztője és olvasója – térben és időben a legközelebb kerülhet egymáshoz. Az ötlet ki-találója, Supka Géza író, újságíró, történész, elkötelezett olvasásnépszerűsítő polihisztor úgy álmodta meg ezt az alkalmat, hogy „ezen a napon egyszer egy évben a könyvírás és a könyvkiadás művészete is kimenjen az utcára, és pedig ingujjban, közvetlen, bohém formá-

ban”. Az általa elképzelt dekoratív könyvvásárt zenei, színházi előadásokkal, kiállításokkal, jelmezes szereplőkkel színesítette. Ezt az elképzelését sok évvel később éppen Debrecenben valósították meg ebben a formában. A város többek között ezért is elkötelezett híve az *Ünnepi Könyvhét* megrendezésének, hagyománya ápolásának. Supka elképzeléséhez hozzátartozott, hogy a könyvvásár elismert személyiségek felvonultatását is megkezdje, írók, színészek, közismert emberek beszédeivel, előadásaival, ezzel is emelve a könyvvásár jelentőségét. Az elképzelés ebben a formában negyvenöt évvel később, 1972-ben valósult meg Debrecenben. Az évek során a szakmai kurátorok, szervezők fokozott figyelmet fordítottak a helyi írók, alkotók közönséggel való megismertetésére is: a könyvtárakban a *Könyvhét* alatt rendszeresen rendeznek bemutató alkalmakat, találkozókat kevésbé ismert vagy kezdő helyi alkotóknak is, továbbá az elmúlt években hagyományosan jelen voltak a fiatal írószervezetek (JAK, FISZ) is, amelyek könyvbemutatókkal, dedikálásokkal irányították a figyelmet a kortárs irodalomra. A Könyvhét 2013-tól – Szirák Péter kurátori elképzelése szerint – részben a könyv, az olvasás ünnepi eseményének gondolatából kiindulva öltött új alakot. A megújult rendezvénysorozat legfontosabb célkitűzése Debrecen változatos kulturális hagyományainak felidézése, az írók és az olvasók személyes találkozásának előtérbe helyezése, a könyves napok igazi fesztivállá alakítása.

Debreceni Irodalmi Napok

A rendezvénysorozat kezdetét hivatalosan 1971-től számítják. 2000-ben Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata a *Debreceni Irodalmi Napok*at a nagyrendezvényei közé emelte. Az önkormányzat megbízásából 2003 óta a Főnix Rendezvényszervező Közhasznú Nonprofit Kft. irányítja ezt az eseményt. A *Debreceni Irodalmi Napok* szervezői a bevált formák megőrzése mellett 2016-ban a programsorozat fesztiváljellegének erősítésére törekedtek. Ennek jegyében az élő irodalom a város számos helyszínén, a társintézményekben is megjelent: a Kölcsey Központ mellett a Debreceni Egyetemen, a Méliusz Juhász Péter Könyvtárban, a nagyerdei Víztoronyban, a Debreceni Irodalom Házában, a MODEM-ben, valamint az iskolákban is, rendhagyó órák, az írókkal való személyes találkozás formájában. A főtéma a siker, az irodalmi alkotók hírnevének, megbecsültségének és boldogulásának vizsgálata – a klasszikusoktól kiindulva a kortárs szerzőkig. A Városi Könyvtár, majd a 2013-as integrációt követően a Méliusz Juhász Péter Könyvtár az elmúlt évek során bekapcsolódott a *Debreceni Irodalmi Napok* rendezvényeibe. Kiállításokkal, író–olvasó találkozók megszervezésével igyekeztek a szervezők megszólítani a széles olvasóközönséget, közelebb hozni egymáshoz az olvasót és az alkotót.

Az intézmény régiós súlya / presztízse / láthatósága

A Méliusz Juhász Péter Könyvtár a közgyűjteményi rendszeren belül jól meghatározható pozíciót tölt be: megyei hatókörű városi könyvtár. Ez azt jelenti, hogy jelentőségét tekintve közvetlenül a nemzeti könyvtár alatt foglal helyet, a megye valamennyi településén szervezi vagy felügyeli a könyvtári ellátást. A Méliusz a nyilvános közkönyvtárak közül az országban a második, a régióban a legnagyobb intézmény. Az összes, Debrecen fenntartásában lévő kulturális intézmény közül messze ennek a legnagyobb a régiós súlya, állami feladatai és törvényi kötelezettségei miatt. Közvetlen és rendszeres kapcsolata van több tízezer emberrel, évente több mint félmilliószor keresik fel, több milliárd forint értékű dokumentumot és információt szolgáltat olvasóinak, presztízse azonban alig van, munkájának természetéből fakadóan szinte láthatatlan.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál régiós súlya / presztízse / láthatósága

Irodalmi nagyrendezvényeinek jelentősége lokális, az *Ünnepi Könyvhété* regionális. Az események láthatósága többletforrások bevonásával javítható.

Az intézmény európai/nemzetközi láthatósága, pozíciója, eredményei 2010-től napjainkig

A Méliusz Juhász Péter Könyvtár 2013-ban jött létre jogelődjeiből, megyei hatókörű városi könyvtárként: nemzetközi kapcsolatai gyűjtőkörének megfelelően a jelenlegi és a történeti Hajdú-Bihar megye területére terjednek ki, amelynek szerencsére csak kis része kerül el határainkon túl [Partium, Várad, Nagyszalonta]. A könyvtári rendszer természetének megfelelően nemzetközi projektekben és együttműködésekben a könyvtárak és könyvtárosok szakmai szervezetein és a nemzeti könyvtárakon keresztül vesz részt. Értelmszerűen nincs – és nem is lehet – európai és nemzetközi pozíciója, láthatósága vagy eredménye.

Az intézményi működés gyengeségei, anomáliái

Az intézmény működésében jelentkező legnagyobb anomáliát az önálló gazdálkodás megvonása jelenti, amely 2017 szeptemberétől nehezíti meg a könyvtár munkáját. Rendszerszintű problémát jelent továbbá a közgyűjteményekre jellemző feladatokkal nehezen összeegyeztethető nagyszámú projekt, amelyek általában a különféle pályázatokkal van összefüggésben. A közgyűjteményekre a hosszú távú, kiszámítható tervezés és feladatmegoldás jellemző, amelybe a rövid, illetve középtávú projektek gépesítési, szervezeti átalakítással kapcsolatos vagy modernizációs feladatok formájában illeszkednek. Az elmúlt időszakokban azonban a könyvtár profiljától idegen projektek olyan nagy számban jelentek meg, hogy az már a könyvtár törvényes feladatait veszélyezteti, hiszen elvonják szűkös emberi erőforrásait.

Az intézményi működés erősségei: versenyelőnyök, sikerek, szellemi potenciál

A Méliusz Juhász Péter Könyvtár működésének két olyan erőssége van, amelyek információszolgáltató és kulturális intézményként is hatalmas potenciált hordoznak magukban: az első a magas fokú gépesítettség, a második a hálózatiság. Az intézmény az elmúlt években elkezdte ledolgozni informatikai rendszereiben mutatkozó hátrányát a nemzetközi szakmai átlaghoz képest, és az átgondolt fejlesztések mára lehetővé teszik, hogy bizonyos innovációk segítségével akár egyes területeken a nemzetközi élvonalba kerülhessen (például a nyílt adatplatformok használatában vagy a különféle közgyűjteményekből származó adatok integrált kezelésében). Másik versenyelőnye a kiterjedt hálózata, amely ugyan 2013-ig folyamatosan erodálódott, de mostanra ismét fejlődni kezdett, és keresztül-kasul szövi Debrecent. A kis közösségekhez ezeken keresztül képes eljutni a könyvtár, és mint a hajszalerekkel: be tudja kapcsolni őket a város kulturális vérkeringésébe. A jól képzett szakembergárda és a hatékony menedzsment is nagy versenyelőnyt jelenthet.

Az intézmény víziója arról, hogy 2030-ban hol tart majd

A könyvtár 2030-ra kettős funkciójú intézménnyé alakul. Egyrészt kis közösségek találkozó- és magányos olvasók búvóhelye lesz, amit áthat majd a könyvtárosok személyessége. Másrészt magasan gépesített és automatizált információszolgáltató központtá válik, amelyik ugyan főleg helyben szolgáltat hagyományos dokumentumokat – amelyek értéke anyagiságuk miatt megnő –, de egyre inkább meghatározóvá válnak benne a távhasználati formák. A könyvtár így virtuális térré is változik, amelyet különféle platformokról lehet igénybe venni. Mindezek felértékelik a könyvtárat, főleg szociális funkciói és jól mérhető információvagya miatt.

Konkrét fejlesztési ötletek, lépések

- A hálózat területi fejlesztése, amely követi a változó városszerkezetet, így bizonyos helyeken megszünteti a kapacitásfelesleget, míg máshol lefedi a könyvtári fehér foltokat. Mindez nem igényel jelentős forrástöbbletet, a személyi állomány növelését vagy radikális átszervezéseket.
- Könyvtári makerspace-ek és fab labek telepítése.
- Olvasótervek, olvasói zöldteraszok és zöldkönyvtárak létrehozatala.
- Mozdó és konténerkönyvtárak felszerelése, amelyek támogatni tudnak különféle városi rendezvényeket, vagy kis közösségekhez tudnak eljutni.
- A könyvtári terek megújítása. A könyvtári dizájn radikális újragondolása, különösen az elhanyagolt vagy kicsi könyvtárakban.
- Integrált közgyűjteményi rendszer kiépítése, amely alapja lehet egy nyílt városi adatplatformnak.
- A könyvtári gépesítési folyamatok felgyorsítása, különösen a raktározási és az önkölcsönzési rendszerek területén [RFID].
- A helytörténeti gyűjtemény digitalizálása és a helytörténeti szolgáltatások platformfüggetlen kialakítása.
- Az e-bookok kölcsönzésének bevezetése, a könyvtári adatbázisok számának növelése és ingyenes hozzáférhetővé tétele.
- Könyvtári chatszolgáltatások kialakítása.
- A könyvtárba való beiratkozás ingyenessé tétele azért, hogy mindenki számára elérhetővé váljon a kultúrához és információhoz való hozzáférés.

Nagy láthatóságú, nagy léptékű fejlesztés(ek) leírása

Nem kívánnak nagy léptékű fejlesztéseket kezdeményezni.

A Google-generáció megszólítása, bevonása

Tapasztalataik szerint a Google-generáció szeret játszani és olvasni. Éppen ezért könyvtáraikban társas- és szerepjátékos köröket hoznak létre, illetve kvízeket szerveznek. Szerencsére ennek a korosztálynak is megvannak a generációs könyvei, amelyek lehetővé teszik, hogy író–olvasó találkozókra és tematikus foglalkozásokra keresztül megszólítsák őket. A virtuális térben a különféle távhasználati formák, például a chatszolgáltatások hoztak a nemzetközi szakirodalom szerint sikereket, éppen ezért az intézmény is be kívánja ezeket vezetni. A legnagyobb áttörést ugyanakkor a nyílt adatplatformoktól és információmegosztó rendszereiktől várják.

Kilépés az intézmény falai közül a közönség irányába

A városi jelenlétüket a „Közel az olvasóhoz” című programjuknak megfelelően kívánják növelni, amely kis helyi közösségek segítségével [templomok, egyesületek] nyújt könyvtári szolgáltatásokat olyan helyeken, ahol különben nem tudnának megjeleníteni – elszigetelt vagy szegregált jellegű városrészekben [Nagysándor-telep, Tégláskert, Nagymacs] vagy a várost övező tanyavilágban [Haláp]. Mozgókönyvtári szolgáltatásokkal is az utcán kívánnak megjeleníteni, például konténerkönyvtárral. A könyvtári marketing európai formáira ugyanakkor források hiányában nem látnak lehetőséget. Az online kommunikáció korábban már említett elemein kívül működő mobiltelefonos alkalmazásait kívánják továbbfejleszteni.

A régiós jelenlét és láthatóság növelése

Hatókörüket az ágazati jogszabályok egyértelműen meghatározzák, így nem áll sem módjukban, sem szándékukban a régiós jelenlétüket vagy a láthatóságukat növelni. A régióban két további megyei hatókörű városi könyvtár működik [Szolnok, Nyíregyháza], és nem kívánják a területükön zavarni azok tevékenységét.

A nemzetközi jelenlét erősítése

Nem szándékoznak a nemzeti könyvtárainktól hatásköröket elvonni.

Tervek a forprofit szféra bevonására

A nyilvános könyvtári szolgáltatások biztosítása minden önkormányzat kötelező feladata. A megyei hatókörű városi könyvtárak ezt a megyei jogú városok és a kistérségek esetében is részben állami, részben pedig önkormányzati forrásokból kötelesek megoldani. Az intézmény életébe éppen ezért nem áll szándékukban bevonni a forprofit szférát, kizárólag szolgáltatásokat szeretnének számukra biztosítani. Természetesen felajánlásokat és önkénteseket szívesen fogadnak.

Válaszok a digitalizációval és a virtualizálódással kapcsolatos kihívásokra

A digitalizáció és a virtualizáció kihívásaira kétféle értelemben is válaszolni kívánnak. Egyrészt jelenleg is ők Debrecen digitalizációs központja a MaNDA programban, digitalizációs műhelyeket alakítottak ki, és a nemzeti digitalizációs tervben meghatározott szerepüknek megfelelően helytörténeti gyűjteményüket elektronizálják. A programjukat egy integrált közgyűjteményi rendszer, majd egy nyílt adatplatform alapjává szeretnék tenni. Fokozatosan egyre több távszolgáltatást fejlesztenek, és igyekeznek ezeket platformfüggetlenné alakítani. Másrészt számolni kívánnak a digitalizációra és a virtualizációra adott társadalmi válaszokkal is, amelyek a hagyományos könyvtári dokumentumok és a kézműves hagyományok felértékelődésével járnak. Ezeket használják ki azok a nemzetközi trendek, amelyek a könyvtárakban makerspace-eket és fab labeket hoznak létre.

MODEM KFT.

Ügyvezető: Koroknai Edit
Az intézmény kulturális céljai, 2018–2030

Az intézmény kulturális szerepének, pozíciójának meghatározása

A MODEM Kft. olyan, progresszív szemléletű innovatív társaság, amely folyamatosan képes újabb és újabb ötletekkel előállni, a város életét megreformáló kezdeményezéseket indítani, művészeti-kulturális célokért rendkívüli erőfeszítéseket vállalni. Képes a debreceni kulturális intézmények között remek összefogásokat kezdeményezni, regionális hatókörű eseményeket szervezni, tereket megújítani és megtölteni – tartalommal és érdeklődőkkel egyaránt. Az előző két év mélyrepülése után 2017-től a MODEM Kft. erőre kapott, és remélhetőleg folyamatosan erősödik, kulcsszerepet vállalva a debreceni kulturális színtéren és a hosszú távú kulturális stratégiában is. A MODEM Kft. működteti az ország egyik legjelentősebb kortárs kiállítóhelyét, a MODEM Modern és Kortárs Művészeti Központot, továbbá a b24 Galériát, a Sesztina Galériát, a Debreceni Nemzetközi Művésztelepet, és vezet számos kisebb kortárs művészeti, elsősorban képzőművészeti projektet.

Olyan helyeket és tereket tud megtölteni, amelyekről korábban alig hallottak, vagy amelyek alig hallottak magukról. Munkatársai kiemelten fontosnak tartják a nemzetközi művészeti vérkeringés részévé válása mellett a helyi közösségek figyelmét és figyelembevételét, Debrecen köztereinek „felpezsdítését”, a trendi dolgok bevezetését, új, szokatlan kezdeményezések indítását.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál kulturális szerepe, pozíciója

A *Múzeumok Éjszakája*, a 2017-ben indított első debreceni utcafesztivál, a MODEM-születésnap, a szabadtéri filmfesztivál révén sok ezer embert mozditanak a kultúra, elsősorban a kortárs művészetek és művészek irányába, azok eszközeivel. Hagyományteremtő szándékkal rendezték meg ebben az évben az I. PAD [*Picnic and Art Debrecen*] utcafesztivált – az országban egyedülálló módon a *Múzeumok Éjszakáját* háromnapos művészeti utcafesztivállal vezették fel. Ennek köszönhetően Debrecenben nagyon erős kezdésnek számított a nyárindító: a háromnapos fesztivál mintegy zárása, tetőpontja a *Múzeumok Éjszakája*, a MODEM Kft. által bevezetett ún. kulturális tengely két pontja között. Az így összesen négy napossá duzzasztott kortárs művészeti eseménysor az év egyik legjelentősebb művészeti programja volt a városban. A másik ilyen kiemelt program a MODEM születésnapja – minden év szeptemberében nagyon különleges, valamilyen narrativa vagy rendkívüli tematika mentén felépített, európai szintű programmal készülnek erre a napra.

Az intézmény régiós súlya / presztízse / láthatósága

A MODEM Kft. ideális esetben ebből a szempontból háttérszervezet, valójában az általuk működtetett intézmények és programok súlya a releváns, elsősorban pedig a fenti nagyrendezvényeken túl vagy inkább mindenek előtt: a MODEM. A vizuális kultúra terén jelenleg a MODEM az egyetlen olyan intézmény – művészeti központ – a kelet-európai régióban, amely képes maga köré gyűjteni, a városba vonzani a legkiválóbb képzőművészeket, a társművészetek legnevesebb képviselőit, s ezzel a nagyközönséget is. A b24 Galéria feladata ugyanakkor deklaráltan is a helyi művészeti élet és szereplőinek felkarolása, a tehetséggondozás, projektjein keresztül a kreatív tudás és az értékközpontúság hangsúlyozása, ifjúsági-művészeti-közösségi terek kialakítása, a fiatalok világképéhez igazodó, korosztály-specifikus alternatív művészeti programok létrehozása. A debreceni képzőművészek bemutatása, magas színvonalú képviselete elsősorban magát a debreceni képzőművészeti teret erősíti.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál régiós súlya / presztízse / láthatósága

Debrecen határ menti és nagyvárosi léte regionális és interregionális vezetői szerepkörre predesztinálja. Ugyanakkor a város mérete, lakosságának száma sok mindenben nem felel meg a klasszikus „interregionális centrum” szerep követelményeinek. Egyes művészetszociológusok tézisei szerint minimum 400 ezer fő a csúcsgalériák megélhetésének kritériuma [de vannak, akik félmillióra is teszik ezt a számot]. Épp ezért kiemelten fontosak a rendezvények; a debrecenieket és az ország más területén élőket, a budapestieket és a határokon túliakat jelenleg elsősorban a programokkal tudják megszólítani. A MODEM kínálata újra olyan színvonalat képvisel, amelynek köszönhetően a rendezvényeire ismét nagy számban utaznak Debrecenbe már a fővárosból is az érdeklődők, és sikerül elérni a magas színvonalú események, azok szervezése és kommunikációja révén, hogy a programok lassan telt házasak. A kiállítások napi látogatószáma tekintetében sokkal nagyobb a kihívás: a kortárs képzőművészettel önmagában roppant nehéz elérni az ingerküszöböt.

Az intézmény európai/nemzetközi láthatósága, pozíciója, eredményei 2010-től napjainkig

A 2016-os évben összesen tizenegy kiállítást, négy kamarakiállítást és egy, a 2015-ös évről áthúzódó, a teljes épületet felölelő tárlatot láthatott a közönség a művészeti központban.

- *Teherhordó vonalak – teherhordó felületek.* Polónyi István munkássága
- *A szabadság szigete*
Válogatás a Ferenczy Múzeumi Centrum gyűjteményéből
- *Art deco a pusztán.* Sajó István [1896–1961] és műve
- *Tartószerkezetek művészete*
- *GÉM/GAMEKapocs.* Művek az Antal–Lusztig-gyűjteményből képzőművészeti, irodalmi, zenei párhuzamokkal
- *Kiterjesztett valóság.* Természetművészet
- *Imprinting / Bevésődés.* 10 éves a Debreceni Nemzetközi Művésztelep
- *Korniss Péter: Betlehemesek*
- *Várnai Gyula-kiállítás*
- *Katyn – Tömeggyilkosság, politika, erkölcs*

- *Konverzió – régi és új az észti építészetben*
- *Kortárs dán építészeti kiállítás*
- *Ezüst Négyszög.* A Nemzetközi Festészeti Triennálé anyaga
- *Ludwig Mies van der Rohe: Villa Tugendhat*
- *Jézus élete*
- *Reformáció 500 – Szalay Lajos Bibliája*
- *My Budapest*

2010-ben és a következő két-három évben még olyan nemzetközi tárlatokkal töltötték meg a MODEM-et, melyek révén a művészeti központ valóban felkerülhetett arra a „térképre”, amelyet a 2006-os indulásnál célul tűztek ki. Azokban az években sok tízezer látogatóval számolhatott az intézmény, ilyen volt például Reigl Judit nagy visszhangot keltő kiállítása, *A létezés ritmusa*, az *Alkony* című tárlat, de még inkább az ezt megelőző időszak olyan, nemzetközi viszonylatban is jelentős anyagai, mint a tematikus, a tengerentúli munkákat is felsorakoztató *Messiások* (a maga 85 ezer látogatójával 2009-ből) vagy épp a Van Gogh követőit bemutató összeállítás 2008-ból. Jelenleg az infrastruktúra elavult, a klimalizáló-párásító rendszer alkalmatlansága miatt a művészeti központ egyelőre nem vállalkozhat ilyen léptékű, nemzetközileg is kiemelkedő anyagok bemutatására. A MODEM Kft. nemzetközi láthatósága és pozíciója abból a szempontból értelmezhető, hogy miként tudja majd a jövőben a MODEM-et az első tíz évhez hasonló formában működtetni – addig elsősorban a helyi és az országos láthatóság és pozíció erősítése a cél.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál európai/nemzetközi láthatósága, pozíciója, eredményei 2010-től napjainkig

Jelenleg elsősorban országos hatókörű programok szervezését tűzték ki célul a MODEM Kft.-vel, mint például a *Múzeumok Éjszakája*, az utcafesztivál, egyes országos konferenciák (mint 2017. november 4-én a dizájnkonferencia), a MODEM-születésnap vagy olyan, rendhagyó kerekasztal-beszélgetések, mint a műgyűjtésről és szenvedélyről, a kritika kritikájáról szóló alkalmak vagy épp a női szerepek a képzőművészetben tematikáját körüljáró program. A céljuk azonban a jövőre nézve a következő: átjárható terek, virtuális hidak, kulturális gyalogostengely, festők, grafikusok az utcákon, szabadtéri belvárosi színpad, nyilvános színházi és zenekari próbák a főtéren, virtuális kiállításépítés, közösségi szinterek, nyitott klubok, art hotel és művészlakások, városi műtárgyraktár, művésztelepek, utcaszobrok, kültéri installációk, megfestett tűzfalak és panelek, performanszok, felolvasások, nemzetközi képző- és iparművészeti vásárok, dizájn fesztivál, street art, új művészetpedagógia, tanórák a kiállítóterekben, felsőfokú művészeti képzés, nemzetközi művészeti kapcsolatok és kapcsolódások. Ha ezeket sikerül megvalósítani, akkor elmondható, hogy valóban bekerült Debrecen a képzőművészet és a kortárs művészet nemzetközi vérkeringésébe.

Az intézményi működés gyengeségei, anomáliái

A legnagyobb anomália a kft.-re osztott vagy saját maga által generált feladatok mennyisége és a munkatársi létszám között áll fenn: az elmúlt évben olyan mennyiségű pluszfeladat került a társasághoz, amelyet a jelenlegi – egyébként bővült – csapattal is nagyon nehéz kivitelezni. A kollégák jelentős része túlterhelt, a vezetésből hiányzik az adminisztratív rész, több munkatárs egy személyben két-három, akár négy szerepkört is betölt, ami sok veszélyt

rejt magában a kiégéstől a hibázásig. Ugyanakkor irodával, eszközökkel már a mostani lét-számot is nehezen, sokszor kényszermegoldásokkal [pl. nem megfelelő helyiségben, konyhá-ban működő iroda, koedukált öltöző stb.] tudják kiszolgálni. Nagyon hiányzik a rendszerből a teremőri hálózat, a mintegy 4000 m²-es MODEM-egységet mindössze egyetlen főállású teremőr és 2 pénztáros „felügyeli”, kiegészítve 4 közfoglalkoztatottal. Folyamatosan küzd az intézmény a teremőrihiánnyal, a programok szervezését, a nyitvatartást, az időpontokat erősen befolyásolja, hogy miként tudják, meg tudják-e épp oldani a teremőr–ruhatáros–pénztáros kérdését.

A korábbi évtizedben a MODEM állománya – a csúcsidőben – 32 fő volt, s mindannyian a művészeti központban látták el a feladatukat. A 2017-es átszervezésnek köszönhetően 2018-ra a MODEM Kft. létszáma eléri a 25,5 főt, de azóta a kft.-hez került a b24 Galéria, a Sesztina Galéria, az Ady park, az utcafesztivál és számos más projekt. Jelenleg nem kihívás, hanem az egyes feladatok esetében nemes küzdelem a megvalósítás, a kft. saját magától saját maga által elvárt színvonal biztosítása mellett.

Az intézményi működés erősségei: versenyelőnyök, sikerek, szellemi potenciál

A MODEM Kft. rugalmas, kiváló munkatársakkal bíró nonprofit szervezet, amely azonnal képes reagálni a város és a közönség igényeire, a kor elvárásaira. Jelen szervezeti forma tökéletesen alkalmas azon feladatok ellátására, amelyeket rájuk bízunk, vagy amelyeket maguk generálnak maguknak – a külföldi kiállításszervezéstől az utcai rendezvényeken át egészen a hagyományos, nagyon összetett munkát és szervezést igénylő nagyrendezvényekig, az egyedi, progresszív ötletektől a kisebb léptékű, intimebb tereket vagy közeget igénylő programokig. Ez a szervezeti forma mindenben megfelel azoknak az elvárásoknak, amelyeket a város vezetése támaszt velük szemben, illetve amelyeket ők támasztanak önmagukkal szemben, és olyan szellemi potenciállal, emellett pedig működési-gazdasági fegyelemmel is bírnak, ami külön értéknek számít. Mindezekén túl a város kulturális intézményei, azok vezetői részéről is erős támogató szándék irányul a MODEM Kft. felé – mindez olyan integratív szerep betöltésére is predesztinálja a kft.-t, amilyenre ritkán van példa más városokban.

Az intézmény víziója arról, hogy 2030-ban hol tart majd

A MODEM Kft. a debreceni képzőművészeti élet mérték- és értékteremtő „motorja” lehet a következő évek, évtizedek során. Elsősorban azonban az számít, hogy mivé formálható Debrecen, és ebben milyen szerepük lehet nekik a háttérben. Olyan várossá szeretnék formálni Debrecen, ahonnan nem mennek el a fiatal tehetségek, és ahová visszajönnek a tehetséges fiatalok, ahol a köztereken pezsgő művészeti élet zajlik, ahol az utcákon lehet festeni, színdarabot próbálni, zenélni, táncolni. Ahol megfér a téren a portrét rajzoló grafikus, a kortárs táncos, a nyilvános könyvszekrény, a kulturális eseményeket hirdető óriásplakát, ahová az egyetemisták készítenek utcabútorokat, ahol a kisiskolások művelik a belvárosban a közösségi kerteket, s a középiskolásoknak a köztereken vagy kiállítóhelyeken órát tartanak a pedagógusok. Ebben szeretne a MODEM Kft. – mások mellett – iránymutató és vezető szerepet vállalni, betölteni 2030-ig és utána is.

Konkrét fejlesztési ötletek, lépések

- **Street art, tűzfalak:** Az egyik legnagyobb, művészeti célra használható, óriási tűzfal a b24 Galéria udvarán található. Amennyiben sikerülne a tulajdonosokkal megegyezni, egy igen komoly, nemzetközi érdeklődésre is számot tartó művészeti akció keretében – a tervek szerint akár az augusztusi karneváli hétre, a b24 filmfesztiváljára időzítve – megvalósítható lenne, hogy ezen a tűzfalon a világ legnevesebb street artosa(i) dolgozzon-dolgozzanak. Az így elkészülő munka – a városszövetbe illeszkedve – olyan látványossággként szolgálna az akció után is, amit (különösen, ha több helyen is fel tudna mutatni hasonlót a város) a turisták is szívesen felkeresnének.
- **Szabad Tér Galéria:** Olyan kiállítási felületek (óriásplakát méretű képek, többnyire egyszerű eszközökkel, plakátjelleggel, kommunikációs attitűddel) létrehozását jelenti ez a városban, amelyek a járókelők számára közterületen „folyamatosan hozzáférhetők”, azaz beépülnek a városképbe. A MODEM vezető kurátorának régi terve ennek megvalósítása; javasolt helyszínek: a MODEM-mel szemben lévő tűzfal a Fűvészkert utcánál, belvárosi felületek az új körutak mentén, lakótelepek (Tócsókert, Újkert), a b24 Galéria udvarán lévő fentebb említett tűzfal stb.
- **Lakótelepek és művészet:** Legalább ennyire égető probléma a lakótelepek élhetőbbé tétele – ugyancsak számos nagyvárosban elindult már az a program, amelynek keretében hatalmas panelfelületeket használnak „vászonként”, vagyis festik meg többnyire fiatal művészek, izgalmassá, hangulatossá és egyedivé változtatva így az egyhangú betonrengeteget. Debrecenben rengeteg felület áll erre rendelkezésre, csak a városvezetői akarat és némi anyagi forrás szükséges ahhoz, hogy ezeket megfelelően ki is használják.
- **Városi kortárs képzőművészeti gyűjtemény létrehozása:** A város, a MODEM Kft. és a Debreceni Nemzetközi Művésztelep is rendelkezik gyűjteménnyel, ugyanakkor ezek sorsa, a művek jogviszonya, állapotfelmérése, sok esetben tárolása vagy biztosítása is problémás. Egy komoly, kutatómunkával és tudatos gyűjtéssel alakított kortárs debreceni gyűjtemény létrehozása, alakítása jelentős szakmai alapot és biztonságot is adna a helyi képzőművészeti életben (lásd Szentendre, ahol mára több mint 10 ezer darabosra duzzadt az egykor a Ferenczyek által alapított gyűjtemény).
- **Művészeti képzés:** Noha az esélyei ismertek, mégis megkerülhetetlen a jövőről beszélni a felsőfokú művészeti képzés hiánya miatti óriási űr a városban. A művészeti kar létrehozásával a meglévő műszaki kar, a zeneművészeti intézet és egy vizuális intézet együttese biztosíthatná az erre nyitott fiatalok városban maradását, a tehetségesebbek számára az egyetemi oktatásba, valamint a helyi középfokú képzésbe való bekerülést.
- **Műtárgyraktár:** Megoldást jelentene a város és a MODEM Kft. problémájára a b24 Galéria alatt található szórakozóhely kortárs művészeti helyszínné vagy műtárgyraktárrá alakítása – előbbi esetén a b24 udvara kaphatna egy olyan újabb színteret, amely nyitott, mégis intim helyként szolgálna a fiatal és középgenerációs értelmiségiek számára, művészeti programokkal, rossz idő esetén mintegy meghosszabbítva vagy helyettesítve az egyre inkább kedvelt és belakott udvart. Műtárgyraktárként hasznosítva a helyet pedig a b24 Galéria hátsó, jelenleg (túlzsúfolt) raktárnak használt két helyisége alakulhatna át kis kiállítóterré, bővítve a b24 lehetőségeit.
- **Művészeti nyitott tér:** A b24 Galériánál lehetne megvalósítani azt az underground helyet, amelyre a fiataloknak és a középgenerációnak is nagy igénye van, minden adott ebben a – most még nem komplexumként működő – komplexumban: kortárs galéria

a fiataloknak, a tehetséges közepgenerációnak; komoly műtárgyraktár, klubhelyiség; de kialakítható lenne egy art hotel [art motel] is – rezidensprogram keretében itt szállhatnának meg hazai és nemzetközi neves művészek egy–három hónapos alkotói periódusokra, itt működhetne egy igazi art kávézó, a belső udvar pedig családi programokra, művészetpedagógiai alkalmakra, iskolások fogadására, rendhagyó tanórákra, valamint igazi, klasszikus művésztelepi alkotómunkára is tökéletesen alkalmas. Minden egy helyen lenne ahhoz, hogy létrejöjjön egy különleges művészeti placc [komplexum] a kulturális tengely egyik végpontján.

- **Lakás- és rezidensprogram:** A felsőoktatás hiánya mellett a másik égető problémát a rezidensprogram és a műteremlakások hiánya jelenti. Egy állandó művésztelep és egy komoly rezidensprogram, amely egyedülálló lenne a régióban, rengeteget tenne a város művészeti életének fellendítéséért – a belvárosban a Batthyány utcai komplexum kiválóan alkalmas lenne egy ilyen gyűjtőpont és artplacc kialakítására [jó példa erre Szentendre].
- **Kereskedelem:** Érdemes lenne kereskedői céllal is bemutatni művészeket, kortárs alkotásokat debrecenieként vagy debrecenieknek. A MODEM egykori, jelenleg üresen álló shopja alkalmas lenne arra, hogy mindenki számára nyitott és látható módon bemutasson és vásárlásra is kínáljon színvonalas debreceni műalkotásokat – jelenleg a városban egyetlen kortárs kereskedelmi galéria működik. A MODEM Kft. és a MODEM iránymutató munkája révén el lehetne érni, hogy a gazdasági szféra résztvevői számára is trendi dolognak számítson a kortárs művek megvásárlása.

Nagy láthatóságú, nagy léptékű fejlesztés(ek) leírása

Kulturális tengely: A korábban sokat emlegetett múzeumi negyed helyett – ami erősen lokalizálná az amúgy is lokalizált közönséget – egy izgalmas kulturális tengelyt kellene kialakítani a MODEM, valamint a Batthyány utca között. Debrecen első sétálóutcája szerkezetileg kiváló adottságokkal, udvarokkal bír, vétek nem kihasználni ezeket az adottságokat. Ahhoz, hogy ne csak egy helyszín vagy esemény miatt, hanem önmagáért Debrecenért, az itteni, sajátos hangulatért jöjjenek turisták, akár több napra is, elengedhetetlen, hogy a köztereket megtöltsék élettel: ennek meghatározó eleme lehetne egy aktív, akár interaktív, rendhagyó, kulturális attrakcióktól, művészekről és művészeti projektektől zsúfolt új, mintegy képzeletbeli tengely a MODEM és a b24 Galéria, illetve az ez utóbbi köré szervezendő, fent említett Művészeti nyitott tér között.

Ady park, belvárosi színpad: A pezsgő kulturális élet további elengedhetetlen eleme egy olyan, belvárosi tér kialakítása, ahol megfér egymás mellett a spontán szerveződő utcazenei produkció, a szabadtéri színházi előadás vagy épp egy könyvszekrény. Az Ady park tökéletes helyszín ehhez: a tér adottságai és a környező épületek gyakorlatilag adják a funkciót – nem is képzelhető el itt más: egy fiatalos, színes térbútorokkal tarkított, állandóan mozgásban lévő és alakítható nézőtér, valamint egy körülbelül 25 m²-es színpad. A kulcs persze itt is a programozás: amennyiben építészetiileg, a tájtervezés, a városkép és a vizuális megjelenés szempontjából rendben lenne a változtatás, az új [noha magától értetődő] funkció létjogosultságát az adná meg, ha kellően színvonalasan, irányítva, de a különböző kezdeményezéseknek mégis szabad teret adva programoznák a teret és a színpadot, ahol szabadon gyakorolhatnának például az Ady-gimnázium diákjai, szervezhetnének ide kortárs művészeti és táncelőadásokat, felolvasóesteket, kisebb koncerteket, felléphetnének időnként a Csokonai Színház színészei – ezekkel a programokkal is minél szélesebb rétegek számára elérhetővé téve a kultúrát. Mindehhez nagyon színvonalas, profi

szervezésnek és kommunikációs munkának kell párosulnia – 2018-tól a MODEM Kft. mint az ötlet gazdája a megvalósítás és a működtetés terén is komoly szerepet vállal ebben, de a háttérben maradván (hiszen maga a program a lényeg, nem a szervező).

Merőleges tengely: Az Ady park a korábban már emlegetett kulturális tengely mentén is kulcsszerepet tölthetne be. A park és a Dósa nádor tér összenyitása révén olyan, az előzőre merőleges, ám legalább annyira jól kihasználható művészeti tengely valósulhatna meg, amelyik a kivitelezés terén akár meg is előzhetné a Baltazár teret a Batthyány utca végével összekötő másikat. Az összenyitás révén az Ady parktól egyenes út vezetne a Hal közbe és a Sesztina Galériához – ez utóbbiban a jelenleginél ugyancsak jóval több potenciál rejlik. Szakmai alapokra helyezve ennek a működését, itt is kialakítható lenne egy kis, intim művészeti tér, olyan törzsközönségre építve, amelynek a tagjai rendszeres kiállításlátogatók a város más pontjain is. Az Ady park – Sesztina Galéria, illetve a MODEM-b24 és Batthyány utcai Művészeti nyitott tér közötti két tengely olyan aktív művészeti, kulturális élettel teli gyalogosvonal lehetne, amelyek révén valóban kialakulhatna az, ami a nagy nyugati városokban már működik.

MODEM Modern és Kortárs Művészeti Központ: Eddigi működése során kiemelkedő fontosságú szereplőjévé vált a hazai művészeti szcénának, sőt nemzetközi szinten is jegyzett művészeti központként feltette Debrecen egy tágabban értelmezett képzőművészeti térképre. Ami debreceni nézőpontból talán ennél is fontosabb: betöltötte azt az űrt, amit a város kulturális életében egy színvonalas, dinamikusan működő kortárs képzőművészeti galéria addigi hiánya jelentett. A mind koncepcionális, mind installálási szempontból magas szakmai színvonalon megrendezett kiállítások teljesen új minőséget hoztak a város művészeti életébe, amit a hozzájuk kapcsolódó kísérőrendezvények és projektek sokszínűsége még szerteágazóbbá és meghatározóbbá tett. Mindaddig azonban, amíg a klimatizáló- és párosítórendszer alkalmatlan olyan nagy volumenű, nemzetközi tárlatok rendezésére, amelyek komoly érdeklődésre tarthatnak számot, felelős vezető nem vállalja magára az erre érzékeny, szakszerű installálási módot igénylő művek kölcsönzését és kiállítását. Előzetes becslések szerint – de maga a hivatalos szakmai technikai felmérés is kb. 4 millió forint költséget jelentene – nagyjából 150–200 millió forintos fejlesztésre lenne szükség mindehhez.

PAD – Picnic and Art Debrecen: a 2017-ben hagyományteremtő szándékkal indított, de leginkább kísérleti (vagy nulladik) alkalomnak tekinthető első debreceni utcafesztivál messze felülmúlta a várakozásokat. Erre alapozva azt gondolják, a 2017-es szerény [2 millió forintos] költségvetéssel megvalósított háromnapos fesztiválra mindenképpen érdemes lenne többet áldoznia a városnak, hiszen országosan is kivételes a kezdeményezés, amellyel mintegy nyárindítóként vág neki Debrecen a *Múzeumok Éjszakájának*. A PAD egyelőre ugyan felvezető eseménye ennek, de biztosak benne, hogy két-három éven belül túlnőheti a *Múzeumok Éjszakáját*, és elérhetnék, hogy egy jelentős négynapos összművészeti eseménnyel országosan is Debrecenben nyissák meg a nyarat. Csupán városvezetői szándék kérdése, hogy milyen források jutnak majd erre – ennek függvénye, hogy mit lehet kihozni ebből a rendezvényből.

A Google-generáció megszólítása, bevonása

Olyan várossá szeretnék formálni Debrecen, amely mindenki számára elérhető: valós kapcsolódásokkal, virtuális lehetőségekkel, új dimenziókat nyitva. A város különböző, kulturális és turisztikai szempontból érdekes terein keresztül bárki virtuálisan bejárhatná Debrecen a távolból, akár ezer kilométerről is: a látogató 3D-ben juthatna be a színházba, az állatkertbe (virtuálisan akár az állatok közé), az Agórába, a Nagyerdőre és sok más helyre. Az adott helyszíneken minden intézmény hozzáteheti azt a pluszt, amitől ez az egész még

több lenne, mint egy virtuális kirándulás [ilyen plusz lehet a MODEM-ben a virtuális kiállításépítés, de virtuálisan akár egy színdarab is átrendezhető, könyv vehető le a könyvtár polcairól vagy követhető egy agórás kémiai kísérlet]. Mindezzel egy rendkívül izgalmas és országosan is egyedülálló kulturális háló épülhetne ki Debrecenben, virtuális hidak és kapcsolódások révén, maximálisan kihasználva a – 3D-szemüvegek és egyéb eszközök helyét egyre inkább átvevő – virtual reality technológiában rejlő lehetőségeket. Debrecen ilyen léptékű – virtuális – elérhetősége, a kulturális színterek közötti átjárhatóság kialakítása, az interaktivitás ilyen formája jelenleg példátlan kezdeményezés, amely új dimenziókat nyithatna meg a városban élők és a város iránt érdeklődők előtt egyaránt, miközben egy egészen új és rendhagyó brand kialakítása is lehetővé válna.

Kilépés az intézmény falai közül a közönség irányába

Meggyőződésük, hogy a kortárs művészetek is felkelthetik az emberek érdeklődését, de ehhez nekik kell nyitniuk: ki kell lépniük, ki kell vinniük a művészeteket a közterekre, és az olyan hagyományosabb formák mellett, mint egy utcaszínházi előadás vagy egy utcazenei alkalom, szükség van arra, hogy a kulturális intézmények – amelyek egyébként óriási értéket képviselnek Debrecenben – konkrét programjaikkal is megjelenjenek kint. Igenis kellene köztéri kiállítások, színpadi próbák, előadások, zenekari hangolás, festés, performansz. De befelé is nyitni kell: időnként muszáj beengedni az embereket a munka folyamataiba is, ilyen lehet egy nyilvános kiállításépítés, egy szabad fotózás, egy megnyitó előtti, „exkluzív” tárlatvezetés stb. A street art a nyitás másik komoly formája: a területfoglalás mint új művészeti lehetőség demokratikus formában biztosíthatja a reprezentációs teret azoknak a fiatal alkotóknak, akiknek nincs lehetőségük a galériák falain belül megmutatkozni. Mivel az emberek nehezen térnek be a kultúra hagyományos intézményeibe, ezért a köztereken [városi parkok és terek, bevásárlóközpontok, aluljárók] megvalósuló művészeti projektek közösségteremtő szerepe is felértékelődhet; a kortárs művészeti alkotások térfoglalása a köztereket a társadalmi párbeszéd közösségi tereivé alakíthatja. A street art alkalmas arra, hogy meghatározza egy adott városrész hangulatát, s ezt Európa számos nagyvárosában felismerték már.

A régiós és nemzetközi jelenlét, láthatóság erősítése

Öröndetes, hogy a debreceni önkormányzat első kérésre támogatta a PAD fesztivált, amely tökéletesen alkalmas arra, hogy a város helyi, regionális és határon átvívelő szerepét tovább erősítse: az idei tapasztalatok alapján lehet továbbgondolni, hogy mivé nőheti ki magát, és ebbe miként lehetne bekapcsolni a határon túli partnervárosokat is [Nagyváradtól akár Kolozsvárig]. A street art a másik olyan terület, amellyel a nemzetközi szintén is látványosan jelenhetnének meg: mindenképpen érdemes a későbbiekben nemzetközileg elismert művészeket meghívni, az ő tevékenységük már a jelenlétük által is látványosságsszámba megy, ráadásul kelet-európai szinten gyakorlatilag Debrecen lehetne az egyik úttörő a hasonló jellegű tudatos városszervezői, kulturális projektek sorában. Magyarországon is létező gyakorlat az, hogy legálisan befesthető falakat jelölnek ki graffitiművészek számára, de a street art lényege, hogy a várossal együtt lélegzik, az apró jelek, érdekességek szerves részévé válnak a város építészetének. Debrecen puritán megjelenését sem fenyegetné, ha igényes, elismert művészek munkái válnának láthatóvá, mint a hazai Neopaint, a Színes Város csapata vagy a kelet-európai gyökerű, nemzetközi hírnévre szert tett EtamCrew. Igazi szenzációt jelentene az is, ha egy-egy tengerentúli [Shepard Fairey, JR] vagy egyéb nemzetközi szupersztár [Hyuro, Roa, Seikon] jelenne meg itt első kelet-európai munkájával.

Tervek a forprofit szféra bevonására

Jelen pillanatban a forprofit szféra bevonására nincs kapacitásuk, de a kereskedelmi galéria jellegű tevékenység beindításától kezdve a támogatókeresésen át az exkluzív kezdeményezések értékesítéséig számos elképzelés létezik; több olyan projekttervük van, amelyik mögé nagy számban tudnának gazdasági vállalkozásokat felsorakoztatni.

Válaszok a digitalizációval és a virtualizálódással kapcsolatos kihívásokra

A korábbi válaszokban a virtualizációt már érintették, ám ezúttal is hangsúlyozandónak tartják: az országban, de tudtukkal egyelőre mindenütt példa nélküli lenne az a kezdeményezés és projekt, amelynek lényege a virtuális kiállításépítés, az Antal–Lusztig-gyűjteményen alapuló tárlat virtuális átépítése, brand teremtése stb. Ennek egy fapados verzióján elkezdtek dolgozni, de a programozás további fázisai már komoly anyagi vonzattal járnának, ugyanakkor olyan virtuális stratégiai-művészeti játék megvalósításáról lenne szó, amely révén sok ezer fiatal kapcsolódhatna Debrecenhez és a MODEM-hez az egész világról [természetesen a személyes kiállításlátogatások számának emelésére is vannak elképzelések]. A másik nagyon komoly lehetőség egy minden eddiginél izgalmasabb, nagyobb városi-regionális összefogáson alapuló projekt, egy *Junior Debrecen* brand kiépítése – rengeteg brand létezik már az országban, olyanról egyelőre nem tudnak, amelyik kifejezetten a diákokra építene, olyan várost alakítva ki, amely a diákok fővárosa [is egyben]. Az idén nyáron módosított kormányrendelet értelmében ingyen utazhatnak a városba az iskolai osztályok – erre építve olyan központot lehetne kialakítani Debrecenből, ahová sikk a diákoknak eljönni. Egy interaktív felületen a fiatalok maguk állíthatnák össze a programjukat, 1, 2 és 3 napos verzióra, különböző korosztályoknak, online elérhető, izgalmas ízelítőkkal, egy nagyon trendi, nagyon 21. századi felületen, szinte eléjük ugró képekkel, költségtervvel, időbeosztással. Nagyon-nagyon fontos, hogy ez egy cool, látványos felület legyen, olyan extravagáns lehetőségekkel és programokkal, mint például egy éjszaka a múzeumban, aludj a MODEM-ben, focizz az osztályoddal a stadionban, állj a Csokonai Színház színpadára, próbáld el [a színészek segítségével] az év végi vagy ünnepi műsorotokat, vegyetek részt egy állatkerti háttérmunkában [etetésben stb.], és így tovább, számtalan lehetőséggel állhatna elő a város, a bevonható összes intézményével, szálláshelyekkel, éttermekkel, kirándulóhelyekkel, ismert emberekkel, arcokkal stb.

Az intézmény kulturális szerepének, pozíciójának meghatározása

Debrecen egyik leglátogatottabb közintézménye, a Nagyerdei Kultúrpark 1961-ben alakult meg az ország első vidéki állatkertje [1958] és vidámparkja [1960] összevonásával. A vidéki állatkertek (Győr, Miskolc, Pécs) sorában elsőként megnyíló kert széles összefogással, a debreceniek társadalmi munkájával épült. Ebben az időszakban a debrecenihez hasonlóan az ország nagyobb városaiban közel tucatnyi kultúrpark alakult. Az alapítói szándék szerint ez az intézmény az 1960-ban létrehozott Lúdas Matyi Vidámparkkal, a mellette lévő csónakázótóval, stadionnal és a közeli gyógyfürdővel a városközeli, kedvelt Nagyerdőben széles körű szabadidős programokat kínált a látogatóknak.

A jelenleg hatályos alapító okirat szerint a Nagyerdei Kultúrpark fő tevékenysége növény-, állatkert, természetvédelmi terület működtetése. A társaság közhasznú jogállású szervezetnek minősül. Az intézmény 1979-től alapító tagja a Magyar Állatkertek Szövetségének, melynek jelenleg tizenegy tagja van. A fejlődés jelentős állomása volt, amikor 1994-ben elkészült az első, átfogó fejlesztési terv; megvalósításának elkezdését az állatkert eredeti területének 3,4 hektárról 7,4 hektárra történő bővülése is előrelendítette. Az 1994-es évtől a teljes terület természetvédelmi oltalom alatt áll, és hatszáztíz növényfajával egyre inkább betölti a növénykerti feladatokat is.

A szakmai munka színvonalának emelkedését és az állomány gyarapodását eredményezte a szakmai szervezetek munkájába történő bekapcsolódás: 1994-től az intézmény teljes jogú tagja a kontinens legrangosabb szakmai szervezetének, az Európai Állatkertek és Akváriumok Szövetségének (EAZA). Jelenleg összesen hét magyar állatkert rendelkezik tagsággal (a tizenkét állatkertből). 1994-ben elkészült a társaság mesterterve. Ez alapján lehetőség volt az intézményt vállalati formában üzemeltetni. A városi intézmények sorába tartozó kert ebben a működési formában létezett, és lehetőségeihez mérten fejlődött 2000-ig. Onnantól közhasznú társaságként működve új fejlődésnek indulhatott.

A 2000-es évek elején a tulajdonos önkormányzat fejlesztési támogatásainak köszönhetően erőteljes fejlesztés következett az állatkert életében. Elkészült a Tigriskifutó [2001] és az Oroszlánkifutó [2002], az Afrika röpde [2002], a Zsiráfház [2003], a Pálmaház–Terrárium [2005], az Afrikai szavanna kifutó [2006], a Gibbonház és Vízilóház [2007]. Központi költségvetési forrásból 2006 óta a magyar állatkertek normatív módon nem részesülnek, ennek pótlása a fenntartó helyi önkormányzatok feladata lett. A Nagyerdei Kultúrpark 2009-től nonprofit korlátolt felelősségű társaságként üzemel a város 100%-os tulajdonában lévő intézményként. A budapesti Vidámpark 2012-es, illetve a Holnemvolt Park 2015-ös bezárásával ebben a formában jelenleg már egyedülálló módon csak Debrecenben működik az országban ilyen intézmény, sajátos és különleges lehetőségeket kínálva látogatóinak. 2015 óta a Vidámparkok Világszövetsége [IAAPA] teljes jogú tagja. Napjainkban az állatkertek egyre inkább bárkaszerpet töltenek be az élővilág megőrzésében, így alapvető feladatuk – alapító okiratunknál fogva –, hogy méltó módon mutassák be Földünk ezernyi csodáját, értékét. A debreceni Nagyerdő varázslatos fái közé megálmodott kert ötvennyolc éve alatt szervesen beépült a város és az erdő életébe. Az alapításkori kicsiny terület ma

már 17 hektáron mutatja be Földünk százötvenöt fajának több mint kilencszáz példányát. Megújult és izgalmas feladatoknak igyekszik megfelelni az önálló szakterületté vált zoopedagógia. Kicsik és nagyok számára az önálló „felfedezések” élményét, az állatvilág, a természet titkaiba történő bepillantás közvetlen, személyesen megérezhető varázsát is megtapasztalhatják a résztvevők az állatkerti foglalkozásokon, szakvezetések, a zoológiai szaktáborokon, vetélkedőkön és a jeles napok rendezvényein. Az elmúlt évtizedek múltidéző, régi típusú kifutói és a 21. század állattartási normáinak, szakmai ismereteinek megfelelő állatbemutatók egyaránt jellemzik a kert mai arculatát. A jogszabályok szigorodásával, a tartástechnológia fejlődésével a megváltozott látogatói igények az elmúlt évtizedekben épült régi kifutók mellett egy dinamikus, átalakuló kert új „élőhely” típusú bemutatóit eredményezték. Ezek a bemutatók már lehetővé teszik az állatok természetes viselkedésének megfigyelését is, és az ilyen autentikus körülmények között élő fajok számára a korábbiaknál lényegesen nagyobb jólétet, jobb közérzetet biztosítanak.

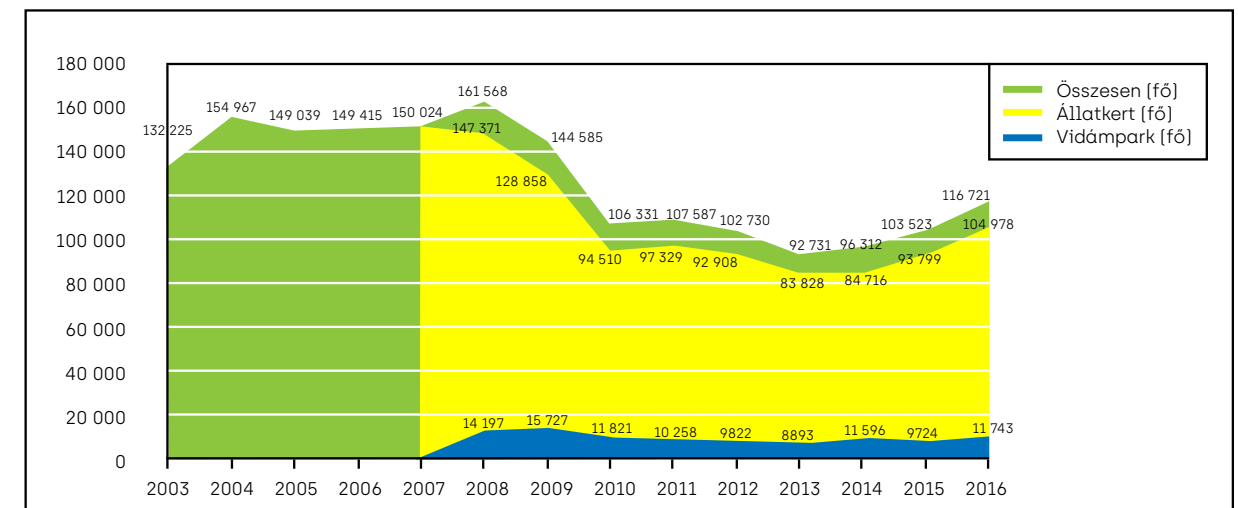
Az intézmény által szervezett nagyeseemény, fesztivál kulturális szerepe, pozíciója

A Nagyerdei Kultúrpark éves rendezvénynaptára tizenhárom jeles naphoz [*Föld napja, madarak és fák napja, gyermeknap, DreamNight, szaktáborok, Állatkertek Éjszakája, állatok világnapja, halloween, Állatok Karácsonya* stb.] kapcsolódó nagyrendezvényt tartalmaz. Egy-egy ilyen napon akár 5-6000 fő is részt vesz programjaikon. Az elmúlt évek egyik legsikeresebb rendezvénye az Állatkertek Éjszakája, amely jól kapcsolódhat a város egyik leglátogatottabb rendezvényéhez, a Debreceni Virágkarneválhoz. A Campus Fesztivál szomszédságában a vidámpark kitűnő terület szolgálhat egy gyermekfesztiválnak (pl. Galiba fesztivál, 2017).

Az intézmény régiós súlya / presztízse / láthatósága

A debreceni állatkert és vidámpark együttese ebben az évben hozzávetőleg 130 ezer látogatóval zárja az évet, ami a 2014-es 96 ezerhez képest komoly növekedés. A tizenkét magyarországi állatkert közül a budapesti, nyíregyházi, veszprémi, a Tisza-tavi Ökocentrum és a szegedi után a hatodik leglátogatottabb intézmény. Régiós vonzerejét jelenleg elsősorban a vidámpark adja, hiszen a bécsi Prater a legközelebbi ilyen szórakoztató jellegű park.

Az intézmény európai/nemzetközi láthatósága, pozíciója, eredményei 2010-től napjainkig
A látogatói létszám adatainak alakulása, 2003–2016

A jelenlegi vendégforgalom 10%-át külföldi látogatók adják, ami még elmarad az országos átlagtól [20%]. Az intézmény már alapítása óta jól beágyazott kapcsolatrendszerrel és ismertséggel rendelkezik Európában, működési jellegéből fakadóan. Mint ahogy arról már esett szó, a debreceni állatkert a Magyar Állatkertek Szövetsége alapító tagjaként 1994 óta teljes jogú tagja az Európai Állatkertek és Akváriumok Szövetségének [EAZA]. E pillanatban összesen hét magyar állatkert rendelkezik tagsággal. A tagságon belül az európai fajmegmentő programokba való beágyazottság meghatározó jelentőséggel bír. Jelenleg harminchét ún. EEP-s és ESB-s fajt mutat be a kert. Az EAZA-n belül a TAG [Taxon Advisory Group] egy olyan munkacsoport, amely valamely faj tudományos tanácsadó testületként működik, és tagjai a szakmában elismertségnek örvendő, nagy tapasztalattal rendelkező szaktekintélyek. Jelenleg több ilyen munkacsoport feladataiban is részt vesznek. Az EAZA minden évben megrendezi kampányát, amelyhez minden tag csatlakozhat, és így az európai állatkertek közös erővel hívhatják fel a figyelmet egy-egy aktuális természetvédelmi kérdésre.

A zoopedagógia mint önálló diszciplína az állatkertek társadalomformáló hatását tekintve multiplikátor erővel bír. Az intézmény az IZEA [International Zoo Educators Association], a Zoopedagógusok Világszövetsége programjaihoz csatlakozva tudja a legújabb módszerek szerint az alap-, közép-, és felsőoktatásban ismeretterjesztő, oktatói feladatait ellátni. Markáns, élő tudományos és oktatói szerepet is betölt. Ezt igazolja például, hogy a Debreceni Egyetem Természet- és Fajmegőrző Kihelyezett Tanszékeként funkcionáló intézményben számos hallgató tölti le a szakmai gyakorlatát, írja a szakdolgozatát. Az állatkertnek a nemzetközi természetvédelmi kutatásban játszott szerepe miatt szükségessé vált egy Látogató-, Oktató- és Kutatóközpont megépítése. Nagyon fontos szakmai feladat a saját, illetve sérült, kobzott és talált állatok ellátása, valamint az állandó orvosi felügyelethez szükséges infrastruktúra, azaz egy Állatkórház megépítése. A Debreceni Egyetemmel való szoros együttműködés keretében, lehetőségeihez mérten az intézmény a jövőben még több nemzetközi kutatási projekthez csatlakozhat. 2018-ban a hatvanéves állatkert jubileumáról szeretnének méltó módon megemlékezni, többek között egy európai zoopedagógiai konferencia házigazdjaként.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál európai/nemzetközi láthatósága, pozíciója, eredményei 2010-től napjainkig

Az Európában példa nélküli Állatkertek Éjszakája rendezvény a Magyar Állatkertek Szövetségének kezdeményezésére jött létre hét évvel ezelőtt, a Múzeumok Éjszakája mintájára. 2015-ben a debreceni állatkert és vidámpark felvételt nyert a Vidámparkok Világszövetségébe [IAAPA] teljes jogú tagként.

Az intézményi működés gyengeségei, anomáliái

A nagy látogatói létszám és a vendégösszetétel miatt (elsősorban családok) kiemelt hiányosság a megfelelő parkoló és étterem hiánya. Emellett a Kultúrpark területének bővítése és fejlesztése is szükséges. A következő időszak meghatározó feladata az elavult, szűk keresztmetszetű közműhálózat-kapacitás bővítése [csatorna, ivóvíz, fűtés, elektromos áram].

Az intézményi működés erősségei: versenyelőnyök, sikerek, szellemi potenciál

A Kultúrpark szakképzett és elkötelezett humán erőforrás-hátterét a város iskolarendszere biztosítja. Az első vidéki állatkertként szerzett hatvanévnnyi tapasztalat és gyakorlat biztosítékot jelent az átgondolt és megvalósítható fejlesztésekre. Az elmúlt időszak fejlesztési lehetőségeinek elmaradása ellenére az intézmény régiós meghatározó szerepe egyértelműen erősíthető, különös tekintettel a vidámpark élményparki elemeinek fejlesztésére.

Az intézmény víziója arról, hogy 2030-ban hol tart majd

A tervezett fejlesztések megvalósításával a jelenlegi látogatói létszám jelentősen növelhető, és mintegy 400-450 ezer fős látogatói forgalmat generálhat. A nagyerdei növénykert az állatkerti elemekkel és a vidámparki attrakciókkal olyan hívogató, egész napos programot kínál, amelynek elemei közt a családok és az iskolai korosztályok is megtalálják céljaikat. Az intézmény 2030-ra a fejlesztésekkel, a természetes környezet iránti igény felértékelődésével nemcsak Debrecen városából és a környékről vonzhatja a látogatókat, hanem a határokon átnyúlóan is unikális turisztikai célpontot jelenthet.

Konkrét fejlesztési ötletek, lépések

- Mesterterv elkészítése 2018-ban.
- A kert fejlesztésének jövőjét alapjában meghatározza annak mérete. A jelenlegi terület 14,54 hektár, mely a volt úttörőtábor Hadházi útig tartó szakaszával [4,64 hektár] bővíülhet 19,18 hektárra, így lehetővé teszi a hosszú távú fejlesztések ütemezését is.
- A fejlesztés érinti a meglévő és az újonnan hozzáadott területeket. Egyaránt szükséges a jelenlegi állatkert és vidámpark korszerűsítése, az új területek felhasználása. Az érdeklődés súlypontjait úgy kell elhelyezni, hogy a park legtávolabbi részébe is elmenjenek a látogatók. Ezzel összhangban kell az új bejáratokat meghatározni. A kertnek több bejárata is lehet, ez egy korszerű beléptetőrendszerrel megoldható. A főbejáratot célszerű a Ködszínház környezetébe áttelepíteni, kellően figyelemfelkeltő formában. Törekedni kell arra, hogy az állatkerti kirándulás ne legyen fárasztó, tikkasztó a nyári kánikulában sem, illetve az állatházak belső terei a téli séta alkalmával is adjanak melegedési alkalmakat.
- A Nagyerdei körút mellett lévő erdős területek a célnak megfelelően felhasználhatók. Nagyobb építkezés csak a tisztásokon, illetve az előregedett, értéktelen faállomány helyén tervezhető. A faállomány miatt itt inkább a vadaspark jellegű állatbemutató jöhet szóba. Kíváncsok a keleti végébe olyan hangsúlyt telepíteni, amely idáig csalogatja a látogatókat.
- A terület bejárásának megkönnyítése érdekében bővíteni kell a kisvasutat, amely így az élményen túl hatásos közlekedési eszközzé is válhat.
- Olyan élettereket álmodtak úgynevezett „mesekönyvi állatoknak”, mint az elefánt, az orrszarvú, az emberszabásúak vagy a fóka, amelyeket eddig a költséges

infrastruktúra miatt nem tudtak bemutatni, noha látogatóik joggal várják el tőlük. Olyan bemutatókat szeretnének megvalósítani, amelyek a négy évszak állatkertje koncepciójával [Biodóm] növelik az egész éves látogatottságot. Jelenleg az állatkert százötvenöt faj több mint kilencszáz egyedét mutatja be. Fenn kell tartani és erősíteni kell a debreceni parknak azt a sajátosságát, hogy az állatkert és a vidámpark organikus egészként működik, hogy egy komplex élményparkká alakulhasson át.

- Létesíteni kell egy kisebb oktatóépületet. Itt a belső előadótermek, foglalkoztatók mellett külső állatbemutató porondra is szükség van. A látogatási idő meghosszabbítását szolgálják (jelenleg ez 3,5 óra) az egyéb élményelemek és szolgáltatói egységek. Az akvárium látványétterme a külső és a belső forgalom előtt is nyitva lehet. Ez a jó adottságokkal bíró helyszín (remek kilátással az állatkifutókra) helyet adhat szervezett gyűléseknek, céges eseményeknek, egyéb rendezvényeknek.

- A jelenlegi gazdasági udvar minden részében elavult. Új épület szükséges a takarmányok raktározására, feldolgozására, a parkot fenntartó gépek, eszközök tárolására, a trágyatárolásra, az öltözők, a mosdók, a személyzet részére, valamint állatorvosi rendelőnek és egyéb kiegészítő helyiségek funkciójára. Az ápolók öltözőit, a takarmánykonyhákat célszerű az újonnan tervezett állatházakhoz is betervezni.

- Súlyponti épület a Biodóm, amely alapvetően az élővilág fajfejlődését mutatja be látványos formában, tudományos igényességgel.

- Fontos, hogy a Nagyerdei Kultúrpark vendégei részletgazdag, esztétikus környezetben, élményszerűen tölthessenek itt el egy egész napot, ami a felüdülést, a rekreációt szolgálja. Ezt a célt segíti, hogy 1994 óta több mint hatszáz faj fás szárú növény és egyházi virág díszíti a kertet.

- A megújuló park igazi egyediségét a műemléki védettségű, klasszikus vidámparki játékgépek [lovass forgó, dodzsem, elvarázsolt kastély] adják. Az ország egyetlen vidámparkjában most tizenhét játékgép üzemel, de öt-hat termeli a bevétel 80%-át. A vidámpark jelenleg elavult, régi játékok és kedvelt, de elöregedett élményelemek vegyes gyűjteménye. Törekedni kell a korszerűsítésre, a mai kornak megfelelő játékok alkalmazására. Az elmúlt nyolc évben érkezett játékok elsősorban a kisgyermekes családok igényeit elégítették ki. A vidámparki fejlesztésekkel szeretnék megszólítani a tizennégy–huszonöt év közötti korosztályt is. Ebben például a hullámvasút egy olyan populáris elem, amely regionális vonzerőként a látogatottság jelentős emelkedéséhez fog vezetni. Annak ellenére is tervezik a Lúdas Matyi Vidámpark megújítását, hogy a játékgépek tökeigényes beruházások, de rövid, közép- és hosszú távon megtérülnek [2,2–23,9 év], és az önfenntartó működés irányába mutatnak. A vidámparkok veszélyes üzemek, azonban helyzetükből adódóan az itt felhalmozott műszaki, szakmai tudás és kapcsolatrendszer a beruházások nagyon fontos alapját biztosítja.

- Emellett elengedhetetlen, hogy legyenek olyan programok, kísérőrendezvények és kiegészítő szolgáltatások, amelyek biztosítják az egész napos felhőtlen szórakozást. A színpad nemcsak állatbemutatóknak és kihelyezett biológiai óráknak lesz a színtere, hanem különböző zenei és más tematikus előadásoknak is helyet biztosít majd. A fejlesztési prioritások meghatározásakor az alapfeladatok ellátása mellett olyan regionális attrakciókat és nemzetközi turisztikai potenciállal bíró beruházásokat terveztek, amelyek önfenntartók, és biztosítják az intézmény hosszú távú működését. Egy ilyen nagy beruházástól elvárás is, hogy legyen hatása a gazdaságra. A tervek szerint a fejlesztések munkahelyeket teremtenek, és várhatóan a komplex, egyedülálló, egész napos élményt nyújtó állatkertbe és vidámparkba látogatók száma is jelentősen meg fog növekedni.

- Felújításra szorul a közműhálózat, a gazdasági udvar a kiszolgálólétesítményekkel együtt. Céljuk a már meglévő házak, kifutók egy részének átalakítása is. A fejlesztés során megújuló energiákat hasznosító technológiákat alkalmaznának, ezáltal hosszú távon csökkenthetnék a működési költségeiket.

- A debreceni vidámpark igazi unikalitás. Az intézménynek nemzetközi szinten is rangot és helyzeti előnyt ad, és a fejlesztésével olyan turisztikai attrakciója születhet a régió-nak, amely jól szolgálja Debrecen aspirációját az európai középvárossá fejlődésben és saját egyediségének meghatározásában.

- A vidámpark és az állatkert komplex, szerves egységet alkot. Ez egyúttal kitörési pontot jelent, mivel megkülönbözteti az intézményt a hazai állatkertektől. Ily módon a sikeres fejlesztés csak együttesen valósítható meg. Ezt az egységet szeretnék még jobban összefűzni a már meglévő kisvasúttal. A jármű pályájának bővítésével, szafarijelleggel, az attrakcióknál létesített megállókkal bejárható lenne az egész intézmény. Így lehetőség adódna arra, hogy a gyerekes családok kényelmesebben fedezhessék fel a park területét. Fejlesztéseikkel az éves látogatottságot a jelenlegi 100 ezer főről 400-450 ezerre, az átlagosan 3,5 órás tartózkodási időt egész naposra bővítik.

Nagy láthatóságú, nagy léptékű fejlesztés(ek) leírása

Lásd az előző pontot.

A Google-generáció megszólítása, bevonása

Saját app készítése, interaktív többnyelvű Facebook-oldal, Paypass-szal való fizetés és online jegyvásárlás bevezetése, városi, hallgatói kedvezmények, interaktív bemutató és tájékoztató táblák, virtuálisvalóság-bemutató in vivo és in vitro preparátumokon keresztül.

Kilépés az intézményi falak közül a közönség irányába

Az általános, valamint a középfokú oktatásban való intézményi részvétel megköveteli a kihelyezett előadások (jellemzően biológiaórák) meglétét. Fontos, hogy az állatkerten és tanórán kívül a határok szélesítésével a szakkörökön is minél nagyobb hangsúlyt kapjon a zoopedagógia.

Turisztikai szempontú megközelítésben értelmezve a kérdést, a potenciális látogatók bevonása a környező, kapcsolódó és kiemelt turisztikai desztinációk „fizikai bevétele” nélkül elképzelhetetlen (pl. különböző hirdetési felületeken való megjelenés; médiahirdetések, élménykuponok, kitelepülések stb.).

A virtuális térben való terjeszkedés (pl. közösségi oldalak, live streamek, webinarok) jól szolgálhatja a fiatalabb korosztály becsatornázását és aktivitásának növelését, valamint segít a gyors és hatékony visszacsatolásban.

A régiós jelenlét és láthatóság növelése

Lásd az előző pontokban, valamint: iránymutató, útbaigazító táblák, egy és két számjegyű fő közlekedési utak mentén. Elektronikus térképeken történő helyszínmegjelölés (GoPro stb.). Figyelemfelkeltő installációk, köztéri alkotások és szobrok.

A nemzetközi jelenlét erősítése

További aktív részvétel nemzetközi szervezetekben (EAZA, IAAPA, MÁSZ, Botanikus Kertek Szövetsége). Nemzetközi fajmegmentő programokon keresztül mintegy háromszáz társintézmény érhető el Európában; az állatcserékben, tenyésztési programokban való részvétel kiterjedt aktív élő kapcsolatokat feltételez.

Tervek a forprofit szféra bevonására

A működési jellegéből adódó kettősségnek megfelelően a Kultúrpark egyszerre mutatja a nonprofit (lásd állatkert) és a forprofit (lásd vidámpark) gazdálkodás jellemzőit. Hagyományosan az állatkert működésének biztonságát erősíti a vidámpark támogató működése. Az állatkerti és főképp vidámparki tevékenység fejlesztésével – természetesen források bevonása mellett – a látogatottság, így az önfinanszírozás mértéke is érdemben javítható.

A cég vállalkozási tevékenységeinek in-house modell szerinti erősítése és bővítése évről évre biztosítja a saját árbevételek emelkedését, melyet az alapító okiratban foglalt tevékenységek ellátására fordítanak.

Az előttük álló fejlesztésekkel reményeik szerint új vállalkozási tevékenységekkel bővíthet az intézmény működése (pl. szálláshely-üzemeltetés, éttermi szolgáltatások, zoofotó, céges rendezvények szervezése, személyre szabott exkluzív programok – bűvármerülések, Keeper for a Day, Zoo Nights).

Válaszok a digitalizációval és a virtualizálódással kapcsolatos kihívásokra

Az eszközpark fejlesztése, új munkahelyek létesítése (grafikus, videószerkesztő, Facebook-közönségkapcsolat).

VOJTINA BÁBSZÍNHÁZ

Igazgató: Asbóth Anikó
Az intézmény kulturális céljai, 2018–2030

Az intézmény kulturális szerepének, pozíciójának meghatározása

A Vojtina Bábszínházban kiemelt szerepet kap a ma emberéhez szóló üzenetek megtalálása, ezek korszerű bábszínházi formában való megmutatása, élménnyé tétele, a kortársi kérdések hiteles megszólaltatása és a társadalmi párbeszéd színházi kontextusban való megteremtése. A színházi produkciók mellett tematikus játszóházakkal (1996), kiállításokkal (2001), csecsemőszínházzal (2009), drámafoglalkozásokkal (2001), az inkluzív szemlélet jegyében sajátos nevelési igényű csoportoknak szóló foglalkozásokkal (2004), színházi nevelési programokkal (2010) várják közönségüket. Meghatározó szerepet töltenek be a megye és Debrecen város művészeti és kulturális életében, elsősorban a három-tizenkét éves korosztály művészeti nevelésében.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál kulturális szerepe, pozíciója

A Vojtina évadszerkezetének már évtizedekkel ezelőtt megteremtették a hagyományos alappilléreit. Az évadnyitó (*Idesüss, a Figurásra!*) és az évadzáró szabadtéri (*Itt a vége, fuss el véle!*), egész napos rendezvények keretezik az aktuális évadokat. A téli időegység nagy eseménye 1998-tól az egész hetes *Maskarádé*, a farsang középkori és magyar népszokásbeli hagyományait életben tartó mulatság (felvonulás, térjáték, óvodások és kisiskolások számára interaktív közös játék, felnőtteknek tematizált farsang). Ezek a városban, a régióban, a határon túl is ismert, minden életkort és a családokat is megszólító eseményei lettek közel két évtizede a Vojtina Bábszínháznak.

Az intézmény régiós súlya / presztízse / láthatósága

Az Észak-alföldi régióban a Vojtina az egyetlen hivatásos bábszínház. Látogatóinak 20–25%-át a térségből, nagyrészt a megyéből jövők alkotják (pl. Hajdúböszörményből évadonként 700, Hajdúszoboszlóról 280, Hajdúhadházból 170 körüli bérletesük van). 2016-ban indították el a támogatói bérletüket, hogy a régióban lévő lemaradó, hátrányos helyzetű települések, oktatási intézmények, családok gyermekeinek színházba járását megkönnyítsék. Nagy társadalmi és színházpedagógiai nyitás, hogy a térségben olyan iskolákba (felső tagozat, középiskola) viszik elsősorban színházi nevelési előadásait, ahol az érintettekkel párbeszédet alakíthatnak ki.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál régiós súlya / presztízse / láthatósága

Évadnyitó *[Idesüss, a Figurásra!]* és évadzáró szabadtéri *[Itt a vége, fuss el véle!]*, egész napos rendezvényeik látogatottsága 250–650 fő között mozog rendezvényenként. Az egész hetes farsangi *Maskarádét* [hat előadás] 550–900 fő fizető néző látogatja. Ehhez a mulat-ságsorozathoz kapcsolódik a Kölcsey Központtal közösen rendezett *Dalidó* és a Kossuth téri, háromnapos *Maskarádé* rendezvény, melyhez gasztronómiai fesztivál is tartozik.

Az intézmény európai/nemzetközi láthatósága, pozíciója, eredményei 2010-től napjainkig

Rendszeres és szoros az együttműködésük [koprodukcióban létrehozott előadások, workshopok, előadások és a színészek „cseréje” kapcsán] a nagyvárad Szigligeti Színház Lilliput Társulatával. Minden évben játszanak a határon túli, magyar tagozattal is rendelkező bábszínházakban: a kolozsvári Puck Bábszínházban, a szatmárnémeti Északi Színház Harag György Társulatánál, a sepsiszentgyörgyi Cimborák Bábszínházánál, a nagyvárad Szigligeti Színházban. 2010 óta előadásaiikkal felléptek: Bolognában [2011], Luxemburg városában [2011], Brüsszelben [2011], Karlsruheban, Frankfurtban [2012], Prágában [2015] és Toyama városában [2015]. Folyamatos vendégeik és előadást játszanak náluk: a nagyvárad Szigligeti Színház Lilliput Társulata [Románia], a felvidéki Árgyélus Meseszínházról, Hetényből Écsi Gyöngyi [Szlovákia], a kolozsvári Puck Bábszínház társulata [Románia], a CsaVar Színház, Gál Tamás [Szlovákia], 2010 óta előadásokkal fellépett náluk továbbá: az Erfreuliches Theater társulata [Erfurt, Németország, 2012], a Szabadkai Gyermekszínház társulata [Szerbia, 2013], a TAMTAM Színház [Hollandia, 2014], a Rozsnyói Meseszínházról Badin Ádám [Szlovákia, 2016].

Díjaik 2010 óta: *Gimesi Dóra: Hamupipőke* című előadásukra: *A legjobb tervezőnek járó díj* Mátravölgyi Ákos részére [VI. Nemzetközi Gyermek- és Ifjúsági Színházi Szemle, Kaposvár, 2012], *A legjobb írói, dramaturgiai munkáért járó díj* Gimesi Dóra részére [VI. Nemzetközi Gyermek- és Ifjúsági Színházi Szemle, Kaposvár, 2012]; *Bartal Kiss Rita: Boldog képek* című előadásukra: *A legjobb forgatókönyv díja* [Puck Báb- és Marionettszínházak Nemzetközi Fesztiválja, Kolozsvár, 2013]; *Kovács Géza: Batu-tá kalandjai* című előadásukra: *A legjobb férfi alakítás díja* Schneider Jankó részére [Puck Báb- és Marionettszínházak Nemzetközi Fesztiválja, Kolozsvár, 2013], *Michel Indali-díj* [Kolibri Fesztivál, Budapest, 2014]; *Axel Hacke – Gimesi Dóra – Kuthy Ágnes: A kis December király* című előadásukra: *A legmeghatóbb történet díja* [XVI. Nemzetközi Bábfesztivál, Békéscsaba, 2015]; A békéscsabai *Bábos Drámaíró Verseny* 2015-ös *legjobb színésznő* kategóriája: Nagy Mónika, 2015; A békéscsabai *Bábos Drámaíró Verseny* 2016-os *legjobb színésznő* kategóriája: Telenkó Oláh Tímea és *legjobb férfi színész* kategóriája: Schneider Jankó; A békéscsabai *Bábos Drámaíró Verseny* 2017-es *legjobb színésznő* kategóriája: Fekete Gréta.

Az intézmény által szervezett nagy esemény, fesztivál európai/nemzetközi láthatósága, pozíciója, eredményei 2010-től napjainkig

Három nagy eseményük, az évadnyitó *[Idesüss, a Figurásra!]* és az évadzáró szabadtéri *[Itt a vége, fuss el véle!]* egész napos rendezvény, valamint az egyhetes tél végi farsangi

Maskarádé hat előadása 250–900 főt vonz, a hétvégi szabadtéri rendezvénynek több ezres látogatottsága van. Elsősorban a régióból fogadnak közönséget, viszont a fellépő társulatok között nemzetközi elismeréssel rendelkezőket is meghívna, többek között:

- a kolozsvári Puck Bábszínházat;
- a kolozsvári Babeş–Bolyai Egyetem színészhallgatóit;
- Écsi Gyöngyit [Hetényből];
- a nagyvárad Szigligeti Színház Lilliput Társulatát.

Külföldi vendégek elenyésző számban vesznek részt ezeken a rendezvényeken.

Az intézményi működés gyengeségei, anomáliái

Humán erőforrás:

- Kevesen vannak a vállalt és előírt feladataikhoz képest. Munkatársaik „többfunkciósak”, számos munkakört látnak el, ezért nagy a leterheltségük. Egyre több feladatot és rendezvényt vállaltak fel az utóbbi években, de az alkalmazottak létszáma nem változott a feladatnövekedés ütemében.
- A költségvetési intézményi működési forma nem segíti a színházak esetében a fejlődést, különösen a 2017-ben bekövetkezett gazdasági összevonás fényében, mely nehézkessé, rugalmatlanná teszi a gazdálkodást, és nem segíti a kreativitás kibontakozását.

Infrastruktúra:

- Nincs elég parkolási lehetőség a bábszínháznál. Nincs bicikli- és babakocsi-tároló, sem ülőpad a bábszínház előtt. Lassú és körülményes a városgazdálkodással való kapcsolattartás. Nehéz a díszletpakolás, a díszletajtóhoz való hozzáférés nem zökkenőmentes. Nincs külön próbahelyük és színézlakásuk. Csak bérelt raktáruk van. Kiirthatatlan a salétrom az épületükből. 2001-ben vették birtokba az épületet, ami azóta megérett a felújításra; elavult a színpadtechnikájuk is.

Az intézményi működés erősségei: versenyelőnyök, sikerek, szellemi potenciál

Történetiség: A bábszínház negyvenéves múltja tekinthet vissza, történetiségében is kötődik Debrecenhez. Intézményesülése fokozatosan zajlott, s abban a munkatársak véleménye meghatározó szerepet töltött be. A debreceni kulturális szokások, hagyományok mentén tervezik műsorpolitikájukat. Szakmai együttműködések hálózatát építették fel. Jellemző a vezetői stabilitás, ami biztonságot jelent a dolgozóknak és a városvezetésnek egyaránt. Karitatív tevékenységük jelentős: támogatják a leszakadó rétegek bábszínházba jutását.

Humán erőforrás: Jó a munkahelyi közösség, alacsony a fluktuáció. A legtöbb munkatársuk „többfunkciós”, számos dologhoz ért, több feladatot lát el.

Infrastruktúra: A bábszínház a városközpontban van, könnyen megközelíthető. Az épület csak az „övék”, nem osztoznak rajta másokkal.

Szolgáltatás: Családcentrikusak és nyitottak a közönségigényekre. Egyre több feladatot és rendezvényt vállaltak fel az idők folyamán [évadnyitó és évadzáró napok, bábos világ-nap, témanapok a pedagógusoknak, workshopok amatőr csoportokkal, képzésekben való együttműködés, foglalkozások a kihívással élőknek stb.]. Nyitottak minden korosztály felé [csecsemőszínház, színházi nevelési program, ifjúsági tantermi előadások]. Az informális tanulásba igyekeznek több szintén is bekapcsolódni.

Az intézmény víziója arról, hogy 2030-ban hol tart majd

Vízió: Több térben működő, multimédiás funkciókat beteljesítő, az egyéni kibontakozást segítő, a közösségeknek kollektív gondolkodási és tevékenységi teret biztosító bábszínház. A Vojtina a Kálvin téri épületét kibővítve, a klasszikus bábműfaj képviselőjeként évadonként fogadja a három–tizenhét éves gyermekeket, fiatalokat. A földszinten bábelőadások, a közönséget aktivizáló foglalkozások és kiállítások, a játszóházban a közvetlen élményt nyújtó alkotói, művészeti tevékenységek várják az ide érkezőket, az első emeleten a multimédiás Vitéz László Teremben kipróbálhatja magát életkortól függetlenül mindenki a színház- és bábműfaj ágenseiben: tervezhet, bábot mozgathat, kutathat, szabadon játszat rekonstruált bábokkal. A város egy-egy különleges épített környezetében, terében [gyártelep, hangár, templom, iskolai közösségi tér, park] létrehozott kísérleti műhelyekben megszületett előadásokban, performanszokban közösségek alkotnak. E közösségek professzionális művészek és amatőrök, akik az alkotás örömét megélve hoznak létre minőségi előadásokat, interaktív vita- vagy fórumszínházi produkciókat. Az összművészeti szemlélet jegyében a Vojtina Bábszínház a városban minden kulturális intézménnyel szorosan együttműködve a társadalmi párbeszéd otthona, a színházi nevelési előadásaisaival különböző tudományok [szociológia, szociálpszichológia, pszichológia, művészetelmélet] találkozási helye, képzési tematikáival, workshopjaival az oktatás és a művészetek fészke, a régió és a Kárpát-medence tradicionális és egyben kortárs szemléletet kibontó bábszínháza. Évadonként megszervezi a nemzetközi vásári bábhősök találkozóját a Nagyerdőn, kétevenként szintén a Nagyerdőn a *Kölyök Karnevált*, illetve elsősorban a régió családjainak évente az *Idesűss, a Figurásra!* [évadnyitó], a *Maskarádé* [tél végi farsang] és az *Itt a vége, fuss el véle!* [évadzáró] fesztivált. Színház-pedagógiájának következetes fejlesztésével, a színházi nevelési projektjeivel a Vojtina szinte minden életkornak készít előadást, foglalkozást, melyekkel feloldja a passzív befogadói szerepeket, aktív részvételt biztosít, alkotói folyamatokat nyit a résztvevőknek, és ezzel a színház alapvető társadalmi funkcióinak körét szélesíti, hiszen megteremtődik a közösségi színház.

Konkrét fejlesztési ötletek, lépések

- Az épület teljes építészeti rekonstrukciója, korszerűsítése: az akadálymentesítésével kapcsolatos átépítések; lift, emelőszerkezetek kialakítása. A Társalgó nevű helyiség földémszerkezetének átépítése próbaterem kialakításának céljából.
- Multimédiás bábmúzeum létrehozása a Vojtina Bábszínház felett, a társasház első emeletén. Itt kap helyet a Korngut–Kemény-hagyaték, Közép-Európa egyik legnagyobb vásári bábjátékos dinasztiajának bábos öröksége. Az új játéktér porondján az interaktivitás lesz a legfontosabb hívószó.
- Könnyen megközelíthető, új alternatív játszóhelyek kialakítása, ahol befogadó színházi feladatot látna el a Vojtina. Az ország és a határon túli társulatok meghívásán kívül teret szeretnének adni alternatív, kísérletező, fiatal tehetséges csoportoknak, s ebben elsősorban az összművészet jelenléte lenne meghatározó.

Nagy láthatóságú, nagy léptékű fejlesztés(ek) leírása

Közösségi színház és a közösség színháza

- A színház/bábszínház műfaji határainak újraértelmezésével a színházi formanyelv tágítása, az életkori határok teljes vertikumának felvállalása, a társadalmi párbeszéd erősítése, a „határok” megnyitása.
- A bábszínház, a játszószínház, valamint a [kialakítandó] multifunkcionális-interaktív bábmúzeum új kereteket biztosít a tartalom [mit játszunk?], a forma [hogyan, mivel játszunk?], a közönség/befogadó [kikkel, egyénileg, közösségben?] kapcsolatának reformjára, s új nézői [közösségi] szerepet hív életre, amelyben mindenki résztvevővé válhat.

Vitéz László Bábmúzeum [a Vojtina Bábszínház fölött, az első emeleten]

- A Magyarország első bábosaként, a 20. század legnagyobb vásári bábjátékosaként kanonizált, nemzetközi hírű, Kossuth-díjas Kemény Henrik bábművész örökségéből kialakított gyűjteményes, interaktív bábmúzeum létrehozása.

Kölyök Karnevál munkacímmel ingyenes családi fesztivál kétevente az adott év júniusának egy hétvégéjén a Nagyerdőn

- A régióban egyedülálló módon a gyermekeknek és a családoknak szóló játékos, nemzetközi fesztivál életre hívása.
- Célok: Debrecen arculatát, meghatározó személyiségeit, kulturális életét, hagyományait, szakácsművészetét, vásári szokásait megismertetni, megszerettetni az eseményre látogatókkal.

Képzések, alkotóműhelyek, mesterkurzusok

- Mentori [módszertani, művészeti] támogatás nyújtása az amatőr művészeti csoportoknak, az alapfokú művészeti intézményeknek, a tehetséggondozásban részt vevőknek, a kihívással élőkkel foglalkozó intézményeknek, a hátrányos helyzetű térségekben élőknek.
- Tematikus szakmai napok: nyitott alkotóműhelyek [tárgyalkotás, dramatizálás, báb-játékos] indítása több életkorban [gyermek, ifjú, felnőtt, kihívással élők, hátrányos helyzetűek], társművészetek bevonásával.
- Pedagógiai bábműhely létrehozása: a város és a régió szakembereinek rendszeresen működő alkotókör kialakítása a bábszínház művészeinek bevonásával.
- Nyári táborok: az évad és az iskolai év befejezése után vegyes életkorú gyermekeknek bábostáborok szervezése, működtetése a bábszínház művészei által a színház terében.
- Mesterkurzusok, workshopok létrehozása, működtetése: rendszeresen hazai és nemzetközi művészek, művésztanárok köré szerveződő kurzusok a színház–báb–tánc–dráma–zene és a művészettel nevelés nagy egységeiben; a kurzusok nyitottak a város, a régió szakemberei felé.
- Próbatermek kialakítása a Vojtina Bábszínház feletti társasház lakásaiban. A párhuzamos próbák eredményeképpen folyamatosan játszhat a társulat, a műsorrend nem lesz szakaszos.

A Google-generáció megszólítása, bevonása

A tendenciák megértését segítve [GG – képeket preferálnak a szöveg helyett, nem tolerálják, ha egy információhoz nem tudnak azonnal hozzájutni, a kortársaikat hitelesebb információforrásnak tartják a tekintélyszemélyeknél, késztetést éreznek a folytonos online jelenlétre], a művészetek műfaji határait feloldva olyan előadások és közösségi színházi események létrehozását szorgalmazzák, amelyekben a generációs-specifikus jellemzőket igyekeznek elválasztani az életkor-specifikus jelenségektől. A közvetlenség, a befogadói attitűd akti-

vitása nyer teret, ahol a minőségi, összművészeti, átalakítói egyéni tevékenységnek éppúgy van létjogosultsága, mint a közösségben megélt élménynek. A verbális kommunikáció több nyelven történik, de az animáció, a képkultúra aktuális reprezentációja, a hipermediális kapcsolatok jelenléte is természetes lesz az előadásokban. Mivel azonban a Vojtina az óvodás életkortól fogad közönséget, a tradíciókat, a nemzeti kultúra hagyományos folklórját is elkötelezetten képviselő bábszínház marad. A technikai és a technológiai fejlődéssel lépést tartva az interneten elérhetőek lesznek a több nyelven megszólaló előadásai.

Az intézmény olyan projekteket, programokat kíván elindítani, illetve előadásokat színre vinni, amelyek a színház fórumjellegét szélesítik, ezt minden életkorra kiterjesztik, ahol a jelenlévő a bevonódás után valódi közösségi élményben részesül.

Kilépés az intézményi falak közül a közönség irányába

A város művészeti, közművelődési intézményeivel együttműködve a Vojtina részt vesz különböző rendezvények szervezésében, például *Mikulás nyomában* program, *Farsangnyitó Dalidó*, *Maskarádé*. Előadásaikkal megjelennek a Debrecen város által szervezett eseményeken, például a karneváli héten. Minden évben március 21-én, a bábszínházak világnapján a Vojtina épített terén kívül, szokatlan körülmények között, a közterületeken flashmobokat hoznak létre. A születőben lévő előadásaik állapotáról folyamatosan tudósítják közönségüket, valamint interjúkat készítenek az előadások alkotóival a próbafolyamat alatt, amelyeket közzétesznek a honlapjukon, a Facebook-oldalukon, illetve a YouTube-on is.

A régiós jelenlét és láthatóság növelése

A már említett fesztiválok láthatóságát [*Kölyök Karnevál*, *Vitéz László Fesztivál*, *Idesüss, a Figurásra!*, *Itt a vége, fuss el véle!*, *Maskarádé*] céltudatosabb marketinggel, egyes régiós települések direkt megszólításával, egy-egy évad kiemelt meghívottjaként hátrányos csoportok, települések osztályainak, közösségeinek a meghívásával növelnék. Workshopokat indítanának, amelyeknek alkotói műhelyek kialakítása lenne a céljuk, az ezeken való részvétel pedig pályáztatás útján lenne elérhető. Még több utaztatható előadást terveznek, melyekkel az odajutás is növelhető. Illetve művészeti alkotóműhellyé alakulásuk, amely több játszóhelyet eredményezne, befogadói színházi szegmenssel is bővülne. A régióból érkezőket utaztatási támogatással segítenék. A színházi nevelési és tantermi előadásaikkal pedig a társadalmi párbeszéd jegyében egyre több utazó előadást vinnének színre.

A nemzetközi jelenlét erősítése

Elsősorban olyan előadások létrehozásával kívánják a nemzetköziséget növelni, amelyek a szövegen túli művészeti műfajok elemeit hangsúlyozzák. Ehhez a legújabb technológiai és technikai feltételek mára adottak, a színházuknak erre kell felkészülniük. Másodsorban többnyelvű előadások színpadra állításával erősítenék a nemzetközi jelenlétüket, melyekkel a határon kívüli fesztiválokon elindulhatnak. Harmadsorban olyan workshopokat szerveznének, amelyeken a nemzetközileg elismert bábművészek hazai, határon túli fiataloknak tarthatnak mesterkurzusokat, valamint külföldi művészeti egyetemek fiataljait is meghívják egy-egy hazai mester itt megrendezett kurzusára, s a fiatalok cserelehetőséggel ellátogathatnának a partnerszínházba.

Tervek a forprofit szféra bevonására

A Vojtina Bábszínház hitvallásához tartozik az esélyegyenlőség megteremtése, ezért 2016-ban először olyan támogatói belépőpályázatot hirdettek meg, amellyel Hajdú-Bihar megyei és debreceni, szociálisan hátrányos helyzetű óvodás és kisiskolás gyermekcsoportok számára biztosítottak lehetőséget – a forprofit szféra segítségével – előadásaik megtekintésére. Támogatóiknak köszönhetően 45 intézményből 1456 hátrányos helyzetű gyermeket tudtak meghívni a 2016/2017-es évadban egy-egy előadásra. Ezt a pályázatot szeretnék a jövőben évről évre meghirdetni. A programjaikat támogatók jobbára a saját termékeikkel járulnak hozzá ennek a célnak a teljesüléséhez.

FORRÁSOK

1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a köz-művelődésről.

2008. évi XCIX. törvény az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól.

Az egész életen át tartó tanulás szakpolitikájának keretstratégiája a 2014/2020 közötti időszakra, lásd <http://www.kormany.hu/download/7/fe/20000/Eg%C3%A9sz%20%C3%A9leten%20%C3%A1t%20tart%C3%B3%20tanul%C3%A1s.pdf>.

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 445/2014/EU-HATÁROZATA [2014. április 16.] az „Európa Kulturális Fővárosai” kezdeményezés 2020–2033. évekre szóló uniós fellépésének létrehozásáról és az 1622/2006/EK-határozat hatályon kívül helyezéséről, lásd <http://www.kulturpont.hu/media/34125-9461-EKFhatarozat2020-2033.pdf>.

Civil Lokális Lehetőségek Debrecenben (CLLD). Debrecen Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégiája, 2014–2020. Készítette: HROD Közösségi Gazdaság- és Társadalomfejlesztési Központ, Kecskemét, 2017.

Debrecen kulturális auditálása, 2017. KPMG Tanácsadó Kft., h. n., 2017.

Debrecen Megyei Jogú Város településfejlesztési Konceptiója és Integrált Településfejlesztési Stratégiája – Megalapozó Vizsgálat, 2014–2020, lásd <https://www.debrecen.hu/hu/debreceni/integralt-telepulesfejlesztési-strategia/debrecen-megyei-jogu-varos-telepulesfejlesztési-strategiaja>.

Digitális Nemzet Fejlesztési Program, lásd http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A14H1854.KOR&txtreferer=00000003.TXT.

Közgyűteményi Digitalizálási Stratégia, lásd http://www.kormany.hu/download/9/ac/11000/K%C3%B6zgy%C5%B1jtem%C3%A9nyi%20Digitaliz%C3%A1si%20Strat%C3%A9gia_2017-2025.pdf.

Kreatív Európa program, 2014–2020, lásd http://kultura.kreativeuropa.hu/kategoria/kreativ_europa.

Magyar Ifjúság Kutatás, 2016, lásd http://www.ujnemzedek.hu/sites/default/files/magyar_ifjusag_2016_a4_web.pdf.

Magyarország Alaptörvénye, lásd https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100425.ATV.

Nemzeti Infokommunikációs Stratégia, lásd <http://2010-2014.kormany.hu/download/b/fd/21000/Nemzeti%20Infokommunik%C3%A1ci%C3%B3s%20Strat%C3%A9gia%202014-2020.pdf>.

Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia, lásd <http://romagov.kormany.hu/download/8/e3/20000/Strat%C3%A9gia.pdf>.

Új Főnix Terv, lásd <http://uft.hu>.

Városi kulturális felmérés a lakosság körében, Debrecen, 2016. Készítette: Real-PR 93. Piac- és Közvélemény-kutató Kft., 2016.

FELHASZNÁLT/HIVATKOZOTT HÁTTÉRANYAGOK

China Tibor 2017: *Építészet, értékvédelem, környezetkultúra, urbanisztika* [szakértői kézirat].

Jantyik Zsolt 2017: *Debrecen regionális fejlesztési lehetőségének kulturális vetületeiről* [szakértői kézirat].

Koroknai Edit 2017: *Tereket nyitunk – Vizuális és kulturális – Debrecen és a vizuális kultúra* [szakértői kézirat].

Kovács Béla Lóránt Dr. 2017: *Közgyűteményi stratégia* [szakértői kézirat].

Láposi Terka 2017: *Az „együttérzés dialógusának” szabadsága – Debrecen város hosszú távú stratégiájához – Előadó-művészeti ágazat* [szakértői kézirat].

Szabó Magda 1980: Debrecen három arca. In Uő: *Kívül a körön*, lásd http://dia.pool.pim.hu/xhtml/szabo_magda/Szabo_Magda-Kivul_a_koron.xhtml, 545. oldal.

Szerkesztette

Halasi Rita Mária, szupervizor

Szakértők

China Tibor, főépítész

Jantyik Zsolt, igazgató, DMK

Koroknai Edit, ügyvezető, MODEM Kft.

Kovács Béla Lóránt Dr., igazgató, Méliusz Juhász Péter Könyvtár

Láposi Terka, művészeti vezető, Vojtina Bábszínház

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata részéről közreműködtek:

Dr. Papp László polgármester, Komolay Szabolcs alpolgármester,
Szentei Tamás kulturális osztályvezető, Csapó Beáta kulturális referens,
valamint az önkormányzati fenntartású kulturális intézmények és
nonprofit kft.-k vezetői.

Grafikus

Ludman Éva, Alkotópont Kft.

Korrektor

Helfrich Judit

Felelős kiadó

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata, Dr. Papp László

Jelen kulturális stratégiát Debrecen Megyei Jogú Város Közgyűlése a 314/2017. (XII. 14.)
határozatával fogadta el.

Debrecen, 2017